

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

મેક્ડમોર્ટ ઇન્ટરનેશનલ ઇન્ક.

વિ.

બર્ન સ્ટાન્ડર્ડ કો. લિ. અને અન્ય

મે ૧૨, ૨૦૦૬

[બી.પી. સિંહ અને એસ.બી. સિન્હા, ન્યાયાધીશો.]

લવાદ અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૮૬:

કલમો ૩૧, ૩૩ અને ૩૪-કેટલાક દાવાઓને મુલતવી રાખીને આપવામાં આવેલ આંશિક ચુકાદાપત્ર-તેનું સ્વરૂપ અને લક્ષણ-નિર્ધારિત થયું કે: તે અધિનિયમમાં કલ્પાયેલ આંતરિમ ચુકાદાપત્ર સમાન જ છે, ભલે તેમાં "આંશિક ચુકાદાપત્ર" એવો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો ન હોય-જો તે કલમ ૨(સી) હેઠળ ચુકાદાપત્રની વ્યાખ્યાને અનુરૂપ હોય, તો તમામ હેતુઓ અને અર્થમાં તે અંતિમ ચુકાદાપત્ર ગણાશે-તે પ્રારંભિક હુકમનામા સમાન નથી-આવા ચુકાદાપત્રનો વિષય બનેલા અને મધ્યસ્થને સંદર્ભિત કરવામાં આવેલા વિવાદો બાબતે તે સર્વ રીતે અંતિમ છે-આવા ચુકાદાપત્રથી કોઈ હાનિ થતી નથી, કારણ કે આંશિક તેમજ અંતિમ બંને ચુકાદાપત્રો કલમ ૩૪ હેઠળ પડકારના વિષય બને છે-વધારાનું ચુકાદાપત્ર કાનૂની રીતે દૂષિત નથી, ખાસ કરીને કલમ ૩૩ હેઠળ મધ્યસ્થ પંચની સત્તાઓને ધ્યાનમાં લેતાં.

કલમ ૧૬-એવો દાવો કે દાવો મનસ્વી હતો અથવા તેની સત્તાની મર્યાદાથી પર હતો એવી આપત્તિ--ધરાવવામાં આવ્યું: તે મધ્યસ્થ સમક્ષ ઉઠાવવી આવશ્યક છે.

કરાર-રચનાનું અર્થઘટન-એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે: કાયદાના પ્રશ્નના નિર્ધારણનો ઉદ્ભવ થતો હોય ત્યારે પણ તે લવાદોના અધિકારક્ષેત્રની અંદર આવે છે-આ સંદર્ભે પક્ષકારોના વર્તન અને તેમની વચ્ચે આપતે થયેલો પત્રવ્યવહાર સંબંધિત પરિબળો છે.

દાવાનો ઇનકાર — ઠરાવાયું — દરેક કેસમાં દાવા પછી ઇનકાર થવો આવશ્યક નથી — જો કોઈ બાબત યોગ્ય સમયમર્યાદામાં કોઈ મધ્યસ્થને સોંપવામાં આવે, તો મધ્યસ્થતા કલમનો આશરો લેતી પક્ષકાર એ આધારે આગળ વધી શકે કે કરારનો બીજો પક્ષકાર તેના દાવાનો ઇનકાર કરી ચૂક્યો છે અથવા તેનો વિવાદ ઉઠાવ્યો છે, અથવા અન્યથા વિવાદને મધ્યસ્થ સમક્ષ મોકલવામાં રસ ધરાવતો નથી।

મધ્યસ્થતાના પક્ષકારો— કરારમાંના એક પક્ષકારના દાવામાં એવો વ્યક્તિ દ્વારા ઘટાડો, જે તે કરારનો પક્ષકાર નહોતો— ઠરાવાયું: પાછળોક્ત વ્યક્તિ આ મામલામાં સંકળાયેલ હતો અને અગાઉક્ત પક્ષકારના દાવા સાથે તેનો સીધો સંબંધ હતો.

કરાર અધિનિયમ, ૧૮૭૨:

કલમ ૫૫—બાંધકામના કરારમાં સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હોવા અંગે—કરાર કરવામાં આવ્યો ત્યારે તેના અમલીકરણ માટે કરાર દ્વારા ચોક્કસ તારીખ નક્કી કરવામાં આવી હતી—તેમાં રહેલા મધ્યસ્થતા કરારનો અવલંબ લેતી નોટિસ, તે તારીખો પસાર થયા પછી ઘણાં સમય બાદ આપવામાં આવી—નિર્ણય કરવામાં આવ્યું: નોટિસની બજવણીનો અર્થ એવો થતો નથી કે કરારમાં નિર્ધારિત સમયપત્રક પૂર્ણ થતા જ પક્ષકારએ કરારનો ત્યાગ કર્યો હતો—વિલંબ અને અવરોધો વિવિધ કારણોસર સર્જાયા હોઈ શકે—પક્ષકારોની એવી મનશા નહોતી કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ ગણાય, કારણ કે (૧) કરારમાં જ સમયવધારો આપવાની અને કરારના અમલમાં વિલંબ થાય તો નુકસાનની ભરપાઈ કરવાની જોગવાઈ હતી (૨) જે પક્ષકાર એવો દાવો કરતો હતો કે સમય મૂળભૂત તત્વ હતો, તેણે મધ્યસ્થ સમક્ષ એવો મુદ્દો ઉઠાવ્યો નહોતો (૩) કરાર બાંધકામનો કરાર હતો, જેમાં સામાન્ય રીતે સમય મૂળભૂત તત્વ ગણાતો નથી, જો સુધી તે માટે ખાસ લક્ષણો હાજર ન હોય, અને આ કેસના તથ્યોમાં એવા લક્ષણો અદાલતના ધ્યાન પર લાવવામાં આવ્યા નહોતા.

કલમો ૫૫ અને ૭૩ – નુકસાનભરપાઈ માટેના દાવાની પરિમાણ—નિર્ધારણ – એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો કે નુકસાનભરપાઈની રકમનું પરિમાણ—નિર્ધારણ

કરવું આવશ્યક નથી, કારણ કે તે માત્ર પુરાવાનો વિષય છે – પરિમાણ-નિર્ધારણા માટે વિવિધ પરિસ્થિતિઓમાં જુદા જુદા સૂત્રો લાગુ કરી શકાય છે -- વર્ષો દરમિયાન વિકસિત થયેલા અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સ્વીકારાયેલા સૂત્રો અપનાવી શકાય, કારણ કે તે ભારતના કાયદા દ્વારા ન તો પ્રતિબંધિત છે અને ન તો ભારતના કાયદા સાથે અસંગત છે – તેમ છતાં, અદાલત અથવા લવાઈ વાસ્તવિક નુકસાનના કેટલાંક પુરાવા ઉપર આગ્રહ રાખી શકે છે અને પક્ષકારોને સૂત્રનો આશ્રય લેવા દે નહીં – એક સૂત્રને બીજા કરતાં પ્રાધાન્ય આપવામાં આવી શકે -- પ્રકરણના તથ્યોમાં, લવાઈ દ્વારા કરાયેલ સૂત્રની પસંદગીમાં અદાલતે હસ્તક્ષેપ કર્યો નહીં – લવાઈ અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૮૬ ની કલમ ૧૬.

કલમ ૭૩-કરારભંગ બદલ નુકસાનભરપાઈ માટેનો દાવો--એવું ઠરાવાયું: ઈન્વોઈસ એવો એકમાત્ર આધાર નથી જેના આધારે એવો દાવો કરી શકાય, કારણ કે તે માત્ર કરારની શરતો અનુસાર કરવામાં આવેલા દાવા સંદર્ભે જ તૈયાર કરવામાં આવે છે--કરારભંગ માટેનો દાવો પત્રવ્યવહાર દ્વારા અથવા બેઠકોમાં કરી શકાય છે – આ કેસના તથ્યોમાં, એવું ઠરાવાયું કે ઉપરખર્ચને કારણે થયેલા નફામાં ઘટાડા અથવા વધારાના વ્યવસ્થાપન ખર્ચ અંગેનો દાવો નુકસાનભરપાઈનો દાવો હતો, અને તેના માટે ઈન્વોઈસ તૈયાર કરવામાં આવ્યો ન હોય તોય તે મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી દરમિયાન રજૂ કરી શકાય હતો।

કલમ ૭૩--પરિણામી નુકસાન--મુખ્ય કરારમાં એવી જોગવાઈ હતી કે તેના પક્ષકારોમાંથી કોઈપણ પક્ષ એવો નુકસાન માટે બીજા પક્ષકાર સામે જવાબદાર રહેશે નહીં--તેમાંથી એક પક્ષકાર અને અન્ય પક્ષકાર વચ્ચેના ઉપ-કરાર પર તેની લાગુ પડતાશીલીતા--નિર્ધારિત થયું: મુખ્ય કરાર તે કરારના પક્ષકારો વચ્ચેના સમજૂતીનો વિષય હતો અને કાનૂની રીતે તેને ઉપ-કરાર હેઠળ અન્ય પક્ષકાર દ્વારા સ્વીકારવામાં આવેલ બાધ્યતાઓ સુધી વિસ્તારી શકાય નહીં; ઉપ-કરારમાં ત્યારબાદ તેની લાગુ પડતાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે છતાં તે ઉપ-કરારમાં સમાવી લેવાયો હતો એવું માન્ય નથી--મુખ્ય કરાર અને ઉપ-કરાર બંનેમાં સામાન્ય પક્ષકાર, અન્ય પક્ષકાર સાથેના ઉપ-કરારની શરતો અને નિયમોના ભંગ

બદલ તેની જવાબદારીમાંથી મુક્ત થતો નથી.

કલમ ૭૩-પરિણામી હર્જનો-કરાર મુજબ સમયબંધ પ્રતિબદ્ધતાઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા થવાને કારણે વધેલા ઉપરી ખર્ચ, ઘટેલા નફા અને વધારાના વ્યવસ્થાપન ખર્ચના આધાર પર હર્જનાની માંગણી-નિર્ણય કરવામાં આવ્યું કે- દાવો પ્રત્યક્ષ નુકસાન સાથે સંબંધિત હતો અને તે પરિણામી હર્જનો ન હતો.

નવાંકન- મૌનસ્વીકૃતિ દ્વારા સ્વીકાર- કરારમાં એવી જોગવાઈ હતી કે એક પક્ષે સામગ્રી મેળવવાની હતી, જેનો ખર્ચ બીજા પક્ષે પરત આપવાનો હતો- વધારાની જાડાઈવાળી સામગ્રી મેળવવા માટે થયેલી વધારાની રકમ- તે માટેનો દાવો- ઠરાવ્યું: વધારાની રકમ ચૂકવવાપાત્ર નહોતી, અને તે હદ સુધી કરારમાં નવાંકન થયું હતું- ખાસ કરીને તેથી, કારણ કે પક્ષો વચ્ચેનો પત્રવ્યવહાર દર્શાવતો હતો કે વધારાની જાડાઈવાળી સામગ્રી મેળવનાર પક્ષે એ સ્વીકારી લીધું હતું કે તે બાબતે તેને કોઈ વધારાની રકમનો હકદારો ગણાશે નહીં- મૌનસ્વીકૃતિ દ્વારા સ્વીકારનો સિદ્ધાંત લાગુ પડે એવો માનવામાં આવ્યો.

ઉત્પાદન કાર્યક્રમના અનુસંધાનની સિદ્ધિ હાંસલ કરવાની દૃષ્ટિએ, ઓ.એન.જી.સી.એ તેની ઑફ-શોર બાંધકામ સંબંધિત આવશ્યકતાઓના મહત્વપૂર્ણ હિસ્સાઓ પૂર્ણ કરવા માટે ઠેકેદારોની નિમણૂક કરી હતી. પ્રતિવાદીઓને છ પ્લેટફોર્મો તથા સંબંધિત પાઈપલાઈનોના નિર્માણ, પરિવહન અને સ્થાપન માટેના કરારો આપવામાં આવ્યા હતા. પ્રતિવાદી અને અપીલકર્તા વચ્ચે તકનીકી સહયોગ કરાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેના શરતો મુજબ ઉત્તરવર્તીએ પૂર્વવર્તીને ફેબ્રિકેશન ચાર્જની રચના, બાંધકામ અને સંચાલન અંગે તકનીક હસ્તાંતરિત કરવા સંમતિ આપી હતી. ઉક્ત કરારમાં મધ્યસ્થીની કલમ હતી. પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદો અને મતભેદો ઊભા થતાં, અપીલકર્તાએ કાનૂની નોટિસ દ્વારા મધ્યસ્થીની કલમ અમલમાં મૂકી હતી. અદાલત દ્વારા એકમાત્ર મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તેમના સમક્ષ, અપીલકર્તાએ વિવિધ મથાળાઓ હેઠળ તેમના દાવાઓ રજૂ કર્યા અને પ્રતિવાદીએ પ્રતિઉત્તર નિવેદનો તેમજ પ્રતિદાવાઓ પણ દાખલ કર્યા. પક્ષકારોના વકીલો વચ્ચે એવી સંમતિ થઈ હતી કે આનિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિએશન

એક્ટ, ૧૯૯૬, આબિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૪૦ના સ્થાને અને તેના બદલે લાગુ પડશે. મધ્યસ્થએ, અન્ય બાબતો ઉપરાંત અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્ન અંગે પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી, પ્રારંભિક રીતે આંશિક પંચાટ ચુકાદો આપ્યો અને તે મુદ્દે અપીલકર્તાના પક્ષમાં નિર્ધારણ કર્યું. કેટલાક અન્ય મુદ્દાઓ અંગેનો નિર્ણય ચાર મહિનાની અવધિ માટે મુલતવી રાખવામાં આવ્યો, જેથી તે દરમિયાન પ્રતિવાદી અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા અને પંચાટને સંદર્ભિત કરવા પહેલાં ઊભા થયેલા તમામ દાવાઓનો નિકાલ કરી શકે. ઉક્ત દાવાઓ નામંજૂર કરવામાં આવ્યા. ઓ.એન.જી.સી./પ્રતિવાદી તરફથી, આધારરૂપ રાખવામાં આવેલા દરેક અલગ દસ્તાવેજનો ઉલ્લેખ કરતી વિગતવાર કારણસભર રજૂઆત પંચાટીય કાર્યવાહી દરમિયાન દાખલ કરવામાં આવી હતી. તેમ છતાં, ઉક્ત આંશિક પંચાટ ચુકાદાના પરિણામે, અન્ય મુદ્દાઓ સંબંધે અપીલકર્તા તેમાં નિર્ધારિત કરાયેલ રકમો પ્રતિવાદી પાસેથી ચુકવણીરૂપે મેળવવા હકદાર બન્યો.

ત્યારબાદ પક્ષકારોએ ૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૩૩ હેઠળ અરજીઓ દાખલ કરી, જેમાં એવો આક્ષેપ કર્યો કે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા કેટલાક દાવાઓનો તેના આંશિક એવોર્ડમાં નિવેડો કરવામાં આવ્યો નહોતો અને/અથવા મધ્યસ્થ દ્વારા વિચારણામાંથી છૂટી ગયા હતા. પ્રતિવાદીએ પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો કે ૧૯૯૬ના અધિનિયમમાં આંશિક એવોર્ડ આપવા માટે કોઈ જોગવાઈ નથી. મધ્યસ્થે વધારાનો એવોર્ડ આપ્યો અને તે કાર્યવાહી ચાલું રાખી શકાય તે બાબત અંગે પ્રતિવાદીનો વાંધો પણ એ જણાવતા નામંજૂર કર્યો કે ૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૩૩ હેઠળની કાર્યવાહીમાં તે જ અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત પ્રશ્નના નિર્ધારણનો વિષય બની શકે છે.

પ્રતિવાદીએ ઉક્ત આંશિક પુરસ્કાર તેમજ વધારાના પુરસ્કારને પડકારતાં અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરી.

ત્યારબાદ મધ્યસ્થે પોતાની વિચારણા માટે બાકી રહેલ બાબતો હાથ ધરી, અને નોંધ્યું કે તે દરમિયાન ઓ.એન.જી.સી.એ આંતર-ઈ પક્ષ સ્તરે નિર્ણય પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવા અંગે કોઈ રસ દર્શાવ્યો નહોતો અને તેથી તેમણે એવો અનુમાન કર્યો કે

ઉપ-કરાર હેઠળ સ્થાપિત કરાયેલ યાંત્રિક વ્યવસ્થા ભંગ પામી ગઈ છે અને તે બાબતનો નિર્ણય કરવો તેમનો વિષય રહેશે. ત્યારબાદ અંતિમ ચુકાદો આપવામાં આવ્યો, જેમાં અપીલકર્તાઓને તેમાં નિર્ધારિત વિવિધ રકમો મેળવવાનો હકદાર ઠરાવવામાં આવ્યા.

પ્રતિવાદીએ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરી અને અંતિમ પંચનિર્ણય રદ કરવાની પ્રાર્થના કરતાં દલીલ કરી કે (૧) મધ્યસ્થને આંશિક પંચનિર્ણય કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર ન હતો (૨) સમય કરારનો મર્મ હતો અને કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ મુજબ તે માટેની નોટિસ આપી કરાર રદ કરવાનો જ એકમાત્ર ઉપાય હતો, અને આવી નોટિસના અભાવે હાનિપૂર્તિનો દાવો કરી શકાતો નહોતો (૩) નિશ્ચિત રકમોના હિસાબે કરવામાં આવેલા દાવા સંબંધિત કોઈ ચલણ ન હોવાથી, મધ્યસ્થને તે મુદ્દે નિર્ણય કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર ન હતો (૪) મધ્યસ્થ પક્ષકારોએ વાસ્તવમાં ભોગવેલ નુકસાનનું નિર્ધારણ કરવા બંધાયેલ હતા અને તેવું નિર્ધારણ ન કરવામાં આવ્યાથી પંચનિર્ણય અમલમાં મૂકી શકાય તેમ નથી (૫) એમડન સૂત્રનો યાંત્રિક અમલ સર્વથા અનુચિત હતો અને તેના પર આધાર રાખીને અથવા તેના આધારે કોઈ પંચનિર્ણય આપી શકાય નહીં (૬) ઓએનજીસી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે થયેલા કરારની કલમ ૩૭ મુજબ, હાનિપૂર્તિના સ્વરૂપે કોઈ પંચનિર્ણય ચૂકવવાપાત્ર ન હતો, અને પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા ઉપકરારમાં પણ સમાન જોગવાઈ હતી (૭) અમેરિકન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ સ્ટીલ કન્સ્ટ્રક્શન (એઆઈએસસી) કોડને માપન માટેના આધાર તરીકે સ્વીકારવો કરારવિરુદ્ધ હોવાથી, પંચનિર્ણય રદ કરવા પાત્ર છે (૮) ઇડી અને ઇઈ જેકેટ્સ સંબંધિત બોયન્સી ટેન્ક્સ બાબતે પ્રતિવાદીએ તેમની ફેબ્રિકેશન માટે અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરી હતી અને તે જ ટેન્ક્સ ડબલ્યુ૧૮, ડબલ્યુ૧૯ અને ડબલ્યુ૧૧૦ તથા એન૩ પ્લેટફોર્મ માટે વપરાઈ હતી, તેથી તે હિસાબે ફરીથી દાવો જાળવી શકાય એવો ન હતો (૯) ટાઈ ડાઉન અને સી ફાસ્ટનિંગ બાબતે, કારણ કે તે પરિવહન બાર્જ પર લાદવામાં આવેલા માળખાંના સલામત પરિવહન માટે આવશ્યક છે, મધ્યસ્થે અપીલકર્તાનો દાવો મંજૂર કરવામાં ભૂલ કરી કારણ કે તે કોઈપણ પ્લેટફોર્મના જેકેટ

ડેક્સનો સ્થાયી ભાગ નથી (૧૦) સામગ્રીના પ્રતિસ્થાપન બાબતે મધ્યસ્થે પ્રતિવાદી દ્વારા રજૂ કરાયેલા તે મહત્વપૂર્ણ પુરાવાને ધ્યાનમાં ન લઈને ગંભીર ભૂલ કરી કે જેમાં દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તાને નિર્દિષ્ટ સામગ્રીના સ્થાને ઉપલબ્ધ સામગ્રી કોઈ વધારાના ફેબ્રિકેશન ખર્ચ વિના વાપરવા માટે સૂચના આપવામાં આવી હતી; કરાર મુજબ સામગ્રીની ખરીદી કરવી અપીલકર્તાની ફરજ હતી, જેના ખર્ચની પરતફેર પ્રતિવાદી દ્વારા થવાની હતી (૧૧) અપીલકર્તાનો "વિનિમય નુકસાન" નો દાવો, દાવાપત્રમાં કોઈ સુધારો કર્યા વિના, ચલણોની સંપૂર્ણ કિંમત માટે કોઈ કપાત વિના ખોટી રીતે મંજૂર કરવામાં આવ્યો, કારણ કે ઓએનજીસી પાસેથી ચૂકવણી પ્રાપ્ત થવામાં વિલંબ થવાને કારણે પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાને ચૂકવણી કરવામાં કરેલો વિલંબ અસંગત છે અને કોઈ પણ સ્થિતિમાં કરારની શરતોને વિરુદ્ધ હતો.

અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે (૧) મધ્યસ્થના નિર્ણયને રદ કરવા માટે કોઈ કેસ બનતો નથી, (૨) આંશિક નિર્ણય અસર અને સારતત્વે અધિનિયમની કલમ ૩૧(૬) અને ૨(સી) ના અર્થમાં એક અંતરિમ નિર્ણય છે અને તેથી આંશિક નિર્ણયની માન્યતા પ્રશ્નાર્થ માટે ખુલ્લી નથી, (૩) સમય કરારનું મૂળ તત્ત્વ ન હતું અને ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ મુજબ નુકસાનભરપાઈ ચૂકવવાપાત્ર હતી, (૪) ઈન્વોઈસ માત્ર દાવાનો આધાર છે અને એવો દાવો પત્રવ્યવહાર તેમજ બેઠકોમાં પણ ઉઠાવી શકાય, (૫) નુકસાનભરપાઈનું પરિમાણીકરણ પુરાવા અને સાબિતીનો વિષય હોવાથી નિર્ણયમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ કેસ બનતો નથી, (૫) એમડન સૂત્ર પર આધાર રાખવો ભારત ખાતે પ્રવર્તમાન કાયદા વિરુદ્ધ કહેવાય નહીં, કારણ કે ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમો ૫૫ અને ૭૩ માત્ર વળતર મેળવવાના અધિકાર માટે જ જોગવાઈ કરે છે અને આવા વળતરની રકમ કેવી રીતે અને કઈ પદ્ધતિથી નક્કી કરવી તે બાબત માટે નહીં, (૬) ઓએનજીસી અને પ્રતિવાદી વચ્ચેના મુખ્ય કરારની કલમ ૩૭ લાગુ પડતી નથી, કારણ કે અપીલકર્તાનો દાવો કોઈ અનુસંગી નુકસાન માટે નહીં પરંતુ પ્રતિવાદીએ સમયબદ્ધ પ્રતિબદ્ધતાઓનું પાલન કરવાની કરારજન્ય ફરજનો ભંગ કરતાં થયેલા પ્રતિક્ષ

નુકસાન માટે છે; પ્રતિવાદીએ ઉપકરાર હેઠળ અપીલકર્તા પ્રત્યેની પોતાની ફરજોનો ભંગ કર્યો હોય તે સંદર્ભે ઓએનજીસીની કોઈ ભૂમિકા ન હોવાથી આ કલમને ઉપકરાર હેઠળ અપીલકર્તા પ્રત્યેની ફરજો સુધી વિસ્તારી શકાય નહીં, (૭) માપન પદ્ધતિ અંગે, પ્રતિવાદી અને ઓએનજીસી વચ્ચેના મુખ્ય કરારની કલમ ૨૩.૧.૧ (એ) અને (સી) લાગુ પડતી નથી, કારણ કે તે ‘સ્ટ્રક્ચરલ મટિરિયલ’ માટેની ચુકવણીને આવરે છે, જે એકદમ જુદા પ્રકારનો દાવો છે; દાવો સ્ટ્રક્ચરોના ફેબ્રિકેશન માટેના મજૂરી ચાર્જ અંગે હતો અને સામગ્રીની કિંમત અંગેનો દાવો ન હતો; એઆઈએસસી કોડ ફેબ્રિકેશનના કાર્ય સંબંધે લાગુ પડતો હતો, (૮) ઈડી અને ઈઈ જેકેટ્સ માટેના બોયન્સી ટેન્ક્સ અંગે, અપીલકર્તાનો દાવો બોયન્સી ટેન્ક્સના રિફર્નિશમેન્ટમાં થયેલા ફેબ્રિકેશન કાર્યના મજૂરી ખર્ચ માટે છે; મધ્યસ્થનું નિષ્કર્ષ તથ્ય આધારિત નિષ્કર્ષ છે, જે અન્ય બાબતો સાથે પ્રતિવાદી તરફથી તપાસવામાં આવેલા સાક્ષીના સ્વીકાર પર આધારિત છે, (૯) ટાઈ ડાઉન અને સી ફાસ્ટનિંગ અંગે, ઓફશોર બાંધકામમાં જેકેટ્સ અને ડેક્સનું ફેબ્રિકેશન ઓનશોર કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ સ્થાપન માટે બાર્જ દ્વારા તેને ઓફશોર સ્થળે લઈ જવામાં આવે છે; ટાઈ ડાઉન અને સી ફાસ્ટનિંગ સંબંધિત કાર્યોમાં નોંધપાત્ર ફેબ્રિકેશન કાર્ય આવશ્યક હતું અને ટાઈ ડાઉન્સ તથા સી ફાસ્ટનર્સને ડેક સાથે વેલિંગ કરવા અંગેના ખર્ચ માટે કોઈ દાવો કરવામાં આવ્યો નથી; કરારની કલમ ૨ વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડતી નથી, કારણ કે તે માત્ર માઈલસ્ટોન આધારિત તબક્કાવાર ચુકવણી માટે જ જોગવાઈ કરે છે; પરંતુ કલમ ૨.૧(એ)(૧), જે ફેબ્રિકેશન કરારના ભાગરૂપે સી ફાસ્ટનિંગના કાર્યને મોટાભાગે આવરે છે, તે લાગુ પડશે; પ્રતિવાદી એ બતાવવામાં સમર્થ રહ્યો નહોતો કે ટાઈ ડાઉન અને સી ફાસ્ટનિંગ સામગ્રીનું ફેબ્રિકેશન પરિવહનના કાર્યક્ષેત્રમાં સમાયેલ હતું અને ‘ફેબ્રિકેશન’ શીર્ષક હેઠળ અલગ મુદ્દા તરીકે નહોતું, (૧૦) બદલામણ અંગે, ઉપકરાર મુજબ તમામ સામગ્રી મેળવવી અને પૂરું પાડવી પ્રતિવાદીની ફરજ હતી, પરંતુ તે તે કરવા સક્ષમ ન હોવાથી પ્રતિવાદીની સૂચનાઓ અનુસાર અપીલકર્તાએ ઉપલબ્ધ એવી સામગ્રી વાપરી, જે ઓએનજીસીની નિર્ધારિત વિશિષ્ટતાઓમાં દર્શાવેલ સામગ્રીની

સરખામણીએ વધુ જાડાઈ અને વજન ધરાવતી હતી; તેને એન્જિનિયર અને ઓએનજીસી બંને દ્વારા મંજૂરી અપાઈ હોવાથી અપીલકર્તા મજૂરી ચાર્જ માટે વળતર મેળવવા હકદાર હતો, (૧૧) એક્સચેન્જ નુકસાન અંગે, કરારની કલમ ૪.૦ માત્ર પરિવહન અને સ્થાપન માટેની ચુકવણીને લગતી છે અને પ્રતિવાદીએ રૂ. ૧૦૦=યુએસ\$૮.૫૭૫ ના સ્થિર વિનિમય દરનો અમલ કરીને ચુકવણી કરી હોવાથી, સંપૂર્ણ રકમ પ્રાપ્ત થયા છતાં અપીલકર્તાને કોઈ ચુકવણી કરી નહોતી; પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાને વર્તમાન દર મુજબ રકમ ચૂકવવાની હતી અને ફક્ત સમાધાન બાદ જ અપીલકર્તાએ વધારાની રકમ પ્રતિવાદીને પરત આપવાની હતી, જેથી વિનિમય નુકસાન બંને પક્ષો વચ્ચે વહેંચાય તેની ખાતરી થતી હતી.

નિર્ણિત : ૧. ૧૯૯૬ના અધિનિયમમાં "આંશિક ચુકાદો" એવો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો નથી. તેમાં આંતરિમ ચુકાદો અથવા અંતિમ ચુકાદો એવો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો છે. કલમ ૨(સી) હેઠળ "ચુકાદો" ની વ્યાખ્યામાં આંતરિમ ચુકાદો પણ સમાવવામાં આવ્યો છે. કલમ ૩૧ ની ઉપકલમ (૬) આંતરિમ ચુકાદાની કલ્પના કરે છે. ઉક્ત જોગવાઈના અર્થમાં આંતરિમ ચુકાદો એવો નથી કે જેના સંબંધમાં આગળ અંતિમ ચુકાદો આપવામાં આવી શકે; પરંતુ તે તેમાં આવરી લેવાયેલા મુદ્દાઓ અંગે અંતિમ ચુકાદો હોઈ શકે છે, જોકે તે આંતરિમ તબક્કે આપવામાં આવ્યો હોય. પક્ષકારોને પ્રાથમિક તબક્કે કેટલાક વિવાદો અંગે પોતપોતાની રજૂઆત કરી શકે તે માટે મધ્યસ્થકર્તાએ ઉપરોક્ત પ્રક્રિયા અપનાવી હતી. મધ્યસ્થકર્તાના આંશિક ચુકાદામાંથી જેમ જણાય છે તેમ, તેણે કેટલીક માંગણીઓ મુલતવી રાખી હતી. તેણે વધુમાં એવી આશા અને વિશ્વાસ વ્યક્ત કર્યો હતો કે કેટલીક માંગણીઓના સંબંધમાં, ઓએનજીસી સીધી કે આડકતરી રીતે તેમાં સંકળાયેલ હોવાથી, પક્ષકારો કોઈક પ્રકારના સમાધાન પર પહોંચશે. કેટલીક માંગણીઓના સંબંધમાં ચુકાદાને અંતિમતા આપવામાં આવી હતી, જ્યારે કેટલીક માંગણીઓ મુલતવી રાખવામાં આવી હતી જેથી મધ્યસ્થકર્તા પછીના તબક્કે તેમના પર વિચાર કરી શકે. જો આંશિક ચુકાદો ૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૨(સી) હેઠળ કલ્પાયેલ "ચુકાદો" ની વ્યાખ્યાને અનુરૂપ હોય, તો દરેક હેતુ અને આશય

માટે તે અંતિમ ચુકાદો ગણાશે. હકીકતમાં, પ્રતિવાદીએ પણ તે સંબંધમાં આક્ષેપ અરજી દાખલ કરીને ઉક્ત ચુકાદાની વૈધતા પડકારેલી હતી. આંશિક ચુકાદો પ્રાથમિક હુકમનામા સમકક્ષ નથી. તે આવા ચુકાદાના વિષય બનેલા અને મધ્યસ્થકર્તાને સુપરત કરાયેલા વિવાદોના સંબંધમાં સર્વ રીતે અંતિમ હોય છે. કેટલાક મધ્યસ્થકર્તાઓ "આંતરિમ ચુકાદો" શબ્દપ્રયોગ કરવાને બદલે અને તેના સ્થાને "આંશિક ચુકાદો" એવો પ્રયોગ કરે છે. માત્ર તેથી ચુકાદાની સ્વરૂપતા અને લક્ષણમાં કોઈ ફેરફાર થતો નથી. કોઈપણ દૃષ્ટિકોણથી જોવામાં આવે તો પ્રતિવાદીને કોઈ રીતે હાનિ થતી નથી. આંશિક ચુકાદો અને અંતિમ ચુકાદો બન્ને અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પડકારના વિષય બને છે. ખાસ કરીને અધિનિયમની કલમ ૩૩ હેઠળ મધ્યસ્થ મંડળની સત્તાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, વધારાનો ચુકાદો કાયદેસર રીતે દોષિત ઠરતો નથી. (૪૫૦-બી-એચ, ૪૫૧-બી, સી, એફ)

૨.૧. તે સમયે જ્યારે કરારમાં પ્રવેશ કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે તેનો અમલ ૩૦મી ડિસેમ્બર, ૧૯૮૫ સુધીમાં થવાનો હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું. એન-૩ની શરતો મુજબ તે કાર્યોક્તિઓ ઉક્ત અવધિની અંદર પૂર્ણ થવાના હતા. નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં ઈ.ડી. અને ઈ.ઈ. પ્લેટફોર્મ્સના કમિશનિંગ માટેની એક શરતનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, એટલે કે, ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૬. [૪૫૧-એચ, ૪૫૨-એ-ડી)

૨.૨. અપીલકર્તાએ ૧૦મી એપ્રિલ, ૧૯૯૮ના રોજ મધ્યસ્થતા કરારનો અમલ કરાવવા નોટિસ પાઠવી હતી. માત્ર તેથી એવો અર્થ થતો નથી કે કરાર મુજબ નક્કી કરાયેલ ૨૦ માસની સમયમર્યાદા પૂર્ણ થતાની સાથે જ તેને કરારનો ઇનકાર કરી દેવું જોઈએ હતું. વિલંબ અને અવરોધો વિવિધ કારણોસર થયેલા હોઈ શકે. તેથી, વર્તમાન કેસમાં, આ બાબત ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ના બીજા ભાગ હેઠળ આવરી લેવાય તેવી છે, જેમાં જોગવાઈ છે કે જ્યાં પક્ષકારોએ સમયને કરારનું મૂળ તત્વ બનાવવાનો આશય ન રાખ્યો હોય, ત્યાં કરાર રદ કરી શકાય એવો રહેતો નથી, પરંતુ વચનગ્રાહકને થયેલા નુકસાન માટે વળતર મેળવવાનો અધિકાર રહે છે. ઉપરોક્ત હેતુ માટે કોઈ નોટિસ પાઠવવાની આવશ્યકતા ન હતી. જે કંઈ હોય તે,

કરારમાં સમયવધારાની જોગવાઈ હતી, જે કલમ ૨૭(૨) અને કલમ ૨૮ના સંબંધિત ભાગોમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે. વધુમાં, પક્ષકારોએ નિર્ધારિત નુકસાનરકમના ચુકવણી બાબતે પણ સહમતિ વ્યક્ત કરી હતી, જે કલમ ૨૮(૫)(એ)માંથી સ્પષ્ટ થાય છે. વધુમાં, કરારમાં જ તેના શરતોના સમયવધારા તથા કરારના અમલીકરણમાં વિલંબ થાય તો નુકસાનની ચૂકવણી માટેની જોગવાઈઓ સમાવિષ્ટ છે. તેથી ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫નો બીજો ભાગ લાગુ પડશે, પહેલો ભાગ નહીં. [૪૫૨-ઈ-એફ, ૪૫૩-ડી, એફ, ૪૫૮-ડી)

અરોસાન એન્ટરપ્રાઇઝિસ લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, [૧૯૯૯) ૯ એસસીસી ૪૪૯ અને હિન્દ કન્સ્ટ્રક્શન વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર, (૧૯૭૯) ૨ એસસીસી ૭૦, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૨.૩. વધુમાં, વિચારણા માટે ઊભો થતો પ્રશ્ન એ છે કે શું પ્રતિવાદીઓએ સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હતો એવી આધારધારણા પર કાર્યવાહી કર્યા બાદ, નુકસાનભથ્થાના તેમના દાવા અંગેનો અધિકાર અનામત રાખીને કરારનો ત્યાગ કરવાની નોટિસ આપવી તેમની માટે અનિવાર્ય હતી કે નહીં. તેમ છતાં, અપીલકર્તા કહે છે કે તેણે ક્યારેય એવો વાંધો ઉઠાવ્યો નહોતો કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હતો; પરંતુ દાવો કરારની પૂર્ણાંતિમાં ૩૪ મહિનાના વિલંબ અને તેનાથી થયેલા ખર્ચવધારા ને ધ્યાનમાં રાખીને ઊભો થયો છે. ઉપ-કરારની શરતો મુજબ ચૂકવવાનો ભાવ, અપીલકર્તાએ વધારેલા ખર્ચ તરીકે કરેલા વ્યયને પૂરતા પ્રમાણમાં આવરી લેતો ન હતો. ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ ની જોગવાઈઓના સાદા વાંચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પક્ષકારોનો એવો આશય ન હતો કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ રહે અને તેની અવધિ પૂર્ણ થવાથી કરાર કોઈ એક પક્ષકારની ઈચ્છાએ રદ્દયોગ્ય બની જાય; પરંતુ તે કારણે પક્ષકારો નુકસાનભથ્થાથી કદી વંચિત થવાના નથી. પ્રતિવાદીએ ક્યારેય મધ્યસ્થ સમક્ષ એવી દલીલ મૂકી નહોતી કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હતો. બાંધકામ સંબંધિત કરારોમાં સામાન્ય રીતે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હોતો નથી, સિવાય કે તેના માટે વિશેષ લક્ષણો અસ્તિત્વમાં હોય. વર્તમાન મામલામાં એવા કોઈ વિશેષ લક્ષણો અદાલતના ધ્યાન પર લાવવામાં

આવ્યા નહોતા. [૪૫૮-ઈ-જી, એચ, ૪૫૯-એ]

૩. એવો દાવો કરવો કે ઇન્વોઈસ જ એકમાત્ર આધાર છે જેના દ્વારા અને જેના અધિન દાવો કરી શકાય, તે યોગ્ય નથી. ઉપરોક્ત પ્રસ્તાવના માટે કોઈ કાનૂની આધાર નથી. દાવો પત્રવ્યવહાર દ્વારા અથવા બેઠકોમાં પણ કરી શકાય છે. નફામાં ઘટાડો થવાથી અથવા વધારાના વ્યવસ્થાપન ખર્ચને કારણે થતા ઓવરહેડ ખર્ચ અંગેનો દાવો હાનિભરપાઈ માટેનો દાવો છે. ઇન્વોઈસ માત્ર કરારની શરતો મુજબ કરવામાં આવેલા દાવા સંદર્ભે જ તૈયાર કરવામાં આવે છે. કરારભંગના આધાર પર દાવો ઉઠાવવા માટે કોઈ ઇન્વોઈસ તૈયાર કરવાની જરૂર પડતી નથી. વધુમાં, આ બાબત પણ વિવાદાસ્પદ નથી કે હાનિભરપાઈ માટેનો દાવો લવાઈ પ્રક્રિયા આરંભતા પહેલાં કરવામાં આવ્યો હતો. એકવાર એવો દાવો આરંભ પહેલાં કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની જોગવાઈઓના અર્થમાં તે વિવાદ બની ગયો હતો. [૪૬૩-જી-એચ, ૪૬૪-એ-સી]

૪.૧. નુકસાનભરપાઈનો દાવો કરતા સમયે, તે માટેની રકમનું પરિમાણીકરણ કરવું આવશ્યક નહોતું. દાવાનું પરિમાણીકરણ માત્ર પુરાવાનો વિષય છે. હકીકતમાં, પ્રતિવાદીએ ક્યારેય પણ મધ્યસ્થ સમક્ષ એવી કોઈ દલીલ ઉપસ્થિત કરી નહોતી કે ઉક્ત દાવો મનસ્વી હતો અથવા તેની સત્તાની મર્યાદાથી બહાર હતો. એવો વાંધો પ્રતિવાદી દ્વારા ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૧૬ મુજબ મધ્યસ્થ સમક્ષ ઉઠાવવાનો આવશ્યક હતો. સ્વીકારાયેલ સ્થિતિ એવી છે કે વિવિધ પરિસ્થિતિઓમાં વિવિધ સૂત્રો લાગુ પડી શકે છે અને કોઈ નિર્ધારિત કેસની હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં રાખીને નુકસાનભરપાઈની ગણતરી એક કે બીજા સૂત્રનો આશ્રય લઈને કરવી જોઈએ કે નહીં, તે પ્રશ્ન સ્પષ્ટપણે મધ્યસ્થના ક્ષેત્રાધિકારમાં આવે છે. તેથી, જો મધ્યસ્થે નુકસાનભરપાઈની રકમનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે એમ્ડન સૂત્ર લાગુ પાડ્યું હોય, તો એવું કહી શકાય નહીં કે તેણે એવી ભૂલ કરી છે કે જેના કારણે આ અદાલત દ્વારા હસ્તક્ષેપ કરવો યોગ્ય બને. [૪૬૪-સી-ડી, ૪૬૭-સી-ડી]

નોર્વેસ્ટ હોલ્ટ્સ કન્સ્ટ્રક્શન લિ. વિ. કોઓપરેટિવ હોલસેલ સોસાયટી લિ., તા. ૧૭

ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૮ના રોજ નિર્ધારિત; બીચપુડ ડેવલપમેન્ટ કંપની (સ્કોટલેન્ડ) લિ. વિ. મિશેલ, તા. ૨૧ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૧ના રોજ નિર્ધારિત; હાર્વી શોપલિફ્ટર્સ લિ. વિ. અડી લિ., તા. ૬ માર્ચ, ૨૦૦૩ના રોજ નિર્ધારિત; નિકોન ઇન્ક. વિ. યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ, તા. ૧૦ જૂન, ૨૦૦૩ના રોજ નિર્ધારિત (યુએસસીએ ફેડ. સિર.); ગ્લેડવિન કન્સ્ટ્રક્શન કંપની વિ. બાલ્મિમોર, તા. ૨૫ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૨ના રોજ નિર્ધારિત અને ચાર્લ્સ જી. વિલિયમ કન્સ્ટ્રક્શન ઇન્ક. વિ. વ્હાઇટ, ૨૭૧ એફ.ડી ૧૦૫૫, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૪.૨. ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમો ૫૫ અને ૭૩ નુકસાન કે વળતરની ગણતરી કેવી રીતે અને કઈ રીત-રસમથી કરવાની તે અંગે કોઈ પદ્ધતિ કે રીત નિર્ધારિત કરતી નથી. ભારતીય કાયદામાં એવું કંઈ દર્શાતું નથી કે અન્ય દેશોમાં અપનાવવામાં આવેલ કોઈપણ સૂત્ર કાયદાથી પ્રતિબંધિત છે અથવા તે ભારત દેશમાં પ્રવર્તમાન કાયદા સાથે અસંગત ઠરે. ગણતરી પરિસ્થિતિઓ અને નુકસાનની ગણતરી કરવાની પદ્ધતિઓ પર આધારિત હોવાથી, તેની રકમ કેટલી નક્કી કરવી તે એવો વિષય છે જેનો નિર્ણય લવાદકર્તા દ્વારા કરવાનું આવે. વર્ષો દરમિયાન વિકસિત થયેલ ઉપરોક્ત સૂત્રને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્વીકાર મળેલ છે અને તેથી તે ભારતીય કાયદાની જોગવાઈઓને સંપૂર્ણપણે વિરુદ્ધ છે એવું કહી શકાય નહીં; આ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, પંચનિર્ણયના તે ભાગમાં દખલ કરવાનો કોઈ કારણ નથી. એ સુસ્થાપિત છે કે કરારની શરતો સ્પષ્ટ પણ હોઈ શકે અને ગર્ભિત પણ હોઈ શકે. કરારના અર્થઘટનના પ્રશ્નમાં પક્ષકારોનું વર્તન પણ સંબંધિત પરિબળ બને છે. લવાદ કરારના વ્યાપક સ્વરૂપ, વિસ્તાર અને પરિધિને ધ્યાનમાં લેતાં, કરારનું અર્થઘટન લવાદકર્તાઓના અધિકારક્ષેત્રમાં આવે છે, અને પક્ષકારોના વર્તનને ધ્યાનમાં લઈને પંચનિર્ણય આપતાં તેઓએ પોતાને ખોટી દિશામાં દોર્યા છે એવું કહી શકાય નહીં. એ પણ સુસ્થાપિત છે કે કરારના અર્થઘટનના હેતુસર પક્ષકારો વચ્ચે થયેલ પત્રવ્યવહારને પણ ધ્યાનમાં લેવો જરૂરી છે. કરારનું ભાષ્યાંકન એ એવો વિષય છે જેનો નિર્ધાર લવાદકર્તા કરવાનું હોય છે, ભલે તેનાથી કાયદાના પ્રશ્નનો નિર્ધાર પણ ઊભો થતો હોય. (૪૬૭-જી-એચ, ૪૬૮-એ-બી, એચ, ૪૬૯-

એ-બી)

પ્યોર હિલિયમ ઇન્ડિયા (પી) લિ. વિ. ઓઈલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કમિશન, (૨૦૦૩) ૮ એસ.સી.સી. ૫૯૩ અને ડી.ડી. શર્મા વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, (૨૦૦૪] ૫ એસ.સી.સી. ૩૨૫, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

જ.૩. એકવાર, આ રીતે, એવું ઠરાવવામાં આવે કે મધ્યસ્થે અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતું હતું, તો ત્યારબાદ કોઈ વધુ પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવશે નહીં અને જ્યાં સુધી એવોર્ડના મુખપૃષ્ઠ પરથી કોઈ અવરોધ અસ્તિત્વમાં હોવાનું જણાય નહીં ત્યાં સુધી અદાલત પોતાનું અધિકારક્ષેત્ર વાપરશે નહીં. કાનૂની અદાલત અથવા મધ્યસ્થ વાસ્તવિક નુકસાનના કેટલાંક પુરાવા પર આગ્રહ રાખી શકે છે અને પક્ષકારોને એક કે બીજી ગણતરીની પદ્ધતિનો આશ્રય લેવા દે નહીં. કોઈ નિશ્ચિત કેસમાં, કાનૂની અદાલત અથવા મધ્યસ્થ એક પદ્ધતિને બીજીની સરખામણીએ વધુ યોગ્ય ગણાવી શકે છે. પરંતુ, માત્ર એટલા કારણસર કે કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં મધ્યસ્થે અપીલકર્તાને એમડન ફોર્મ્યુલા પર આધાર રાખીને અથવા તેના આધારે પોતાનો દાવો સાબિત કરવાની મંજૂરી આપી હતી, તે માત્રથી જ એવો નિષ્કર્ષ નીકળી શકતો નથી કે ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ અથવા કલમ ૭૩નો ભંગ થયો હતો. [૪૬૯-સી, ઈ, એફ)

સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. એલાઈડ કન્સ્ટ્રક્શન્સ, [૨૦૦૩] ૭ એસ.સી.સી. ૩૯૬; ચેરમેન એન્ડ એમ.ડી., એન.ટી.પી.સી. લિ., વિ. રેશમી કન્સ્ટ્રક્શન્સ, બિલ્ડર્સ એન્ડ કોન્ટ્રાક્ટર્સ, [૨૦૦૪] ૨ એસ.સી.સી. ૬૬૩; યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. બનવારી લાલ એન્ડ સન્સ (પી) લિ., [૨૦૦૪] ૫ એસ.સી.સી. ૩૦૪; કોન્ટિનેન્ટલ કન્સ્ટ્રક્શન લિ. વિ. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી., [૨૦૦૩] ૮ એસ.સી.સી. ૪ અને સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. એલાઈડ કન્સ્ટ્રક્શન્સ, [૨૦૦૩] ૭ એસ.સી.સી. ૩૯૬, ઉપર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૫. દરેક મામલામાં દાવા પછી અસ્વીકાર આવશ્યકરૂપે થવો જરૂરી નથી. જો કોઈ વિષય વાજબી સમયમર્યાદામાં કોઈ મધ્યસ્થને સંદર્ભિત કરવામાં આવે, તો મધ્યસ્થતા કલમનો આશ્રય લેનાર પક્ષ આ આધારે આગળ વધી શકે કે કરારનો

બીજો પક્ષ તેના દાવાનો અસ્વીકાર કરી ચૂક્યો છે અથવા તેના અંગે વિવાદ ઉભો કર્યો છે, અથવા અન્યથા વિવાદને મધ્યસ્થ સમક્ષ સંદર્ભિત કરવામાં તેને રસ નથી. [૪૭૦-ડી-ઈ)

મેજર (નિવૃત્ત) ઈન્દર સિંહ રેખી વિ. દિલ્લી વિકાસ સત્તામંડળ, [૧૯૮૮] ૨ એસ.સી.સી. ૩૩૮, ભિન્ન ઠરાવવામાં આવ્યો.

૬.૧. મુખ્ય કરારની કલમ ૩૭ મુજબ, બંનેમાંથી કોઈપણ પક્ષ બીજા પક્ષ પ્રત્યે કોઈ અનુસંગી નુકસાન માટે જવાબદાર નથી. અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ નુકસાનની માંગને અનુસંગી નુકસાન કહી શકાય નહીં. આ માંગ તેવા પ્રત્યક્ષ નુકસાન સાથે સંબંધિત છે, જે પ્રતિવાદી તરફથી કરારગત ફરજનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા તથા સમયબદ્ધ પ્રતિબદ્ધતાઓનું પાલન ન કરવાને કારણે થયાનું કહેવાય છે. અપીલકર્તા મુજબ, પ્રતિવાદી દ્વારા થયેલા વિલંબ અને વિક્ષેપોના કારણે વધેલા ઉપરિખર્ચ, ઘટેલો નફો અને વધારાના વ્યવસ્થાપન ખર્ચના કારણે એવું નુકસાન થયું. માત્ર આ દૃષ્ટિએ જ એમ્ડન સૂત્રનો આશરો લેવામાં આવ્યો હતો. [૪૭૧-સી-ડી)

ભારત કોર્કિંગ કોલ લિ. વિ. એલ.કે. આદુજા, [૨૦૦૪] ૫ એસ.સી.સી. ૧૦૯, પૃથક માનવામાં આવ્યો.

૬.૨. મુખ્ય કરારની કલમ ૩૭ ઓ.એન.જી.સી. અને પ્રતિવાદી વચ્ચેના કરારનો વિષય હતો. કાયદાની દ્રષ્ટિએ, તે ઉક્ત પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા કરારની શરતો મુજબ પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તા પ્રત્યે સ્વીકારેલી જવાબદારીઓ સુધી વિસ્તારી શકાતી નહોતી. જ્યાં સુધી ઓ.એન.જી.સી.નો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી એવું કહી શકાય નહિ કે પ્રતિવાદી દ્વારા તેના ઉપ-ઠેકેદાર પ્રત્યેની જવાબદારીના ભંગની પરિસ્થિતિમાં તેની કોઈ ભૂમિકા હતી. ઉપ-કરારના અનુચ્છેદ ૩.૧ ના કારણે ઓ.એન.જી.સી. અને પ્રતિવાદી વચ્ચેનો મુખ્ય કરાર સંબંધિત ઉપ-કરારના કામ પર લાગુ પડશે અને અપીલકર્તા પર પ્રતિવાદી પ્રત્યે પોતાની જવાબદારીઓ અને ફરજો પૂર્ણ કરવાની ફરજ નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી. પરંતુ, તે દ્વારા ઉપ-કરારની શરતો અને

નિયમોના ભંગ બાબતે પ્રતિવાદી પોતાની જવાબદારીમાંથી મુક્ત થઈ શકતો નથી. બીજા શબ્દોમાં, અનુચ્છેદ ૩.૧ ના કારણે ઓ.એન.જી.સી. અને પ્રતિવાદી વચ્ચેનો કરાર ઉપ-કરારમાં એવો સમાવી લેવાયો નથી કે જેના પરિણામે કરારભંગ અથવા અન્યથા પોતાના કરારજન્ય દાયિત્વ માટે પ્રતિવાદી મુક્ત થઈ જાય. [૪૭૧-ડી-ઈ, ૪૭૨-એ-બી]

૭.૧. પ્રતિવાદીઓની આ રજૂઆત કે કલમો ૫, ૧૧ અને ૨૩.૧.૧(એ) તથા (સી)નું સંયુક્ત વાચન દર્શાવે છે કે માપનની પદ્ધતિ કરારનો વિષયવિસ્તાર હતી, સ્વીકાર્ય નથી. કલમ ૨૩.૧.૧નો વર્તમાન કેસમાં કોઈ લાગુ પડતો પ્રભાવ નથી, કારણ કે તે માળખાકીય સામગ્રી માટેની ચુકવણીને આવરે છે, જેને દાવો ક્રમાંક ૪ સાથે કોઈ સંબંધ નથી. અપીલકર્તાનો દાવો ઉપ-કરાર હેઠળ માળખાં બનાવવાના કામ માટે ચૂકવવાના મજૂરી ખર્ચ બાબતનો હતો. એ.આઈ.એસ.સી. કોડનો ઉપયોગ બનાવટ ખર્ચ સંબંધિત દાવા, એટલે કે દાવો ક્રમાંક ૧, સાથે સંબંધિત છે. ઉક્ત દાવો મજૂરી ખર્ચ બાબતનો હતો; તે સામગ્રીના ખર્ચ અંગેનો દાવો નહોતો અને તેથી તેનો તેની સાથે કોઈ સંબંધ નહોતો. કરારની યોજના મુજબ કુલ અંદાજિત ટનેજ ૧૮,૧૭૮ એસ.ટી. નક્કી કરવામાં આવી હતી. કારણ કે ૧૮,૧૭૮ એસ.ટી.ની કુલ ટનેજ માત્ર અંદાજિત ટનેજ હતી, ઉપ-કરારમાં ‘એઝ ફેબ્રિકેટેડ’ ટનેજના આધારે કરાર કિંમતમાં ફેરફાર કરવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. વધુમાં, વપરાયેલી સામગ્રીની જથ્થાઓ ઓ.એન.જી.સી./ઈ.આઈ.એલ., પ્રતિવાદી અને અપીલકર્તા દ્વારા સંયુક્ત રીતે, બનાવેલી ટનેજના આધારે નક્કી કરવાની હતી, જેનો ઉપયોગ ઉપ-કરારની કિંમતમાં સમાયોજન કરવા માટે થવાનો હતો. જો “એઝ ફેબ્રિકેટેડ ટનેજ” અંદાજિત ટનેજ કરતાં ઓછી હોવાનું જણાય, તો માસિક બિલો દ્વારા અપીલકર્તાએ પ્રાપ્ત કરેલી વધારાની ચુકવણી પરત કરવાની હતી. જો “એઝ ફેબ્રિકેટેડ ટનેજ” અંદાજિત ટનેજ કરતાં વધુ હોવાનું જણાય, તો વધારાની ટનેજ માટે અપીલકર્તાને પ્રતિ એસ.ટી. યુ.એસ. \$ ૧૦૬૭ ના દરે ચુકવણી કરવાની હતી. “એઝ ફેબ્રિકેટેડ ટનેજ” નક્કી કરવા માટે કઈ પદ્ધતિ અથવા કયો કોડ લાગુ પાડવો તે અંગે કરાર મૌન હતો. [૪૭૩-એફ, ૪૭૪-ઈ-એફ, ૭-એચ, ૪૭૫-એ]

ગંગપ્પા વિ. આત્મકુર નાગભૂષણમ સેટ્ટી એન્ડ કંપની, (૧૯૭૩] ૩ એસસીસી ૪૦૬, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

લાવુરેક વિ. વૂક્સ ઓફ કોલચેસ્ટર લિ. [૧૯૬૭] ૧ ક્યૂબી ૨૭૮, નો સંદર્ભ લેવાયો.

૭.૨. કલમ ૧.૧.૧૩ માં સ્પષ્ટીકરણોનો અર્થ ઉદ્યોગ ધોરણ સંહિતાઓ (આઈ.એસ.સી.) એવો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો હતો. ગણતરી કરવાની કરાર અનુસાર નિર્દિષ્ટ પદ્ધતિના અભાવે, અપીલકર્તાએ બનાવટી ટનેજની ગણતરી માટે એ.આઈ.એસ.સી. મેન્યુઅલ ઓફ સ્ટીલ કન્સ્ટ્રક્શન લાગુ કર્યો. એ.આઈ.એસ.સી. ઉદ્યોગ ધોરણ છે. અન્ય કરારોમાં ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા પણ તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. મધ્યસ્થએ પણ નોંધ્યું છે કે પ્રતિવાદીએ એ.આઈ.એસ.સી. સંહિતાની માન્યતા પણ સ્વીકારી છે. હવે પ્રતિવાદી આ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની કાર્યવાહી દરમિયાન આ અદાલત સમક્ષ પાછો ફરી વિરુદ્ધ વલણ લઈ શકતો નથી. તેથી, એ.આઈ.એસ.સી. સંહિતા અપનાવીને મધ્યસ્થએ કરારની શરતોના વિરુદ્ધ કાર્ય કર્યું નથી. મધ્યસ્થએ પોતાના પુરસ્કારમાં નોંધ્યું હતું કે અંતિમ બનાવટી વજનની ગણતરી કરવા માટે એ.આઈ.એસ.સી. ગણતરી પદ્ધતિની માન્યતા પક્ષકારોએ નિહિત રીતે સ્વીકારી હતી. જો મધ્યસ્થ સમક્ષ ગણતરીની ઉક્ત પદ્ધતિ સ્વીકારવામાં આવી હતી, તો પ્રતિવાદીને અદાલત સમક્ષ ઉક્ત પ્રશ્ન ઉઠાવવાની અનુમતિ આપવી જોઈએ નહીં. [૪૭૫-બી-સી, ડી, જી]

૮. ઇ.ડી. અને ઇ.ઈ. જેકેટ્સ માટે બોયન્સી ટાંક્સ અંગેનો દાવો હકીકતનો પ્રશ્ન સમાવે છે. તે બનાવટકામ સંબંધિત દાવો નં. ૧ નો ભાગ હતો. મધ્યસ્થે તેના આંશિક ચુકાદામાં હકીકત તરીકે નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો કે ઉક્ત બોયન્સી ટાંક્સના પુનઃસુધારકામમાં અપીલકર્તાએ નોંધપાત્ર બનાવટકામ કર્યું હતું. મધ્યસ્થે વધુમાં આવું પણ ઠરાવ્યું હતું કે અપીલકર્તા એ વાત સ્થાપિત કરવામાં પણ સફળ રહ્યો હતો કે એન-૩ અને ડબલ્યુ.આઈ.-એસ. જેકેટ્સ પર મૂળ ઉપયોગમાં લેવાયેલા બોયન્સી ટાંક્સના વજન અને તે ટાંક્સ જ્યારે ઇ.ડી. અને ઇ.ઈ. જેકેટ્સમાં

ઉપયોગમાં લેવાયા ત્યારે તેમના વજન વચ્ચે તફાવત હતો. હકીકતમાં, મધ્યસ્થે ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષે પહોંચતા પ્રતિવાદીની તરફથી જ તપાસવામાં આવેલા સાક્ષીના સ્વીકારનો પણ વિચાર કર્યો હતો કે બોયન્સી ટાંક્સના જોડાણમાં નોંધપાત્ર બનાવટકામની પ્રવૃત્તિ આવતી હતી. ઉઠાવવામાં આવેલો વિવાદ પુરાવાની મૂલવણીનો વિષય છે. તેથી, મધ્યસ્થે આપેલા નિષ્કર્ષોને તર્કવિરુદ્ધ કહી શકાય નહીં. (જૉપ-એચ, જૉડ-એ-સી, એફ-જી)

૯. ટાઈ-ડાઉન્સ અને સી-ફાસ્ટનિંગ સંબંધિત દાવો એ પ્રશ્ન સાથે સંકળાયેલો છે કે ટાઈ-ડાઉન્સ અને સી-ફાસ્ટનિંગ માટે નોંધપાત્ર ફેબ્રિકેશન કાર્ય આવશ્યક હોવાથી, અને તે બાબતે કરારમાં કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં ન હોવાથી, અપીલકર્તા ફેબ્રિકેશન માટે ચુકવણી મેળવવા હકદાર હતો કે નહીં. લવાઈકે અપીલકર્તાનો દાવો સ્વીકાર્યો છે અને એવું ઠરાવ્યું છે કે ઓફશોર બાંધકામ કરારોમાં જેકેટ્સ અને ડેક્સનું ફેબ્રિકેશન ઓનશોર કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ સ્થાપન માટે તેમને બાર્જ દ્વારા ઓફશોર સ્થળે લઈ જવાય છે, જ્યાં લગ્સ, બ્રેસિસ તેમજ અન્ય સી-ફાસ્ટનિંગ અને ટાઈ-ડાઉન વસ્તુઓ બનાવવાની જરૂર પડે છે, જેનો ઉપયોગ સ્થાપન કોન્ટ્રાક્ટરે જેકેટ્સ અને ડેક્સને પરિવહન બાર્જ સાથે વેલ્ડ કરવા માટે કરવાનો હોય છે, જેથી જેકેટ્સને ઓફશોર સ્થળ સુધીની તેમની મુસાફરી માટે સુરક્ષિત કરવામાં આવે. અપીલકર્તાએ માત્ર ટાઈ-ડાઉન્સ અને સી-ફાસ્ટનિંગના ફેબ્રિકેશન માટે, ફેબ્રિકેશન કાર્યક્ષેત્રના ભાગરૂપે, ચુકવણીનો દાવો કર્યો હતો. કરારની કલમ ૨નો હાલના કેસમાં કોઈ લાગુ પડતો નથી, કારણ કે તે માત્ર માઈલસ્ટોનના આધારે તબક્કાવાર ચુકવણીની જોગવાઈ કરે છે. હકીકતમાં, હાલના કેસમાં જે કલમ લાગુ પડે છે તે કલમ ૨.૧(એ)(૧)માં સમાવિષ્ટ છે. તે ખાસ કરીને ફેબ્રિકેશન કરારકાર્યના કાર્યક્ષેત્રના ભાગરૂપે સી-ફાસ્ટનિંગને આવરી લે છે. ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન-૩ ફેબ્રિકેશન કરારમાં પણ કલમ ૨.૧માં સમાન જોગવાઈ સમાવિષ્ટ છે. લવાઈકે પોતાના પુરસ્કારના પરિચ્છેદ ૧૨.૨૪માં નોંધ્યું છે કે પ્રતિવાદીએ પોતે ઓએનજીસીને સ્વીકાર્યું હતું કે ટાઈ-ડાઉન સામગ્રી ફેબ્રિકેશન કાર્યક્ષેત્રના ભાગરૂપે બનાવવામાં આવી હતી અને 'એઝ ફેબ્રિકેટેડ ટનેજ' ની ગણતરી

કરતી વખતે તેના વજનને નામંજૂર કરી શકાય તેમ નહોતું. તેથી, સ્પષ્ટ છે કે તે તેની વિરુદ્ધ અને તે સાથે અસંગત એવો અભિગમ અપનાવી શકતું નથી. આમ, પુરસ્કારના આધારે લવાદકનો અભિપ્રાય એવો હતો કે સી-ફ્રાસ્ટનિંગ અને ટાઇ-ડાઉન પરિવહન અને સ્થાપન કાર્યક્ષેત્રના ભાગ હતા અને પ્રતિવાદી એ સાબિત કરવામાં સફળ થયો નહોતો કે ઉક્ત વસ્તુ પરિવહનના કાર્યક્ષેત્રમાં સમાવવાની જોઈએ અને ફેબ્રિકેશન શીર્ષક હેઠળ તે અલગ વસ્તુ નથી. ફરીથી, લવાદકના આ નિષ્કર્ષો તથ્યસંબંધિત નિષ્કર્ષો હોવાથી તેના અધિકારક્ષેત્રની અંદરના હતા. [૪૭૬-એચ, ૪૭૭-એ-બી-એચ, ૪૭૮-એ-સી]

૧૦. લવાદીએ એવું ઠરાવ્યું કે અપીલકર્તા સમગ્ર રકમ મેળવવા હકદાર રહેશે, કારણ કે પ્રતિવાદીએ ઓએનજીસી તરફથી ચુકવણી પ્રાપ્ત થયા છતાં તે રકમ અપીલકર્તાને ચૂકવી નહોતી. વિનિમય દરોની લાગુ પડતાની દ્રષ્ટિએ, તે બાબત અસંગત છે. કરારની શરતો મુજબ એવોર્ડ કરવો આવશ્યક હતો, જેમાં અને જેના હેઠળ લમી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૪ના રોજ લાગુ પડતો વિદેશી વિનિમય દર સ્થિર કરવામાં આવ્યો હતો. પક્ષકારો ઉપરોક્ત કરારશરતોને બંધાયેલા હતા. નોંધનીય છે કે પેટા-કરાર ૧લી જાન્યુઆરી, ૧૯૮૬ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો. કરારનું અમલીકરણ તે પહેલાંથી જ, એટલે કે કરાર કરવામાં આવ્યો તેની તારીખથી ઘણી પહેલાં શરૂ થઈ ગયું હતું. લમી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૪ના રોજ રૂપિયા-અમેરિકી ડોલર રૂપાંતરણ દર સ્થિર કરવાનો જે હેતુ હતો, તેને એ દ્રષ્ટિકોણથી જોવો જોઈએ કે તે દ્વારા પક્ષકારોએ એવો વિચાર કર્યો હતો કે વિનિમય દરોમાં થતા નુકસાન કે લાભનો ભાર અપીલકર્તા ઉપર રહેશે. આ જ ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિમાં ઇરાદાપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હતું. એવો દાવો કરી શકાય નહીં કે વિનિમય ફેરફાર સંબંધિત જોગવાઈ દાવો ક્રમાંક ૧, ૨ અને ૩ સંબંધિત ચુકવણીઓ સાથે સંબંધિત નથી. તે હદ સુધી દાવેદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ વાંધો સ્વીકારવામાં આવે છે. (૪૮૧-એ-સી, ૪૮૩-એચ)

૧૧.૧. કરારની કલમ ૫ માં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તાએ સામગ્રીની ખરીદી કરવી હતી, જેના ખર્ચની પરતફેર પ્રતિવાદી દ્વારા કરવાનાં હતાં. તેથી, વધારાની જાડાઈ ધરાવતી સામગ્રી ખરીદવા બદલ અપીલકર્તાએ કરેલો

વધારાનો ખર્ચ ચૂકવાપાત્ર ન હતો. ઉપરોક્ત મર્યાદા સુધી, કરારમાં નવસ્થાપન થયું હતું. ઓ.એન.જી.સી.નો વાદ આગળ ધપાવવામાં આવ્યો હોવા છતાં, અપીલકર્તાએ ક્યારેય એવો દાવો કર્યો નહોતો કે તે તેનો પાલન કરશે નહીં. તેથી, તેણે મૌન સ્વીકૃતિથી તેને સ્વીકાર્યું હતું. તેથી, એવું માનવું જ જોઈએ કે કોઈ વધારાની રકમ ચૂકવવાની રહેશે નહીં. (૪૮૪-એચ, ૪૮૫-એ-બી)

૧૧.૨. પત્રવ્યવહારના આદાનપ્રદાનથી નિર્વિવાદ રીતે સાબિત થાય છે કે અપીલકર્તાએ સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્યું હતું કે તે આ બાબતમાં કોઈ વધારાની રકમ મેળવવા હકદાર નહીં બને; આવશ્યક અભિપ્રાયના આધારે અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત દલીલ સ્વીકારી લીધી હતી. વર્તમાન મામલામાં મૌનસ્વીકારના સિદ્ધાંતનો અમલ થશે. તેથી, ડબલ્યુ.આઈ.-૮, ડબલ્યુ.આઈ.-૯, ડબલ્યુ.આઈ.-૧૦ અને એન-૩ જેકેટ્સ અને પાઈલ્સ માટે વપરાયેલી સામગ્રીના સ્થાને બદલાવને કારણે વધારેલા દરોના આધારે બનાવટ સંબંધિત હદ સુધીનો દાવો ઉઠાવવાનો અપીલકર્તાને હક ન હતો. ઉપરોક્ત હદ સુધી અપીલકર્તાનો દાવો કરારની શરતોથી પર હતો. (૪૮૫-ઈ-એફ)

૧૨. એવું કહેવું એક વાત છે કે નિર્માણકાર્ય માટે કદાચ કંઈક વધુ રકમ ખર્ચાઈ હોઈ શકે, પરંતુ મધ્યસ્થે અપીલકર્તા દ્વારા દાવો કરાયેલી ચોક્કસ એટલી જ રકમ મંજૂર કરી છે. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિના સંદર્ભમાં ઓ.એન.જી.સી.ની સંડોવણી આવશ્યક હતી અને જો પક્ષકારોનો સ્વીકૃત મામલો એવો હોય કે આ બાબતમાં ઓ.એન.જી.સી. પ્રતિવાદીના કોઈપણ દાવાને માન્ય રાખશે નહીં, તો ત્રિપક્ષીય કરારને ધ્યાનમાં લેતાં, માત્ર એટલા કારણે કે એક સમયે પ્રતિવાદીએ ઓ.એન.જી.સી. સમક્ષ પોતાનો દાવો ઉઠાવ્યો હતો, મધ્યસ્થે અપીલકર્તાના પક્ષે દાવાનો નિર્ણય કરવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર હોઈ શકે નહીં. અન્ય શબ્દોમાં, ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા પ્રતિવાદીના દાવામાં કરવામાં આવેલ કોઈપણ ઘટાડાનો અપીલકર્તાના દાવા સાથે સીધો સંબંધ હતો. તેથી, આ એવો મામલો નહોતો જેમાં ઓ.એન.જી.સી. બાબતમાં સંકળાયેલ ન હતું. (૪૮૫-બી, સી-ડી)

૧૩. ૧૯૯૬ ના અધિનિયમમાં ૧૮% વ્યાજના અનુદાનની જોગવાઈ કરવામાં આવી

છે. લવાદીએ પોતાની વિવેકબુદ્ધિ અનુસાર મૂળ રકમ તેમજ અંતરિમ અવધિ બંને માટે ૧૦% વ્યાજ મંજૂર કર્યું છે. એવોર્ડના પરિણામે, મૂળ રકમ પર વ્યાજ મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું. તે પરનું વ્યાજ એવોર્ડની તારીખ સુધી તેમજ ત્યારબાદનું ભવિષ્ય વ્યાજ દર વર્ષે ૧૮%ના દરે મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું. તેમ છતાં, કેટલાક કેસોમાં, પક્ષકારો વચ્ચે સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે આ અદાલતે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળ પોતાની અધિકારિતાનો ઉપયોગ કર્યો હતો. વર્તમાન કેસમાં, લાંબા સમયગાળાના વિતાવને ધ્યાનમાં લેતા, ન્યાયના હિતમાં વ્યાજનો દર ૭% સુધી ઘટાડવો યોગ્ય રહેશે. (૪૮૬-સી-ડી, એચ)

=====

દિવાની અપીલી અધિકારક્ષેત્ર : દિવાની અપીલ ક્રમાંક ૪૪૯૨ of ૧૯૯૮ માં

ઇન્ટરલોક્યુટરી અરજી ક્રમાંક ૨-૩.

કલકત્તાની વડી અદાલતના એ.પી. નં. ૨૩૭/૧૯૯૭ માં

તા. ૮.૫.૧૯૯૮ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા તરફથી શ્રી દીપાંકર ગુપ્તા, વરિષ્ઠ વકીલ, અનિલ ભાટનાગર, ઓ.પી. ખૈતાન, મિસિસ ભારતી બડેસરા, એમ/એસ. ઓ.પી. ખૈતાન એન્ડ કો. માટે, વકીલો, તેમની સાથે હાજર.

જયંતો મિત્ર, દેબાલ બેનર્જી, વરિષ્ઠ વકીલો, પદ્મવ સિસોદિયા. રુદ્રગમન ભટ્ટાચાર્ય, સુશ્રી શિપ્રા ઘોષ, વકીલ, તેઓ સાથે પ્રતિવાદીઓ માટે.

અદાલતનો ચુકાદો નીચે મુજબ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો દ્વારા

એસ.બી. સિન્હા, ન્યાયાધીશ.

પરિચય

૧. બોમ્બે હાઈ પ્રદેશમાં ૧૯૭૪માં તેલની શોધ થઈ, ત્યારબાદ ભારત સરકાર દ્વારા ઓઈલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કમિશન (ઓએનજીસી) મારફતે દરિયાઈ તેલ અને ગેસના ઉત્પાદનના ઝડપી વિકાસની યોજના હાથ ધરવા આવી. ઉત્પાદન

કાર્યક્રમની શોધખોળ હાંસલ કરવાની દૃષ્ટિએ, ઓએનજીસીએ પોતાની દરિયાઈ બાંધકામની આવશ્યકતાઓનો મહત્વપૂર્ણ ભાગ પૂર્ણ કરવા માટે કોન્ટ્રાક્ટરોની નિમણૂક કરી. બર્ન સ્ટાન્ડર્ડ કંપની લિમિટેડ (ટૂંકમાં "બીએસસીએલ") ને ઓએનજીસીના પ્લેટફોર્મ બાંધકામના બીજા તબક્કામાં, એટલે કે, સંરચનાત્મક અને પ્રગતિ ફેબ્રિકેશન તથા સામગ્રીની ખરીદીમાં રસ હતો. ત્યારબાદ, ક્રમાંક ઈડી, ઈઈ, ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન૩ ધરાવતા છ પ્લેટફોર્મો અને સંબંધિત પાઈપલાઈનોના ફેબ્રિકેશન, પરિવહન અને સ્થાપન માટે ચાર કરારો બીએસસીએલના હિતમાં એનાયત કરવામાં આવ્યા. તેઓ ઓએનજીસીના બોમ્બે હાઈ સમુદ્ર વિસ્તારમાં સ્થાપિત થવાના હતા.

કરાર

૨. ઉક્ત કરારોમાં નીચેનું આવરી લેવામાં આવ્યું હતું:

(૧) ઈ.ડી. અને ઈ.ઈ. જેકેટો, પાઈપ્સ અને ડેક્સ માટે સામગ્રીની ખરીદી અને નિર્માણ.

(૨) ઈ.ડી. અને ઈ.ઈ. જેકેટો, પાઈપ્સ અને ડેક્સનું પરિવહન અને સ્થાપન.

(૩) ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન-૩ જેકેટ્સ, પાઈપ્સ, કામચલાઉ ડેક્સ અને ડેક્સ માટે સામગ્રીની ખરીદી અને તેમનું નિર્માણ ("ફોર પ્લેટફોર્મ ફેબ્રિકેશન મેઈન કોન્ટ્રાક્ટ") અને

(૪) ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન-૩ જેકેટ્સ, પાઈપ્સ, તાત્કાલિક ડેક્સ અને ડેક્સનું પરિવહન અને સ્થાપન, તેમજ ચાર

પાઈપલાઈનો અને આઠ રાઈઝર્સનું સ્થાપન ("ચાર પ્લેટફોર્મ સ્થાપન મુખ્ય કરાર").

ઉક્ત કરારોમાં મધ્યસ્થતા કરારો સમાવિષ્ટ હતા.

૩. બીએસસીએલ અને મેકડમોટ ઇન્ટરનેશનલ ઇન્ક. (સંક્ષેપમાં "એમઆઈઆઈ") એ ૨૫મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૪ના રોજ તકનીકી સહકાર કરારમાં પ્રવેશ કર્યો હતો, જેના અનુસંધાને ઉત્તરવર્તીએ પૂર્વવર્તીને ફ્રેબ્રિકેશન ચાર્ડની રચના, બાંધકામ અને સંચાલન સંબંધિત ટેકનોલોજી હસ્તાંતરિત કરવા સંમતિ આપી હતી. ઉક્ત કરારમાં પક્ષકારો વચ્ચે અલગ મધ્યસ્થતા કલમ સામેલ છે.

૪. તેમ છતાં, ઓફ-શોર પ્લેટફોર્મોના નિર્માણ અને સ્થાપન અંગે, બીએસસીએલે પ્રોજેક્ટ પ્રમાણેના આધારે આ કામનો પેટા-કરાર એમઆઈઆઈને આપવાનો નિર્ણય કર્યો. બીએસસીએલે ઈડી અને ઈઈ ડેક્સ, છ હેલીડેક્સના નિર્માણનું કામ તથા સમગ્ર પ્રોજેક્ટ માટે પાઈપલાઈન સામગ્રી અને ઓએનજીસીએ પૂરી પાડેલા કેટલાક પ્રક્રિયા ઉપકરણોને બાદ કરતાં અન્ય સામગ્રીની ખરીદીનું કામ પોતાના પાસે રાખી, બાકીનું કામ પેટા-કરાર હેઠળ સોંપ્યું.

૫. ૧૪મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૪ના આશયપત્રની શરતો મુજબ બીએસસીએલ અને ઓએનજીસી વચ્ચે ઓફશોર પ્લેટફોર્મો ઈડી, ઈઈ, ડબ્લ્યુઆઈ-૮, ડબ્લ્યુઆઈ-૯, ડબ્લ્યુઆઈ-૧૦ અને એન-૩ના નિર્માણ અને સ્થાપન માટે તેમજ ડબ્લ્યુઆઈ-૮ થી ડબ્લ્યુઆઈ-૯, ડબ્લ્યુઆઈ-૯ થી ડબ્લ્યુઆઈ-૧૦, ડબ્લ્યુઆઈ-૯ થી ડબ્લ્યુઆઈએસ અને એન-૩ થી એનઓ પાઈપલાઈનો અને

તેની સાથે સંકળાયેલા ૮ રાઈઝર્સ પાથરવા માટે, તેમજ ડબ્લ્યુઆઈ-૭ થી ડબ્લ્યુઆઈ-૮, ડબ્લ્યુઆઈ-૯ થી એસડી, ડબ્લ્યુઆઈ-૧૦ થી એસવી, ઈબી થી એસસી૧, ઈસી થી એસએચપી, ઈડી થી એસએચપી, ઈઈ થી એસએચપી પાઈપલાઈનનો અને તેની સાથે સંકળાયેલા ૧૧ રાઈઝર્સ માટે કરાર કરવામાં આવ્યો હતો. ઉક્ત કરારકામનો એક ભાગ એમઆઈઆઈને રચનાઓ, મોડ્યુલો, પ્લેટફોર્મો અને પાઈપલાઈનના ઘટકોના નિર્માણ, પરિવહન અને સ્થાપન બાબતે આશરે ૧લી જાન્યુઆરી, ૧૯૮૬ના રોજ સોંપવામાં આવ્યો હતો. ઉક્ત કરાર હેઠળનું કામ ૨૪ મહિનામાં પૂર્ણ થવાનું હતું, પરંતુ તમામ બાબતોમાં તે ૧૯૮૯ની શરૂઆતમાં પૂર્ણ થયું હતું.

કરારની શરતો

૬. ઉક્ત કરારમાં સમાવિષ્ટ પક્ષકારો વચ્ચેની સંબંધિત શરતો નીચે મુજબ છે:

"કલમ ૨. આ ઉપ-કરારની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય તો, એમ.આઈ.આઈ.એ મુખ્ય કરારોની શરતો મુજબ બીએસસીએલના પક્ષે નિર્વહવાની, પૂર્ણ કરવાની અને પાલન કરવાની જે તમામ જવાબદારીઓ, કરારબંધ બાંહેધરીઓ અને સંમતિઓ જરૂરી હોય તે, જેટલા અંશે આ જવાબદારીઓ, કરારબંધ બાંહેધરીઓ અને સંમતિઓ ઉપ-કરારના કામ સાથે સંબંધિત હોય, તે તમામનું નિર્વહન, પૂર્ણતા અને પાલન કરવાનું રહેશે; તેમાં એવી જવાબદારીઓ, સંમતિઓ અને કરારબંધ બાંહેધરીઓનો પણ સમાવેશ થશે કે જેઓ ભવિષ્યમાં ખરીદદાર અને બીએસસીએલ વચ્ચેના મુખ્ય કરારોમાં એમ.આઈ.આઈ.ની સંમતિથી ઉમેરવામાં આવે, ફેરફાર

કરવામાં આવે અથવા જોગવાઈ કરવામાં આવે, તે જેટલા અંશે લાગુ પડે તેટલા અંશે. આવી જવાબદારીઓ, કરારબંધ બાંહેધરીઓ અને સંમતિઓ, જેઓનું નિર્વહન, પૂર્ણતા અને પાલન એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરવાની સંમતિ આપવામાં આવી છે, તેમાં સંબંધિત મુખ્ય કરારોમાં નિર્ધારિત રીત અને વિનિર્દેશો અનુસાર ઉપ-કરારના કામનું નિર્વહન કરવું પણ સમાવેશ પામશે.

અનુચ્છેદ ૩

૩.૧ એમ.આઈ.આઈ. આ ઉપ-કરાર કરારની શરતો દ્વારા બી.એસ.સી.એલ. પ્રત્યે બંધાયેલ રહેશે અને ખરીદદાર તથા બી.એસ.સી.એલ. વચ્ચેના સંબંધિત મુખ્ય કરારની જોગવાઈઓ જેટલા અંશે આ ઉપ-કરાર કરારમાં વ્યાખ્યાયિત એમ.આઈ.આઈ.ના સંબંધિત ઉપ-કરાર કામ પર લાગુ પડે છે, એટલા અંશે એમ.આઈ.આઈ. બી.એસ.સી.એલ. પ્રત્યે તે તમામ ફરજો અને જવાબદારીઓ સ્વીકારશે, જે બી.એસ.સી.એલ. એ આવા મુખ્ય કરાર દ્વારા ખરીદદાર પ્રત્યે સ્વીકારી છે, અને આ ઉપ-કરાર કરારને જેટલા અંશે લાગુ પડે છે એટલા અંશે એમ.આઈ.આઈ.ને બી.એસ.સી.એલ. સામે તે તમામ અધિકારો, ઉપાયો અને પ્રતિઉપચારનો લાભ મળશે, જે બી.એસ.સી.એલ.ને આવા મુખ્ય કરાર દ્વારા ખરીદદાર સામે પ્રાપ્ત છે; પરંતુ, શરત એ છે કે ખરીદદાર અને બી.એસ.સી.એલ. વચ્ચેના સંબંધિત મુખ્ય કરારની કોઈ જોગવાઈ આ ઉપ-કરાર કરાર સાથે અસંગત હોય, તો આ ઉપ-કરાર કરાર નિયામક ગણાશે અને મુખ્ય કરાર કરતાં પ્રબલ રહેશે.

૩.૨ બીએસસીએલ આ ઉપ-કરાર કરારની શરતો દ્વારા એમઆઈઆઈ પ્રત્યે

બંધાયેલ રહેશે અને જ્યાં સુધી ખરીદદાર અને બીએસસીએલ વચ્ચેના સંબંધિત મુખ્ય કરારોની જોગવાઈઓ, આ ઉપ-કરાર કરારમાં વ્યાખ્યાયિત એમઆઈઆઈના સંબંધિત ઉપ-કરાર કાર્ય પર લાગુ પડે છે, ત્યાં સુધી બીએસસીએલ એમઆઈઆઈ પ્રત્યે તે તમામ બાધ્યતાઓ અને જવાબદારીઓ સ્વીકારશે, જે ખરીદદાર આવા મુખ્ય કરારો દ્વારા બીએસસીએલ પ્રત્યે સ્વીકારે છે, અને બીએસસીએલને એમઆઈઆઈ વિરુદ્ધ તે તમામ હકો, ઉપાયો અને પ્રતિઉપચારનો લાભ મળશે, જે ખરીદદારને આવા મુખ્ય કરારો દ્વારા બીએસસીએલ વિરુદ્ધ પ્રાપ્ત છે, જેટલા અંશે તે આ ઉપ-કરાર કરારને લાગુ પડે છે; પરંતુ શરત એ છે કે જ્યારે ખરીદદાર અને બીએસસીએલ વચ્ચેના મુખ્ય કરારની કોઈ જોગવાઈ આ ઉપ-કરાર કરારની કોઈ જોગવાઈ સાથે અસંગત હોય, ત્યારે આ ઉપ-કરાર કરાર અમલમાં રહેશે અને મુખ્ય કરાર ઉપર પ્રાબલ્ય ધરાવશે.

અનુચ્છેદ ૫

૫.૧ અહીં અન્યથા જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે સિવાય, ખરીદનાર દ્વારા બીએસસીએલ વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા તમામ દાવાઓ માટે, જ્યારે આવા દાવાઓ એમઆઈઆઈના ઉપ-કરાર હેઠળના કાર્યક્ષેત્રમાંથી ઉદ્ભવે છે અથવા તેમાંથી નિષ્પન્ન થાય છે, ત્યારે તેની જવાબદારી એમઆઈઆઈની રહેશે; તેવી જ રીતે, ખરીદનાર દ્વારા કરવામાં આવેલા તમામ દાવાઓ, જે બીએસસીએલના કાર્યક્ષેત્રમાંથી ઉદ્ભવે છે અથવા તેમાંથી નિષ્પન્ન થાય છે, તેની જવાબદારી બીએસસીએલની રહેશે. જેટલી હદ સુધી બીએસસીએલ, ખરીદનારની સામે મુખ્ય

કોન્ટ્રાક્ટર તરીકે, એવા કોઈપણ દાવાઓ માટે જવાબદાર બનતું હોય કે જે એમઆઈઆઈના ઉપ-કરાર હેઠળના કાર્યક્ષેત્રમાંથી ઉદ્ભવે છે અથવા તેમાંથી નિષ્પન્ન થાય છે, એટલી હદ સુધી એમઆઈઆઈએ આવા તમામ દાવાઓ સામે બીએસસીએલને હાનિરહિત રાખવું અને એમઆઈઆઈના ઉપ-કરારને અનુરૂપ હદ સુધી બીએસસીએલને વળતરપૂર્વક સુરક્ષિત રાખવું.

અનુચ્છેદ ૬ – લવાદ

૬.૧ જો મુખ્ય કરાર(ઓ) સાથે સંબંધિત અથવા તેમાંથી ઊભી થતી, બીએસસીએલને સંબંધિત કોઈપણ બાબત અંગે બીએસસીએલ અને ખરીદદાર વચ્ચે કોઈ વિવાદ અથવા મતભેદ થાય, જે એમઆઈઆઈની કામગીરીને આવરી લેતો હોય અથવા પેટા-કરાર હેઠળ એમઆઈઆઈના હિતોને અસર કરતો હોય, તો બીએસસીએલ એમઆઈઆઈને માહિતી આપશે અને હકીકતો નિશ્ચિત કરવા તથા લેવાયોગ્ય યોગ્ય પગલાં અંગે સંમતિ સાધવા માટે એમઆઈઆઈ સાથે પરામર્શ અને સંકલન કરીને કાર્ય કરશે. આ સંદર્ભે બીએસસીએલને જે સહાય અને સહકાર જરૂરી હોય તે સર્વ એમઆઈઆઈ પૂરો પાડશે. જો એવો નિર્ધાર થાય કે વિવાદ અથવા મતભેદ એમઆઈઆઈની કામગીરીને આવરી લેતો નથી અથવા એમઆઈઆઈના હિતોને અસર કરતો નથી, તો બીએસસીએલને જે વાજબી સહાય અને સહકાર જરૂરી હોય તે એમઆઈઆઈ પૂરો પાડશે; પરંતુ શરતે કે, તે માટે થયેલા ખર્ચ, જો કોઈ હોય, અને જે બીએસસીએલની પૂર્વ મંજૂરીથી થયેલા હોય, તેની પરતફેર મેળવવાનો હક એમઆઈઆઈને રહેશે.

૬.૨ જો મુખ્ય કરાર અંતર્ગત અથવા તેના સંદર્ભમાં અથવા તે સંબંધિત, અને જ્યાં સુધી તે એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવનાર કામ સાથે સંબંધિત હોય, તેવા કોઈ વિવાદ અથવા મતભેદ બીએસસીએલ અને ખરીદદાર વચ્ચે ઊભો થાય અને તે લવાદ સમક્ષ મોકલવામાં આવે અને કોઈ લવાદી નિર્ણય/ ચુકાદો/ હુકમનામું/ આદેશ આપવામાં આવે, અથવા અન્ય રીતે એમ.આઈ.આઈ.ની સંમતિથી સમાધાન થાય, તો એમ.આઈ.આઈ. તે જ સ્વીકારવા અને તેનામાંથી ઉત્પન્ન થતી એમ.આઈ.આઈ.ની તમામ જવાબદારી વહન કરવા બંધાયેલ રહેશે. તેમ છતાં, આવી લવાદી કાર્યવાહીના દરેક તબક્કે બીએસસીએલ દ્વારા એમ.આઈ.આઈ.ને સહાય આપવામાં આવશે અને આવી લવાદી કાર્યવાહી/ દાવાકીય કાર્યવાહી અને/ અથવા વાટાઘાટ દ્વારા થયેલ સમાધાન, જો કોઈ હોય, તેના તમામ ખર્ચ એમ.આઈ.આઈ. વહન કરશે. જોકે, આવી લવાદી કાર્યવાહી/ કાર્યવાહી/ દાવાકીય કાર્યવાહી ખાતે હાજરી આપવા માટે પોતાના અધિકારીઓને નિયુક્ત કરવામાં બીએસસીએલને થયેલ ખર્ચ બીએસસીએલના હિસાબે ગણાશે.

૬.૩ આ ઉપકરાર દસ્તાવેજના અમલીકરણ અથવા અર્થઘટન સંબંધિત અથવા તેમાંથી ઉત્પન્ન થતા અથવા તેના સંદર્ભમાં આવતા કોઈપણ મુદ્દા બાબતેના તમામ વિવાદો અને મતભેદો, જો તે મુખ્ય કરારો હેઠળ બીએસસીએલ અને ખરીદદાર વચ્ચેના વિવાદનો વિષય બની શકે તેવા ન હોય અને/અથવા એવા વિષય ન હોય, અને વાટાઘાટ દ્વારા પરસ્પર રીતે ઉકેલવામાં ન આવ્યા હોય, તો સમયાંતરે થયેલા સુધારાઓ સહિત ભારતીય લવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૦ હેઠળ, બંને પક્ષોને સ્વીકાર્ય

હોય તેવી કોઈ એજન્સીને લવાદી તરીકે નિયુક્ત કરીને, લવાદને સોંપવામાં આવશે; અને જો બંને પક્ષોને સ્વીકાર્ય એવી કોઈ એજન્સી ઉપલબ્ધ ન થાય, તો ત્રણ લવાદીઓનો સમૂહ રચીને લવાદ કરવામાં આવશે, જેમાં પ્રત્યેક પક્ષ દ્વારા એક લવાદીની ભલામણ/નિયુક્તિ કરવામાં આવશે અને ત્રીજા લવાદીની નિયુક્તિ તે બે લવાદીઓ દ્વારા અમ્પાયર તરીકે કરવામાં આવશે. લવાદની કાર્યવાહી ન્યૂ દિલ્હી ખાતે યોજાશે અને પરિસ્થિતિ મુજબ લવાદીઓ અથવા અમ્પાયરનો નિર્ણય અંતિમ રહેશે અને આ કરારના બંને પક્ષો પર બંધનકારક રહેશે. પરિસ્થિતિ મુજબ લવાદીઓ અથવા અમ્પાયર તેમના લવાદી નિર્ધારણો આપતાં કારણો નોંધશે, અને તેની નકલો પક્ષોને મોકલવામાં આવશે.

કલમ - ૧૦

૧૦.૧ આ ઉપ-કરારમાં કોઈપણ સુધારો અને/ અથવા ફેરફાર ત્યારે જ માન્ય ગણાશે જ્યારે તે લેખિત સ્વરૂપમાં હોય અને બંને પક્ષકારો દ્વારા હસ્તાક્ષરિત કરવામાં આવેલ હોય. આ ઉપ-કરારમાં નિર્દિષ્ટ ન કરાયેલ અન્ય તમામ શરતો અને નિયમો મુખ્ય કરારોમાં જેમ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા હોય તેમ લાગુ પડશે.

૧૦.૨ આ ઉપ-કરાર સંવિધાન ભારત પ્રજાસત્તાકના કાયદાઓ દ્વારા શાસિત રહેશે."

વિવાદો

૭. પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદો અને મતભેદો ઊભા થતા, એમ.આઈ.આઈ.એ તા. ૧૦મી એપ્રિલ, ૧૯૮૯ના કાનૂની નોટિસ દ્વારા લવાદની કલમનો અમલ કર્યો.

૮. મધ્યસ્થતા કલમના આહ્વાન અંગે પક્ષકારોએ કલકત્તા વડી અદાલત સમક્ષ અનેક કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી. ઉક્ત કાર્યવાહી અંતે એમ.આઈ.આઈ.ના પક્ષમાં પૂર્ણ થઈ, જેના પરિણામે પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદો અને મતભેદોના નિર્ધારણ માટે બે મધ્યસ્થોની નિમણૂક કરવામાં આવી. અગાઉ નિમણૂક કરાયેલા મધ્યસ્થોને દૂર કરવામાં આવ્યા અને આ અદાલતના નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ શ્રી જસ્ટિસ એ.એન. સેનની એકમાત્ર મધ્યસ્થ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી. જણાવવામાં આવે છે કે શ્રી જસ્ટિસ એ.એન. સેનએ મધ્યસ્થ તરીકે કાર્ય કરવાની ના પાડી હતી અને તા. ૨૮મી ઓગસ્ટ, ૧૯૯૮ના આદેશ દ્વારા આ અદાલતે શ્રી જસ્ટિસ આર.એસ. પાઠકની એકમાત્ર મધ્યસ્થ તરીકે નિમણૂક કરી હતી. મધ્યસ્થએ કાર્યવાહી જે તબક્કે પહોંચી હતી તે તબક્કેથી આગળ ચાલુ રાખવાની હતી. ઉક્ત આદેશ નીચે મુજબ છે:

૧. શ્રી આર.એસ. પાઠક, ભારતના નિવૃત્ત મુખ્ય ન્યાયાધીશને એકમાત્ર લવાઈ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવે છે. પક્ષકારોએ ઊભા કરેલા અને અગાઉ નિયુક્ત કરાયેલા લવાઈની સમક્ષ ચાલી રહેલી લવાઈ કાર્યવાહીમાં વિષયવસ્તુ બનેલા વિવાદો અને મતભેદોનું નિરાકરણ કરવા માટે;

૨) કે માનનીય મધ્યસ્થશ્રી તેમના પર આ આદેશની બજવાણી થયાની તારીખથી ત્રણ અઠવાડિયાની અંદર સંદર્ભ પર કાર્યવાહી શરૂ કરશે.

૩) કે મધ્યસ્થતા સંબંધિત કાર્યવાહી ન્યૂ દિલ્હી ખાતે હાથ ધરવામાં આવશે. તેમ છતાં, જો વિદ્વાન મધ્યસ્થકર્તા કોઈ અન્ય સ્થળે કોઈ બેઠક યોજવી આવશ્યક માને,

તો તે પક્ષકારોની સંમતિથી તેમ કરી શકશે;

જ) વિદ્વાન મધ્યસ્થકર્તા તે તબક્કાથી કાર્યવાહી ચાલુ રાખશે જ્યાં ટ.પ.૧૯૯૮ના રોજ, જ્યારે કલકત્તા વડી અદાલતે વિવાદિત આદેશ કર્યો હતો, તે દિવસે મધ્યસ્થીની કાર્યવાહી હતી;

પ) તા. ટ.પ.૧૯૯૮ સુધી યોજાયેલ તમામ કાર્યવાહી હાલ નિયુક્ત કરવામાં આવેલા માનનીય એકમાત્ર મધ્યસ્થ સમક્ષ યોજાયેલી મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી તરીકે ગણવામાં આવશે;

ડ) માનીતા મધ્યસ્થના વિવેકાધિકારમાં રહેશે કે મૌખિક પુરાવા લેવાં કે ન લેવાં અથવા સોગંદનામાંના સ્વરૂપે મૌખિક પુરાવા લેવાં. માનીતા મધ્યસ્થને મધ્યસ્થતા પ્રક્રિયાનું સમાપન કરવા માટે સંક્ષિપ્ત કાર્યવાહી અપનાવવાની છૂટ રહેશે.

ઢ) કે માનનીય મધ્યસ્થ શક્ય હોય તેટલી હદ સુધી, સંદર્ભ સ્વીકારવાની તારીખથી એક વર્ષની અવધિની અંદર પોતાનો નિર્ણયનામું જાહેર કરશે;

ઠ) કે મધ્યસ્થની ફી (જે તેની દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવી શકે) તથા મધ્યસ્થતા કાર્યવાહીનો તમામ ખર્ચ પક્ષકારો દ્વારા સમાન હિસ્સામાં વહેન કરવામાં આવશે;

ડ) માનનીય લવાદી આ અદાલતમાં લવાદી નિર્ણય દાખલ કરશે.

૧૦) કોઈપણ અરજી, જેનું દાખલ કરવું મધ્યસ્થી કાર્યવાહી દરમિયાન અથવા તેની પૂર્ણાકૃતિ પછી આવશ્યક બને, તે માત્ર આ અદાલતમાં જ દાખલ કરવામાં આવશે."

એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો

માનનીય મધ્યસ્થ સમક્ષ, એમ.આઈ.આઈ. એ નીચે મુજબના દાવાઓ રજૂ કર્યા હતા:

૧.	જેકેટો, અસ્થાયી ડેક્સ અને મુખ્ય ડેક્સના નિર્માણ માટે	યુએસ\$ ૧,૧૮૨,૮૧૭.૯૪
૨.	જેકેટ્સ અને ડેક્સના પરિવહન તથા સ્થાપન માટે	યુએસ\$ ૪,૩૫૧,૦૬૨.૬૮
૩.	સ્થાપન માટેના પાઈપલાઈનો અને રાઈઝરો	યુ.એસ. \$ ૮૪૦,૦૬૪.૨૩
૪.	સંરચનાત્મક સામગ્રીની ખરીદી માટે જથ્થાબંધ સામગ્રીની ખરીદી માટે	યુ.એસ. ડૉલર ૫,૩૦૧,૫૩૪.૧૩
		યુ.એસ. \$ ૮૪,૯૧૯.૧૪
		યુ.કે.એલ ૨૬૨,૨૯૬.૪૩
		એસ\$ ૬૮૦,૭૬૪.૨૯
૫.	પાઈપના પરિવહન માટે	યુ.એસ. ડૉલર ૧,૨૩૧,૪૧૫.૦૦
૬.	પ્રતિપૂરક ચૂકવણીઓ માટે	યુએસ\$ ૩૭૭,૩૦૯.૩૦
૭.	ફેરફાર આદેશો અને વધારાના કામ માટે	યુ.એસ. \$ ૭,૪૨૩,૭૪૧.૯૫
૮.	વિલંબ અને વિક્ષેપો માટે	યુએસ\$ ૧૩,૨૩૩,૩૪૩.૦૦
	વિનિમય હકદારી માટે	યુએસ\$ ૨,૮૮૧,૧૯૫.૦૩
૯.	૨૧ ઓગસ્ટ, ૧૯૮૯ સુધીના વ્યાજ માટે	યુએસ\$ ૧૦,૯૦૯,૭૭૨.૧૯
		યુ.કે.એલ. ૧,૪૮,૨૫૪.૧૪
		એસ\$ ૫૨૧,૧૦૨.૫૬
	કુલ	જે.એસ.\$૪૭,૮૧૭,૧૭૪.૫૯
		યુકેએલ ૪૧૦,૫૫૦.૫૭
		એસ\$ ૧,૨૦૧,૮૬૬.૮૫"

૯. લવાઈ સમક્ષ, ઉપરોક્ત રકમ સિવાય, બાકી રહેલી રકમ પર પણ, જેમના બિલો ચુકાદા સુધી ચૂકવવામાં આવ્યા ન હતા તેવા તમામ દાવાઓ અંગે, પ્રતિ વર્ષ ૧૫ ટકાના દરે વ્યાજનો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો હતો, તેમજ ૨૧મી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૯થી વ્યાજ અને ભવિષ્યનું વ્યાજ ૧૫ ટકાના દરે માંગવામાં આવ્યું હતું.

૧૦. બીએસસીએલએ વિદ્વાન લવાદ સમક્ષ પ્રતિહલફનામા તેમજ પ્રતિદાવા પણ દાખલ કર્યા.

૧૧. વિદ્વાન લવાદીએ પોતાના વિચારાર્થે નીચેના દાવાઓ વિચારણા માટે હાથ ધર્યા:

૧.જેકેટ્સ, અસ્થાયી ડેક્સ અને મુખ્ય ડેક્સનું નિર્માણ

૨.જેકેટ્સ, ડેક્સ (કાયમી અને અસ્થાયી) તથા હેલીડેક્સનું પરિવહન અને સ્થાપન

૩.પાઈપલાઈનો અને રાઈઝર્સની સ્થાપના

૪.સંરચનાત્મક સામગ્રી અને રોલિંગ

૫.જથ્થાબંધ સામગ્રી

૬. પાઈપોના પરિવહન

૭.પુનઃપ્રાપ્ય ખર્ચ

૮.ફેરફાર આદેશો અને વધારાનાં કાર્યો

૯.વિલંબ અને વિશ્લેષો

૯એ. શું એમ.આઈ.આઈ. દાવા-નિવેદનના અનુચ્છેદ ૪.૭૪ થી ૪.૭૮ માં દાવો કરવામાં આવેલ વિનિમય નુકસાન મેળવવા હકદાર છે? જો હા, તો કેટલી રકમ સુધી?

૧૦.વ્યાજ

૧૧.અધિકારક્ષેત્ર

૧૨. શું એમ.આઈ.આઈ.એ કરારનો ભંગ કર્યો હતો?

૧૩. શું એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો સમયમર્યાદાના પ્રતિબંધથી અવરોધિત છે?

૧૪.પ્રતિદાવો

૧૫.સામાન્ય

૧૨. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો વચ્ચે આ બાબતે સહમતિ થઈ હતી કે ૧૯૪૦ના અધિનિયમના બદલે અને તેના સ્થાને ૧૯૯૬નો અધિનિયમ લાગુ પડશે.

આંશિક એવોર્ડ

૧૩. વિદ્વાન મધ્યસ્થએ અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્ન સહિત અન્ય મુદ્દાઓ અંગે પક્ષકારોને સાંભળ્યા બાદ પ્રારંભમાં તા. ૯મી જૂન, ૨૦૦૩ના રોજ આંશિક પુરસ્કાર પસાર કર્યો હતો અને તે પ્રશ્નનું નિર્ધારણ એમ.આઈ.આઈ.ના પક્ષમાં કર્યું હતું. મુદ્દા ક્રમાંક ૬, ૮ અને ૯ અંગેનો નિર્ણય વિદ્વાન મધ્યસ્થ દ્વારા ચાર મહિનાની અવધિ માટે મુલતવી રાખવામાં આવ્યો હતો જેથી એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા અને મધ્યસ્થતા માટે સંદર્ભ પહેલાં ઊભા થયેલા તમામ દાવાઓનો તે દરમિયાન બી.એસ.સી.એલ. નિરાકરણ કરી શકે. ઉક્ત દાવાઓ નામંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. ઓ.એન.જી.સી./બી.એસ.સી.એલ. દ્વારા, જે-તે અલગ દસ્તાવેજનો ઉલ્લેખ કરીને અને જેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો તેવી વિગતવાર કારણસભર રજૂઆત મધ્યસ્થતાની કાર્યવાહી દરમિયાન દાખલ કરવામાં આવી હતી. જોકે, ઉક્ત આંશિક પુરસ્કારના પરિણામે, મુદ્દા ક્રમાંક ૧ થી ૫, ૭ અને ૯એ અંગે, એમ.આઈ.આઈ. બી.એસ.સી.એલ. પાસેથી નીચે દર્શાવેલ રકમોની ચુકવણી મેળવવા હકદાર બન્યું:

મુદ્દા ક્રમાંક ૧ અંગે	યુએસ\$	૧,૧૮૨,૮૧૭.૬૯
મુદ્દા ક્રમાંક ૨ અંગે	યુએસ\$	૩,૧૩૩,૬૧૨.૪૦&
	યુએસ\$	૨૮,૪૦૦.૦૦
મુદ્દા ક્રમાંક ૩ અંગે	યુ.એસ.\$	૬૬૫,૦૩૯.૪૧ &
	યુએસ\$	૫૪,૦૦૦.૦૦
મુદ્દા ક્રમાંક ૪ અંગે	યુએસ\$	૨,૮૦૯,૧૦૦.૫૪ &
	યુએસ\$	૨,૩૦૦,૨૦૦.૦૦
મુદ્દો ક્રમાંક ૫ અંગે	યુએસ\$	૬૫,૨૦૭.૩૯
	યુનાઈટેડ કિંગડમ પાઉન્ડ	૨૩૨,૬૦૪.૪૦ &
	સિંગાપુર\$	૫૪૮,૨૭૧.૮૧
મુદ્દા ક્રમાંક ૭ અંગે	યુએસ\$	૩૨૨,૩૫૧.૮૭
	યુએસ\$	૫૨,૪૨૨.૫૧
	યુએસ\$	૧,૫૭૩,૪૬૬.૦૦
	યુએસ\$	૫૧૨,૧૮૭.૧૬
મુદ્દા ક્રમાંક ૮અે અંગે	યુએસ\$	૩,૩૩૦,૭૯૦.૯૪"

વધારાના પુરસ્કાર સંબંધિત કાર્યવાહી

૧૪. મુદ્દા ક્રમાંક ૧૦ અંગે, એમ.આઈ.આઈ.ને ફાળવવામાં આવેલી રકમ પર ચુકવણી માટે રકમ જે તારીખે ચુકવવાપાત્ર બની હતી તે તારીખથી અંશતઃ એવોર્ડની

તારીખ સુધી વાર્ષિક ૧૦ ટકાના દરે વ્યાજ મેળવવાનો હકદાર માનવામાં આવ્યો હતો અને ફાળવવામાં આવેલી રકમ સાથે વ્યાજ પર પણ એવોર્ડની તારીખથી ચુકવણીની તારીખ સુધી તે જ દરે વ્યાજ લાગુ રહેશે એવી દિશા આપવામાં આવી હતી.

૧૫. ત્યારબાદ પક્ષકારોએ મધ્યસ્થતા અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૩ હેઠળ અરજીઓ દાખલ કરી, જેમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો કે તેમણે કરેલા કેટલાક દાવાઓનો તેમના આંશિક નિર્ણયમાં વિદ્વાન મધ્યસ્થકર્તા દ્વારા વિચાર કરવામાં આવ્યો નહોતો અને/અથવા વિચારણામાંથી છોડાઈ ગયા હતા.

૧૬. એમ.આઈ.આઈ.એ પોતાની અરજીમાં એવો દાવો કર્યો:

"(૧) સંરચનાત્મક સામગ્રી અને રોલિંગ સંબંધિત મુદ્દા ક્રમાંક ૪ નો નિર્ણય કરતી વખતે, દાવા-નિવેદનના પરિચ્છેદ ૪.૨૯ માં રજૂ કરવામાં આવેલ એમ.આઈ.આઈ.નો યુ.એસ. \$ ૧૨૮,૦૦૦.૦૦ નો દાવો વિચારવામાં લેવાયો નથી અને તે ચુકાદામાંથી છૂટી ગયો છે.

(૨) કોર્પોરેટ આવકવેરા સંબંધિત મુદ્દા ક્રમાંક ૭ નો નિર્ણય કરતાં સમયે, એમ.આઈ.આઈ.નો એવો દાવો છે કે ઉપ-કરાર હેઠળ એમ.આઈ.આઈ.એ પ્રાપ્ત કરેલી આવક બાબતે ભારતીય કોર્પોરેટ આવકવેરા માટે જે કોઈ વધુ બાકીદારીઓનું આકલન થાય તે તમામ માટે, તેમજ વર્તમાન મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી માં એમ.આઈ.આઈ.ના પક્ષમાં થયેલ કોઈપણ એવોર્ડ બાબતે જે કોઈ કર બાકીદારીઓનું આકલન થાય તે તમામ માટે, બી.એસ.સી.એલ. કર સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ જવાબદાર ઠરવું જોઈએ, જેમ કે દાવાપત્રના પરિચ્છેદ ૪.૮૪ માં સમાવેશ

કરવામાં આવ્યું છે; તે બાબત પર વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી અને તે એવોર્ડમાંથી છૂટી ગઈ છે.

(૩) કોર્પોરેટ આવકવેરા સંબંધિત મુદ્દા ક્રમાંક ૭ નો નિર્ણય કરતાં, એમ.આઈ.આઈ. એ બે રકમોનો દાવો કર્યો છે, જેમાંથી એક યુ.એસ. ડોલર ૮૦૪,૭૮૯.૩૬ ની રકમ છે, જે ટેક્સ સત્તાધિકારીને કોર્પોરેટ આવકવેરાની જવાબદારી અંગે એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ૨૯ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૨ સુધી પ્રતિ વર્ષ ૧૫ ટકા દરે વ્યાજરૂપે ચૂકવવામાં આવી હતી, અને બીજી યુ.એસ. ડોલર ૧,૬૨૩,૦૪૮.૦૦ ની રકમ મૂળ વેરા ચુકવણીની રકમ તરીકે છે. એવોર્ડના પરિચ્છેદ ૧૮.૧૭ અને ૧૮.૧૮ માં, વિદ્વાન મધ્યસ્થએ મૂળ દાવા બાબતે કોર્પોરેટ આવકવેરા હિસાબે યુ.એસ. ડોલર ૧,૫૭૩,૪૬૬.૦૦ ની રકમ અને વ્યાજ તરીકે યુ.એસ. ડોલર ૫૧૨,૧૮૭.૧૬ ની રકમ મંજૂર કરી છે. એમ.આઈ.આઈ. એ આ બંને રકમો પર ૨૯ ફેબ્રુઆરી ૧૯૯૨ થી લઈને ચુકવણી થાય ત્યાં સુધીના વ્યાજનો પણ દાવો કર્યો છે. વ્યાજ અંગેના આ દાવા પર એવોર્ડમાં વિચારણા કરવામાં આવી નથી અને તે એવોર્ડમાંથી છૂટી ગયો છે.

(૪) વ્યાજ સંબંધિત મુદ્દા ક્રમાંક ૧૦ નો નિર્ણય કરતી વખતે, પરિચ્છેદ ૫.૧ અને ૫.૨ માં સમાવાયેલ, ચૂકવવાપાત્ર રકમો મોડેથી ચૂકવવામાં આવી હોય તો તે રકમો પર વ્યાજ માટેની એમ.આઈ.આઈ.ની માંગનો વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી અને તે લવાઈ નિર્ણયમાંથી છૂટી ગઈ છે."

૧૭. બીએસસીએલએ અધિનિયમની કલમ ૩૩ હેઠળ એમઆઈઆઈના દાવા સંદર્ભે

પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો અને દલીલ કરી કે આંશિક એવોર્ડ કરવાની કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં નથી.

અતિરિક્ત પુરસ્કાર

૧૮. તેમ છતાં, તા. ૨૯મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૩ના વધારાના ચુકાદા દ્વારા, વિદ્વાન મધ્યસ્થે આ રીતે ઠરાવ્યું:

"૧. યુએસ\$ ૧૨૮,૦૦૦.૦૦ અંગે એમઆઈઆઈનો દાવો સ્વીકારવામાં આવતો નથી.

૨. એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરાયેલ એવી ઘોષણા માટેનો દાવો કે સબ-કોન્ટ્રાક્ટ હેઠળ એમ.આઈ.આઈ.ને પ્રાપ્ત થયેલી આવક અંગે ભવિષ્યમાં જે કોઈ પણ વધુ ભારતીય કોર્પોરેટ આવકવેરાની જવાબદારીઓ આંકવામાં આવે તે તમામ માટે બી.એસ.સી.એલ. કર સત્તાવાળાઓ સમક્ષ જવાબદાર છે, તે માત્ર એટલી હદ સુધી જ મંજૂર કરવામાં આવે છે જેટલી હદ સુધી તેનો સંબંધ આંશિક પુરસ્કાર, વધારાના પુરસ્કાર અને અંતિમ પુરસ્કાર દ્વારા એમ.આઈ.આઈ.ને એનાયત કરાયેલ રકમો પર કોર્પોરેટ આવકવેરા બાબતે એમ.આઈ.આઈ.ની જવાબદારી, જો કોઈ હોય તો, સાથે છે.

૩. એમ.આઈ.આઈ. કોર્પોરેટ આવકવેરા ખાતેનાં યુ.એસ. \$ ૧,૫૭૩,૪૬૬.૦૦ ના મૂળ રકમ બાબતે તેમજ ૨૯ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૨ સુધી ગણવામાં આવેલ યુ.એસ. \$ ૫૧૨,૧૮૭.૧૬ ની વ્યાજ રકમ બાબતે ૧ માર્ચ ૧૯૯૨ થી ચુકવણીની તારીખ સુધીના સમયગાળા માટે દર વર્ષે ૧૦ ટકા વ્યાજ મેળવવા હકદાર છે.

૪. બીએસસીએલ દ્વારા એમ.આઈ.આઈ.ના બીલોની ચૂકવણી કરવામાં થયેલા વિલંબના સમયગાળા માટે, એટલે કે ચૂકવણી બાકી થવાની તારીખથી વાસ્તવિક ચૂકવણીની તારીખ સુધીના સમયગાળા માટે, એમ.આઈ.આઈ.ને પ્રતિ વર્ષ ૧૦ ટકા વ્યાજ મેળવવાનો હક છે. તેવી રકમ પર આંશિક નિર્ણયની તારીખથી તેની ચૂકવણીની તારીખ સુધી પ્રતિ વર્ષ ૧૦ ટકા વ્યાજ લાગુ રહેશે."

૧૯. માનનીય મધ્યસ્થકર્તાએ બી.એસ.સી.એલ.નો ઉક્ત કાર્યવાહી જાળવણીયોગ્યતા સંબંધિત વાંધો એ કહેતાં નામંજૂર કર્યો કે તે જ બાબત ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૩ હેઠળની કાર્યવાહી માં અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત પ્રશ્નના નિર્ધારણ માટે વિષયવસ્તુ બની શકે છે.

૨૦. બીએસસીએલએ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ તા. ૯મી જૂન, ૨૦૦૩ના ઉપરોક્ત આંશિક ચુકાદા તેમજ તા. ૨૯મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૩ના વધારાના ચુકાદાને પડકારતી અરજી દાખલ કરી.

અંતિમ પંચનિર્ણય

૨૧. તે પછી વિદ્વાન મધ્યસ્થએ તેમના વિચારાર્થે બાકી રહેલા મુદ્દાઓ, એટલે કે મુદ્દા ક્રમાંક ૬, ૮ અને ૯, હાથ ધર્યા અને નોંધ્યું કે દરમિયાન ઓ.એન.જી.સી.એ પક્ષકારો વચ્ચેના સ્તરે નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવા અંગે કોઈ રસ દર્શાવ્યો નહોતો અને તેથી તેમણે એવો અનુમાન કર્યો કે પેટા-કરાર હેઠળ સ્થાપિત કરાયેલ યાંત્રિક વ્યવસ્થા ભંગ પામી ગઈ છે અને તે અંગે નિર્ણય કરવો તેમનું કાર્ય રહેશે.

૨૨. ત્યારબાદ અંતિમ એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો હતો.

મુદ્દા ક્રમાંક ૬ અંગે, જે પાઈપોના પરિવહન સાથે સંબંધિત હતો, વિદ્વાન મધ્યસ્થે એવું ઠરાવ્યું કે મેંગલોરથી બોમ્બે સુધી નવ બાર્જ પાઈપોના પરિવહન બાબતે એમ.આઈ.આઈ. ને બી.એસ.સી.એલ. સામે યુ.એસ. \$ ૯૧૯,૧૯૪.૩૨ મેળવવાનો હક છે.

૨૩. મુદ્દા ક્રમાંક ૮ ચેન્જ ઓર્ડર અને વધારાના કાર્ય સંબંધિત હતો. વિદ્વાન મધ્યસ્થે ચેન્જ ઓર્ડર ક્રમાંક ૧ અંગે એમ.આઈ.આઈ.ને યુએસ\$ ૩૦૫,૮૪૦.૦૦ મંજૂર કર્યું. ચેન્જ ઓર્ડર ક્રમાંક ૬ અંગે, બી.એસ.સી.એલ. વિરુદ્ધ એમ.આઈ.આઈ.ને યુએસ\$ ૭૨,૦૦૦.૦૦ મંજૂર કરવામાં આવ્યું. વધુમાં, ચેન્જ ઓર્ડર ક્રમાંક ૯ બાબતે, બી.એસ.સી.એલ. વિરુદ્ધ એમ.આઈ.આઈ.ને યુએસ\$ ૩૦૦,૦૦૦.૦૦ મંજૂર કરવામાં આવ્યું. વધારાના કાર્ય અંગે, ઉક્ત મુદ્દા હેઠળ આવરી લેવાયેલા ઈન્વોઈસોના અનુસંધાને બી.એસ.સી.એલ. વિરુદ્ધ એમ.આઈ.આઈ.ને યુએસ\$ ૪,૮૭૦,૨૯૦.૯૬ મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે યુએસ \$૬૩૭,૪૭૩.૦૦ માટે એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો.

૨૪. મુદ્દા ક્રમાંક ૯ વિલંબ અને વિદેશો સાથે સંબંધિત હતો. ચેન્જ ઓર્ડર ક્રમાંક ૨ સંદર્ભે એમ.આઈ.આઈ.ને બી.એસ.સી.એલ. વિરુદ્ધ યુ.એસ. \$ ૫૭૪,૦૦૦.૦૦ મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. વધુમાં, ચેન્જ ઓર્ડર ક્રમાંક ૩ અને ૭ હેઠળ અનુક્રમે એમ.આઈ.આઈ.ને બી.એસ.સી.એલ. વિરુદ્ધ યુ.એસ. \$ ૧,૨૭૧,૮૨૦.૦૦ અને યુ.એસ. \$ ૩૫૫,૦૦૦.૦૦ મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા

થયેલા વધારાના ખર્ચ અને વ્યય અંગે, તેને યુ.એસ. \$ ૮,૯૭૩,૦૩૧.૦૦ મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા.

૨૫. વ્યાજના દાવા અંગે જ્યાં સુધી પ્રશ્ન છે, માનનીય લવાદીએ નીચે મુજબનો આદેશ કર્યો હતો:

અંતિમ એવોર્ડ દ્વારા વિવિધ મથાળાઓ હેઠળ ફાળવવામાં આવેલી રકમો પર એમ.આઈ.આઈ.ને વ્યાજ મેળવવાનો હક છે. મારા મત મુજબ, કેસની પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતા, જે તારીખે રકમ ચુકવણી માટે બાકી થઈ હતી તે તારીખથી આ અંતિમ એવોર્ડની તારીખ સુધી દર વર્ષે ૧૦ ટકા વ્યાજનો દર યોગ્ય રહેશે. વ્યાજ સહિતની ફાળવેલી રકમ પર આ અંતિમ એવોર્ડની તારીખથી બી.એસ.સી.એલ. દ્વારા ચુકવણીની તારીખ સુધી એ જ દરે વ્યાજ લાગુ પડશે.

૨૬. વિદ્વાન મધ્યસ્થે મધ્યસ્થતા પ્રક્રિયાના ખર્ચા તરીકે યુએસ\$૭૫૦,૦૦૦.૦૦ પણ મંજૂર કર્યા હતા.

૨૭. બીએસસીએલ દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અંતિમ લવાદી નિર્ણયને રદ કરવા પ્રાર્થના કરતી અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી.

રજૂઆતો:

૨૮. બી.એસ.સી.એલ. તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જયન્તો મિત્રા અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી પદ્મવ સિસોદિયાએ નીચે મુજબની રજૂઆતો કરી:

(૧) મધ્યસ્થને આંશિક નિર્ણય આપવા માટે કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નહોતું, કારણ કે ૧૯૯૬ના અધિનિયમ હેઠળ એવો કોઈ પૂર્વકલ્પિત નિર્ણય માન્ય નથી અને

કટકાઓમાં નિર્ણય આપવો કાયદામાં અનુમતિપાત્ર નથી.

(૨) આંશિક પુરસ્કાર આપતી વખતે, વિદ્વાન લવાદીએ એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે મુદ્દા ક્રમાંક ૬, ૮ અને ૯ના નિર્ધારણ માટે, એટલે કે પાઈપોના પરિવહન, ફેરફાર આદેશો અને વધારાના કામ તથા વિલંબ અને અવરોધ સંબંધિત દાવાઓ માટે, ઓ.એન.જી.સી.ની સંડોવણી અનિવાર્ય હતી અને તેથી અંતિમ પુરસ્કાર કાયદાની દ્રષ્ટિએ દોષિત ગણવો જોઈએ.

(૩) ઉપકરણમાં પીઠેથી પીઠે કરારની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ હોવાથી, વિવિધ દાવાઓનું નિર્ધારણ ઓએનજીસી દ્વારા મુખ્ય કરારના અર્થઘટનાત્મક અમલના નિર્ધારણ પર આધારિત હતું, જેના માટે ઓએનજીસીના નિર્દેશો પક્ષકારો પર બાધ્યકારક હતા.

(૪) જો કે કામમાં કથિત વિલંબ અને વિક્ષેપ બાબતે યુ.એસ. \$ ૮.૮ મિલિયનનું પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે, છતાં અધિનિયમની કલમ ૩૧ મુજબ અનિવાર્ય રીતે આપવાના રહેતા કોઈ કારણ, તો દૂર રહી, કોઈ ચુકિતસંગત અથવા પૂરતા કારણો પણ દર્શાવવામાં આવ્યા નથી; તેથી વિવાદિત એવોર્ડ કાયદાની દ્રષ્ટિએ દૂષિત બને છે.

(૫) તેના ચુકાદામાં, વિદ્યમાન મધ્યસ્થ પક્ષકારોને થયેલ વાસ્તવિક નુકસાન નિર્ધારિત કરવા માટે બંધાયેલ હતો અને કારણ કે તે જ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું નહોતું, તેથી તે ચુકાદાનો અમલ કરાવી શકાય નહીં.

(૬) વિવિધ શીર્ષકો હેઠળ નફાના નુકસાન બાબતે આપવામાં આવેલું વળતર કોઈ

પુરાવા પર આધારિત નથી અને તેથી સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય છે.

(૭) એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાઓ માત્ર કરારની શરતોના વિરુદ્ધ જ નહોતા, પરંતુ ભારતના મૂળભૂત કાયદાના પણ વિરુદ્ધ હતા અને અન્યથા જાહેર નીતિના પણ વિરોધી હતા.

(૮) કારણ કે કરારમાં કોઈ સંમતિથી નક્કી કરાયેલ સમયપત્રક અથવા કામ નિર્ધારિત અવધિમાં પૂર્ણ કરવાનું હતું કે નહીં તે અંગે કોઈ શરત સામેલ નહોતી, અને એમ.આઈ.આઈ.નો એવો તર્ક હતો કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હતો, તેથી ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ના પ્રાવધાનો મુજબ તેને ઉપલબ્ધ એકમાત્ર ઉપાય એ હતો કે તે માટે નોટિસ આપી કરાર રદ કરે. આવી નોટિસના અભાવે હાનિપૂર્તિનો દાવો કરવામાં આવી શકતો નહોતો. આ સંદર્ભમાં એરોઝન એન્ટરપ્રાઇઝિસ લિ. વિ. યુનિયન ઑફ ઇન્ડિયા અને અન્ય [(૧૯૯૯) ૯ એસ.સી.સી. ૪૪૯] ઉપર નિર્ભરતા રાખવામાં આવી છે.

(૯) કરારમાં સમાવિષ્ટ ચુકવણી સંબંધિત શરતો અને વિશેષ કરીને પક્ષકારો દ્વારા ૯મી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૪ના રોજ યોજાયેલી બેઠકની કાર્યવાહી નોંધને ધ્યાનમાં લેતા, વધારાના કાર્ય બદલ એમ.આઈ.આઈ.ને કોઈપણ રકમ ચુકવવાપાત્ર ન હતી.

(૧૦) કરારની સ્પષ્ટ શરતોને ધ્યાનમાં લેતાં, ઓએનજીસી આવશ્યક પક્ષકાર હતો અને વિદ્વાન લવાદીએ તેને કાર્યવાહી માં પક્ષકાર તરીકે જોડવાનો ઇનકાર કરીને ભૂલ કરી હતી.

(૧૧) વિધાવાન લવાદીએ તેમના આંશિક પુરસ્કાર તા. ૯મી જૂન, ૨૦૦૩ દ્વારા

એમ.આઈ.આઈ.ના દાવાને એ આધાર પર નામંજૂર કર્યો હતો કે વધારાના ઓવરહેડ, નફામાં ઘટાડો અને વધારાના વ્યવસ્થાપન ખર્ચ અંગેનો દાવો લવાદને સંદર્ભિત કરતાં પહેલાં ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી તે લવાદી સંદર્ભની વ્યાપ્તિથી બહાર હતો; તેથી તેઓ તેમના અંતિમ પુરસ્કારમાં એ જ પ્રશ્નનું નિર્ધારણ કરી શકતા નહોતા. યુ.એસ. \$ ૮.૮ મિલિયન બાબતની વાંધાની રજૂઆત અને પુરસ્કારને વિચારણામાં લેવામાં આવ્યા નહોતા અને તેથી તે રદ કરવામાં આવવા પાત્ર છે.

(૧૨) વિજ્ઞાન લવાદે શ્રી ડી.જે. પાર્સન નામના એકમાત્ર વ્યક્તિના અભિપ્રાયના આધાર પર માત્ર આ જણાવેલ રકમ ફાળવી શક્યા હોત નહીં, કારણ કે તેમને કેસના તથ્યો અંગે કોઈ વ્યક્તિગત જાણકારી નહોતી, ખાસ કરીને આ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં કે એમ.આઈ.આઈ.ને વાસ્તવિક ભુક્ષાન સહન કરવું પડ્યું હોવા અંગે કોઈ પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નહોતો. એમ્ડન સૂત્રનો યાંત્રિક અમલ કરવો પણ સંપૂર્ણપણે અનાવશ્યક હતો અને તેના પર આધાર રાખીને અથવા તેના આધારે કોઈ ફાળવો કરી શકાય તેમ નહોતો.

(૧૩) જ્યાં સુધી વધારાના કામના દાવાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી વિધાવંત લવાદીએ એમ.આઈ.આઈ.નો આંક નં. ૨૮૦૬૪૭૦ થી ૨૮૦૬૪૭૫ સંબંધિત દાવો ખોટી રીતે મંજૂર કર્યો છે, યદ્યપિ ઉક્ત રકમની ચુકવણી માટેની નિયત તારીખ લવાદને સંદર્ભ સોંપવાની કાર્યવાહી આરંભ થયાની તારીખ પછી આવતી હતી અને તેથી તે તારીખે કોઈ બાકીદારી અસ્તિત્વમાં ન હોવાથી, તે સંબંધમાં લવાદીને ચુકાદો આપવા અધિકારક્ષેત્ર નહોતું.

(૧૪) "વિનિમય નુકસાન" અંગે, એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો દાવા-નિવેદનમાં કોઈપણ સુધારા વિના મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો. ઓએનજીસી પાસેથી ચુકવણી પ્રાપ્ત થવામાં થયેલા વિલંબના કારણે બીએસસીએલ દ્વારા એમ.આઈ.આઈ.ને ચુકવણી કરવામાં થયેલા વિલંબને કોઈ પ્રાસંગિકતા ન હોવાથી અને કોઈપણ સ્થિતિમાં તે કરારની શરતોના વિરુદ્ધ હોવાથી, વિદ્વાન લવાદીએ કોઈ કષાત કર્યા વિના ચલણોની સંપૂર્ણ કિંમત માટે એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો ખોટી રીતે મંજૂર કર્યો હતો.

માનનીય લવાદીએ એ બાબત પણ ધ્યાનમાં લીધી નહોતી કે કરારની શરતો મુજબ વિદેશી વિનિમય દર રૂપિયા ૧૦૦ × ૮.૫૭૫ ડોલર તરીકે, જે ૯ ઓગસ્ટ, ૧૯૮૪ના રોજ લાગુ પડતો હતો, તે જ દરે સ્થિર કરવામાં આવ્યો હતો।

(૧૫) યુએસ\$ ૨.૩ મિલિયન માટેનો દાવો મધ્યસ્થીને કરવામાં આવેલા સંદર્ભની વ્યાપ્તિ બહાર હતો, કારણ કે તે માટે કોઈ માંગણી કરવામાં આવી નહોતી. આવો દાવો પ્રથમ વખત માત્ર દાવા-નિવેદનમાં જ કરવામાં આવ્યો હતો.

(૧૬) ઓએનજીસી અને બીએસસીએલ વચ્ચે કરવામાં આવેલ કરારની કલમ ૩૭ મુજબ, નુકસાનરૂપે કોઈપણ રકમ ચુકવાપાત્ર નહોતી. સમાન જોગવાઈ પક્ષકારો વચ્ચે કરવામાં આવેલ પેટા-કરારમાં પણ સમાવિષ્ટ હતી.

(૧૭) કારણ કે એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ત્યારબાદ બી.એસ.સી.એલ. તરફથી સામગ્રીના પુરવઠા માટે વળતર આપવાનું હતું, તેથી યુ.એસ. \$ ૨.૩ મિલિયનની રકમ માટે કોઈ એનાયત કરવામાં આવી શક્યો નહીં.

(૧૮) ઇ.ડી. અસ્થાયી ડેકના પરિવહન માટે વધારાની બાર્જ મુસાફરીના હિસાબે યુ.એસ. \$ ૨૮,૪૦૦ ના દાવા સંબંધે કોઈ ચલણ રજૂ કરવામાં આવ્યું ન હોવાથી, વિદ્વાન મધ્યસ્થને તે જ બાબતનો નિર્ણય કરવા અધિકારક્ષેત્ર નહોતું.

(૧૯) ડબલ્યુ.આઈ.એસ. અને ડબલ્યુ.આઈ.૯ પાઈપલાઈનના વધારાના સર્વેના હિસાબે યુ.એસ. \$ ૫૪,૦૦૦ ની રકમ માટે ઉપરોક્ત મથાળાં હેઠળ આપવામાં આવેલ પુરસ્કાર, મધ્યસ્થતા કાર્યવાહીનો ક્ષેત્ર સ્પષ્ટપણે બહાર હોવાને કારણે, મધ્યસ્થતાપાત્ર વિવાદ નહોતો.

(૨૦) માપન માટે આધારરૂપ તરીકે અમેરિકન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ સ્ટીલ કન્સ્ટ્રક્શન (એ.આઈ.એસ.સી.) કોડ પર આધાર રાખવો અથવા તેના આધારે કાર્ય કરવું કરારના વિરુદ્ધ હોવાથી, એવોર્ડ રદ કરવામાં આવવા પાત્ર છે..

(૨૧)(એ) સંદર્ભે: ઇ.ડી. અને ઇ.ઇ. જેકેટ્સ સંબંધિત તરંગક્ષમતા ટાંકા બીએસસીએલએ સમાન બોયન્સી ટેન્કોના નિર્માણ માટે એમઆઈઆઈને ચૂકવણી કરી હતી અને જે બોયન્સી ટેન્કો ડબલ્યુ૧૮, ડબલ્યુ૧૯ અને ડબલ્યુ૧૧૦ તથા એન૩ પ્લેટફોર્મ માટે વપરાઈ હતી, તે જ બોયન્સી ટેન્કો હોવાથી, શ્રી એસ.કે. મુખર્જી (આરડબલ્યુ-૧)ના પુરાવાને અવગણીને, તે બાબતે ફરી એકવાર કરવામાં આવેલ દાવો જાળવી શકાય તેવો ન હતો.

(બી) બાંધીને સ્થિર કરવું અને સમુદ્રી મજબૂતીકરણ કારણ કે પરિવહન બાર્જ પર પરિવહન માટે ફાળવેલાં માળખાંના સુરક્ષિત પરિવહન માટે ટાઈ ડાઉન સામગ્રી આવશ્યક છે, તેથી વિદ્વાન મધ્યસ્થએ એમ.આઈ.આઈ.નો

દાવો મંજૂર કરીને ભૂલ કરી છે, કારણ કે તે કોઈપણ પ્લેટફોર્મના જેકેટ ડેક્સનો કાયમી ભાગ નથી.

(સી) સામગ્રીનો બદલો

બી.એસ.સી.એલ. દ્વારા રજૂ કરાયેલા આ મહત્વપૂર્ણ પુરાવાનો, કે એમ.આઈ.આઈ.ને નિર્દિષ્ટ સામગ્રીના સ્થાને ઉપલબ્ધ સામગ્રીનો ઉપયોગ કરવા અને તે માટે બનાવટના કોઈ વધારાના ખર્ચ વગર બદલાવ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, વિચાર ન કરીને વિદ્વાન મધ્યસ્થ અધિકારીએ ગંભીર ભૂલ કરી હતી.

કરારની શરતો અનુસાર, સામગ્રીની ખરીદી એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરવાની હતી, જેના ખર્ચની પરતફેર બી.એસી.એલ. દ્વારા કરવામાં આવવાની હતી. યુ.એસ. \$ ૨૦૮૩૨.૧૦૮ ની માંગણી વધેલ ટનેજને કારણે ડબ્લ્યુ ૧૮, ડબ્લ્યુ ૧૯, ડબ્લ્યુ ૧૧૦ અને એન ૩ જેકેટ્સ તથા પાઈલ્સ, તેમજ ઈ.ડી. અને ઈ.ઈ. જેકેટ્સ માટે સામગ્રીના પ્રતિસ્થાપન સંબંધિત ફ્રેવિફિકેશન ચાર્જ્સના આધારે કરવામાં આવી હતી અને તેથી, માનનીય લવાદકર્તાએ માત્ર ફ્રેવિફિકેશનની મર્યાદા સુધી જ દાવો મંજૂર કર્યો હોવાથી, એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલી સંપૂર્ણ રકમની માંગણી સંપૂર્ણરૂપે મંજૂર થઈ શકતી નહોતી.

૨૯. બીજી તરફ, એમ.આઈ.આઈ. તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી દીપંકર ગુપ્તાએ રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન લવાદી દ્વારા અપાયેલા નિર્ણયને રદ કરવા માટે કોઈકેસ બનતો નથી.

૩૦. બીએસસીએલ તરફથી કરવામાં આવેલી રજૂઆતોના જવાબમાં, એવી દલીલ કરવામાં આવી:

નફામાં ઘટાડો અને વધારાના વ્યવસ્થાપન ખર્ચ અંગે વધારેલા પરોક્ષ ખર્ચ રકમ શ્રી ડી.જે. પાર્સન્સના નિવેદનના આધાર પર મંજૂર કરવામાં આવી છે. કરારમાં સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે ડબ્લ્યુ૧૮, ડબ્લ્યુ૧૯, ડબ્લ્યુ૧૧૦ અને એન૩ પ્લેટફોર્મો ૩૦મી ડિસેમ્બર, ૧૯૮૫ સુધી પૂર્ણ કરવામાં આવવાના હતા, જ્યારે ઈડી અને ઈઈ પ્લેટફોર્મો ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૬માં કાર્યાન્વિત કરવામાં આવવાના હતા. એમઆઈઆઈનો એવો કેસ નથી કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્ત્વ હતો અને તેથી ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ મુજબ નુકસાનભરપાઈ ચૂકવવાપાત્ર હતી. બીએસસીએલ અને ઓએનજીસી વચ્ચેના મુખ્ય કરારની શરતો મુજબ પણ સમય કરારનો મૂળભૂત તત્ત્વ નહોતો. કરારમાં સમયવૃદ્ધિ અને પૂર્વનિર્ધારિત નુકસાનભરપાઈ સંબંધિત કલમો સામેલ હતી, જે પણ આ હકીકત દર્શાવે છે કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્ત્વ નહોતો અને તેથી વિલંબ માટેની નુકસાનભરપાઈ કાયદેસર રીતે મંજૂરપાત્ર છે, જે બાબત અંગે આ અદાલતના હિંદ કન્સ્ટ્રક્શન વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર [(૧૯૭૯) ૨ એસસીસી ૭૦] ના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતા સ્પષ્ટ થાય છે।

૩૧. ફેરફાર આદેશ ક્રમાંક ૨, ૩ અને ૭ હેઠળ તેમાં નિર્દિષ્ટ મુજબ વિવિધ મથકો હેઠળ વળતર આવરી લેવાયું હતું. વિદ્વાન મધ્યસ્થના પુરસ્કારમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા વધારાનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી પુરસ્કારમાં

ખામી કાઢી શકાય તેમ નથી. આંશિક પુરસ્કારમાં ઉક્ત દાવાઓનો વિચાર કરવામાં આવ્યો નહોતો. તા. ૧૦મી એપ્રિલ, ૧૯૯૮ની નોટિસની શરતો મુજબ વિવાદ ખાસ કરીને મધ્યસ્થતા માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો. નુકસાનની રકમનું પરિમાણીકરણ પુરાવા અને સાબિતીનો વિષય હોવાથી, વિશેષ કરીને આ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા કે બી.એસ.સી.એલ.એ મધ્યસ્થતા અધિકારક્ષેત્ર બાબતે ક્યારેય કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો નહોતો, પુરસ્કારમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ કેસ ઉભો કરવામાં આવ્યો નથી.

૩૨. એમ્ડન સૂત્ર પર આધાર રાખવો ભારતમાં પ્રવર્તમાન કાયદાના વિરુદ્ધ હોવાનું કહી શકાય નહીં, કારણ કે ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ અને ૭૩ માત્ર વળતર મેળવવાના હકની જ જોગવાઈ કરે છે અને આવા વળતરની રકમ કેવી રીતે અને કયા પ્રકારે નિર્ધારિત કરવી તેની નહીં.

૩૩. ઓએનજીસી અને બીએસસીએલ વચ્ચેના મુખ્ય કરારની કલમ ૩૭ અહીં લાગુ પડતી નથી, કારણ કે એમઆઈઆઈનો દાવો કોઈપણ અનુસંગી નુકસાન માટે નથી, પરંતુ બીએસસીએલ દ્વારા સમયમર્યાદિત પ્રતિબદ્ધતાઓનું પાલન કરવાની પોતાની કરારજન્ય ફરજના ભંગને કારણે થયેલા પ્રત્યક્ષ નુકસાન માટે છે. ઉક્ત કલમનો વિસ્તાર ઉપ-કરાર હેઠળ એમઆઈઆઈ પ્રત્યેની જવાબદારીઓ સુધી કરી શકાય નહીં, કારણ કે ઉપ-કરાર હેઠળ બીએસસીએલ દ્વારા એમઆઈઆઈ પ્રત્યેની પોતાની જવાબદારીઓના ભંગ બાબતે ઓએનજીસીની કોઈ ભૂમિકા નથી.

વિષય: આંશિક પંચનિર્ણય

૩૪. આંશિક પુરસ્કાર, તેના પ્રભાવ અને સારતત્વમાં, અધિનિયમની કલમ

૩૧(૬) અને ૨(સી) ના અર્થમાં એક અંતરિમ પુરસ્કાર છે અને, તેથી, આંશિક પુરસ્કારની માન્યતા પ્રશ્નાર્થે ખુલ્લી નથી.

વિષય: વિનિમયમાં નુકસાન

૩૫. કરારની કલમ ૪.૦ માત્ર પરિવહન અને સ્થાપન માટેની ચૂકવણી સાથે સંબંધિત છે અને ઓ.એન.જી.સી. પાસેથી સંપૂર્ણ રકમ પ્રાપ્ત થયા છતાં, રૂપિયા ૧૨,૭૦,૨૮૦/- ની રકમ સિવાય, બી.એસ.સી.એલ.એ એમ.આઈ.આઈ.ને કોઈ ચૂકવણી કરી નહોતી. કોઈપણ સ્થિતિમાં, કલમ ૪.૦ ને વિનિમય નુકસાનના વિવાદ સાથે કોઈ સંબંધ નથી. બી.એસ.સી.એલ.એ રૂપિયા ૧૦૦ = યુ.એસ. \$૮.૫૭૫ ના સ્થિર વિનિમય દરને લાગુ કરીને ચૂકવણી કરી હોવાથી તે સંમત શરતોના વિરુદ્ધ વર્ત્યું હતું. બી.એસ.સી.એલ.એ એમ.આઈ.આઈ.ને ચલણમાન વર્તમાન દર મુજબ રકમ ચૂકવવાની હતી; ફક્ત સમાધાન થયા પછી જ એમ.આઈ.આઈ.એ વધારાની રકમ બી.એસ.સી.એલ.ને પરત આપવાની હતી, જેના કારણે વિનિમય નુકસાન બંને પક્ષો દ્વારા વહન કરવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત થતું હતું. સંદર્ભ: બિલ ન કરાયેલા દાવાઓ

૩૬. બીએસસીએલએ ક્યારેય મધ્યસ્થ સમક્ષ એવી કોઈ આપત્તિ ઉઠાવી નહોતી કે માળખાકીય સામગ્રીની ખરીદી માટે યુ.એસ. \$ ૨,૩૦૦,૨૦૦ નો દાવો ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૧૬ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં ઉઠાવી શકાય તેમ નહોતો. કોઈ પણ સ્થિતિમાં, બિલ માત્ર દાવાનો આધાર હોય છે અને એવો દાવો પત્રવ્યવહારમાં તેમજ બેઠકોમાં પણ ઉઠાવી શકાય છે. યુ.એસ. \$

૨,૩૦૦,૨૦૦ નો દાવો કડક અર્થમાં નુકસાનભરપાઈનો દાવો નહોતો, કારણ કે કરારની શરતો મુજબ બીએસસીએલને સ્ટીલની ખરીદી કરવી આવશ્યક હતી અને તે એવું કરવાની સ્થિતિમાં ન હોવાથી, એમ.આઈ.આઈ.એ તેની તરફથી તે જ ખરીદી કરવા સંમતિ આપી હતી, જો બીએસસીએલ એમ.આઈ.આઈ.ના ત્વરિત ખરીદી માટેના ખર્ચ તથા અન્ય ખર્ચને આવરી લેવા યુ.એસ. \$ ૨,૩૦૦,૨૦૦ ચૂકવવા સંમત થાય. આ પ્રસ્તાવ પક્ષકારો વચ્ચેના પત્રવ્યવહારનો વિષય હતો. બીએસસીએલ પાસેથી આ જ રકમ વસૂલવા અંગે કોઈ વિવાદ ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હોવાથી, ખરીદીનું કામ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. આ બાબતમાં માનનીય મધ્યસ્થ દ્વારા આપવામાં આવેલ નિષ્કર્ષ સંપૂર્ણપણે તથ્યનો નિષ્કર્ષ છે. કરારની કલમ ૫ નો ઉદ્દેશ સંપૂર્ણપણે અપ્રાસંગિક હતો. આ કલમ એવી જોગવાઈ કરે છે કે બીએસસીએલ, એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ખરીદવામાં આવેલા સ્ટીલના બદલે “જેકેટ્સ” માટે યોગ્ય સ્ટીલની ખરીદી કરશે. બીએસસીએલએ એમ.આઈ.આઈ.એ બીએસસીએલને અનુકૂળતા આપવા માટે પોતાના ભંડારમાંથી ઉપલબ્ધ કરાવેલી માળખાકીય સામગ્રીના સ્થાને આવશ્યક જેટલું સ્ટીલ ખરીદ્યું નહોતું. એમ.આઈ.આઈ.એ આવું એ સમજણ પર કર્યું હતું કે એમ.આઈ.આઈ.ના ભંડારમાંથી કાઢવામાં આવેલી માળખાકીય સામગ્રીનો તાત્કાલિક બદલો બીએસસીએલ દ્વારા આપવામાં આવશે. બીએસસીએલએ તે સામગ્રીનો બદલો આપ્યો નહોતો.

વિષય: માપનની પદ્ધતિ

૩૭. બી.એસ.સી.એલ. અને ઓ.એન.જી.સી. વચ્ચેના મુખ્ય કરારની કલમ

૨૩.૧.૧ (એ) અને (સી) હાલના મામલે લાગુ પડતી નથી, કારણ કે તે માળખાકીય સામગ્રી માટેની ચુકવણીને આવરી લે છે, જે દાવો નં. ૪ તરીકે સર્વથા અલગ દાવો છે. આ દાવો માળખાઓના ફેબ્રિકેશન માટેના મજૂરી ચાર્જસ બાબતનો હતો, એટલે કે મજૂરી ચાર્જસનો હતો અને સામગ્રીના ખર્ચ માટેનો દાવો નહોતો.

ફેબ્રિકેશનના કામ સંબંધે લાગુ પડતો એ.આઈ.એસ.સી. કોડ નીચે મુજબ છે:

કોન્ટ્રાક્ટની યોજનામાં ફેબ્રિકેશન અંગે તેમજ એ.આઈ.એસ.સી. કોડની લાગુ પડતાને સંબંધે નીચે મુજબ સ્પષ્ટીકરણ આપવામાં આવ્યું છે:

(૧) ઉપ-કારમાં કુલ અંદાજિત ટનેજ ૧૮, ૧૭૮ એસટી નીચે મુજબના વિભાજન સાથે દર્શાવવામાં આવેલ છે: ઇડી?ઈઈ પ્લેટફોર્મ ૬૦૭૮ એસટી (પાનું ૧૬૬ આઈ.એ. નં.૨ ભાગ ૨)

ડબલ્યુઆઈ૮, ડબલ્યુઆઈ૯, ડબલ્યુઆઈ૧૦ અને એન૩ મંચો

૧૨,૧૦૦ એસટી/ ૧૮, ૧૭૮ એસટી (પાનું ૩૭૧ આઈ.એ. ક્રમાંક ૨ ખંડ ૨)"

વિષય: ઇડી અને ઈઈ જેકેટ્સ માટે બોયન્સી ટાંક્સ

૩૮. એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો બોયન્સી ટેન્કોના પુનઃનવનીકરણમાં ફેબ્રિકેશનના કામ માટે સંકળાયેલા પ્રતિ એસ.ટી. દીઠ યુ.એસ. \$ ૧૦૬૭ ના દરે મજૂરી ખર્ચ અંગે છે. મધ્યસ્થનો નિષ્કર્ષ હકીકતનો નિષ્કર્ષ છે, જે અન્ય બાબતો ઉપરાંત સાક્ષી, એટલે કે શ્રી એસ.કે. મુખર્જી, જેમની બી.એસ.સી.એલ.ની તરફેથી તપાસ કરવામાં આવી હતી, તેમની કબૂલાતના આધારે આધારિત છે

વિષય: ટાઈ ડાઉન અને સમુદ્રી બંધાણી

૩૯. અપતટીય નિર્માણમાં, જેકેટ્સ અને ડેક્સનું તટીય વિસ્તારમાં નિર્માણ કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ તેને સ્થાપન માટે બાર્જ દ્વારા અપતટીય સ્થળે પરિવહન કરવામાં આવે છે. ટાઈ ડાઉન અને સી ફાસ્ટનિંગને સંબંધિત કાર્યો માટે નોંધપાત્ર નિર્માણકાર્ય આવશ્યક હતું અને ટાઈ ડાઉન તથા સી ફાસ્ટનર્સને ડેક સાથે વેલિંગ કરવા અંગેના ખર્ચ માટે કોઈ દાવો કરવામાં આવ્યો નથી.

૪૦. કરારની કલમ ૨ હાલના કેસમાં લાગુ પડતી નથી, કારણ કે તેમાં માત્ર માઈલસ્ટોનના આધારે તબક્કાવાર ચુકવણીની જ જોગવાઈ છે. પરંતુ, કલમ ૨.૧(એ)(૧), જે ફ્રેબ્રિકેશન કરારના ભાગરૂપે સી ફાસ્ટનિંગના કામને મૂલત્વે આવરી લે છે, તે લાગુ પડશે. બી.એસ.સી.એલ. એ દર્શાવી શક્યું નથી કે ટાઈ ડાઉન અને સી ફાસ્ટનિંગ માટેની સામગ્રીનું ફ્રેબ્રિકેશન, પરિવહનના કાર્યક્ષેત્રમાં સમાવેશ પામતું હતું અને ફ્રેબ્રિકેશન શીર્ષક હેઠળ અલગ વસ્તુ તરીકે નહોતું.

વિષય: પ્રતિસ્થાપન

૪૧. ઉપ-કરારની શરતો અનુસાર તમામ સામગ્રીની ખરીદી અને પુરવઠો કરવો બીએસસીએલની જવાબદારી હતી, પરંતુ તે એવું કરવા સક્ષમ ન હોવાથી, બીએસસીએલની સૂચનાઓ અનુસાર એમઆઈઆઈએ ઉપલબ્ધ એવી સામગ્રીનો ઉપયોગ કર્યો, જે ઓએનજીસીની વિશિષ્ટતાઓમાં નિર્ધારિત સામગ્રીની સરખામણીએ વધુ જાડાઈ અને વજન ધરાવતી હતી. ઉપરોક્ત બાબતને એન્જિનિયર તથા ઓએનજીસી બંને દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવેલ હોવાથી, એમઆઈઆઈ પ્રતિ એસટી દીઠ યુએસ\$ ૧૦૬૭ ના દરે મજૂરી ખર્ચ માટે વળતર

મેળવવા હકદાર હતો.

વિષય: વધારાના કામના બીલ નં. ૨૮૦૬૪૭૦ થી ૨૮૦૬૪૭૫

૪૨. એમ.આઈ.આઈ.ના દાવાપત્રના અનુબંધ ૯માં સમાવેશ થયેલ ચલણપત્રકોને નવા દસ્તાવેજોથી બદલવામાં આવ્યા હતા, જેના મુજબ ચલણપત્રકની બાકી થવાની તારીખ ૯મી માર્ચ, ૧૯૮૯ તરીકે સુધારવામાં આવી હતી અને તેથી મધ્યસ્થી પ્રક્રિયા અમલમાં મૂકવા માટે ૧૦મી એપ્રિલ, ૧૯૮૯ના નોટિસ પહેલાં જ તેમની ચુકવણી બાકી થતી હતી. વધારાના કામની ચુકવણી કામ કરવામાં આવ્યું ત્યારે બાકી થતી હતી અને ઉપરાંત, પ્રશ્નાસ્પદ ચલણપત્રકોમાં ચુકવણી માટે કોઈ તારીખ નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી નહોતી.

વિષય: વ્યાજ

૪૩. આ આધાર માત્ર બીએસસીએલની તરફથી ૨૧મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૪ના રોજ દાખલ કરાયેલ પરિશિષ્ટ સોગંદનામામાં જ લેવામાં આવ્યો છે, જે અધિનિયમની કલમ ૩૪માં નિર્ધારિત ત્રણ મહિનાની અવધિ બાદનો છે. મધ્યસ્થએ મૂળ રકમ તથા તેના પર ચુકાદાની તારીખ સુધીનું વ્યાજ અને ત્યારબાદનું ભવિષ્ય વ્યાજ મંજૂર કર્યું છે, જે વ્યાજ પર વ્યાજ અંગેનો ચુકાદો ગણાતો નથી, કારણ કે મૂળ રકમ પર ચુકાદાની તારીખ સુધી મંજૂર થયેલું વ્યાજ મૂળ રકમનો ભાગ બની ગયું હતું, જે કાયદેસર રીતે અનુમત્ય છે.

એવોર્ડને પડકાર: કાનૂની વ્યાપ

૪૪. ૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૨(૧)(બી) નીચે મુજબ છે:

૨(૧)(બી) "લવાદ કરાર" નો અર્થ કલમ ૭ માં ઉલ્લેખિત કરાર થાય છે

૪૫. ૧૯૯૬ના અધિનિયમ મુજબ, પંચનિર્ણયને રદ કરવાની અદાલતની અધિકારિતા બાબતે પૂર્વવર્તી અધિનિયમની સરખામણીએ એક ભિન્ન વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૧૯૪૦ના અધિનિયમની કલમો ૩૦ અને ૩૩ હેઠળ અદાલતની સત્તા વ્યાપક હતી, ત્યારે ૧૯૯૬ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ તે હેઠળ પરિકલ્પિત કેટલાક ફેરફારો લાવે છે.

૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૩૦ આ પ્રમાણે વાંચવામાં આવે છે:

"પંચનિર્ણય રદ કરવા માટેના આધાર પંચનિર્ણય નીચે જણાવેલ એક અથવા વધુ આધારો સિવાય રદ કરવામાં આવશે નહીં, અર્થાત્:

(એ) કે મધ્યસ્થકર્તા અથવા અમ્પાયરે પોતે અથવા કાર્યવાહી સંબંધે કુદૃત્ય કર્યું છે;

(બી) કે ધારા ૩૫ હેઠળ અદાલત દ્વારા લવાદ પ્રક્રિયાને સ્થગિત કરતી આજ્ઞા બહાર પાડ્યા પછી અથવા લવાદની કાય વાહી અમાન્ય બની ગયા પછી એવોર્ડ કરવામાં આવ્યો છે;

(સી) કે કોઈ એવોર્ડ અયોગ્ય રીતે પ્રાપ્ત કરવામાં આવ્યો છે અથવા અન્યથા અમાન્ય છે."

૪૬. આ કલમમાં "કાયદાની ભૂલ...." એવો શબ્દપ્રયોગ સમાવિષ્ટ ન હતો. તે જ ન્યાયિક અર્થઘટન દ્વારા ઉમેરવામાં આવ્યો હતો. ૧૯૪૦ ના અધિનિયમની કલમ ૩૦ નું અર્થઘટન કરતી વખતે, અદાલતો સમક્ષ એવો પ્રશ્ન ઉઠ્યો હતો કે લવાદીએ લાગુ પાડેલો કાનૂની સિદ્ધાંત (એ) ભૂલભર્યો હતો કે અન્યથા, અથવા (બી) ખોટો

સિદ્ધાંત લાગુ પાડવામાં આવ્યો હતો. તેમ છતાં, જો આવાહનની તારીખે કોઈ વિવાદ અસ્તિત્વમાં ન હતો, તો તે પ્રશ્ન લવાઈ દ્વારા તપાસવામાં આવી શક્યો ન હોત.

નવા અધિનિયમ હેઠળના ફેરફારો

૪૭. ૧૯૯૬ નો અધિનિયમ ૧૯૪૦ ના અધિનિયમથી મૂળભૂત રીતે વિલક્ષણ પ્રસ્થાન કરે છે. તેમાં આધુનિક કાયદાના સંબંધિત નિયમોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, પરંતુ તેમાં તેના તમામ ઉપબંધો સમાવિષ્ટ નથી. તેમ છતાં, ૧૯૯૬ નો અધિનિયમ ઇંગ્લેન્ડના મધ્યસ્થતા અધિનિયમ જેટલો વ્યાપક નથી।

૪૮. ૧૯૯૬ના અધિનિયમ અમલમાં આવવા પહેલાં, દેશી ચુકાદા અને વિદેશી ચુકાદા અંગેના ક્ષેત્રમાં જુદા જુદા અધિનિયમો અમલમાં હતા, એટલે કે, ૧૯૪૦નો અધિનિયમ, આર્બિટ્રેશન (પ્રોટોકોલ એન્ડ કન્વેન્શન) અધિનિયમ, ૧૯૩૭ અને ફોરેન એવોર્સ (રેકગ્નિશન એન્ડ એન્ફોર્સમેન્ટ) અધિનિયમ, ૧૯૬૧. ઉપરોક્ત તમામ અધિનિયમો ૧૯૯૬ના અધિનિયમ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યા છે અને તે અનુક્રમે દેશી ચુકાદા તથા વિદેશી ચુકાદા સંબંધિત બાબતો માટે બે જુદા ભાગોમાં જોગવાઈ કરે છે.

એવોર્ડને રદ કરવા માટેના આધારોના સંદર્ભમાં:

૪૯. ૧૯૯૬ નો અધિનિયમ અમલમાં આવ્યા પછી, અધિનિયમની કલમ ૧૬ હેઠળ, મધ્યસ્થતા અધિકારક્ષેત્ર અંગે પ્રશ્ન ઉઠાવનાર પક્ષ પર એવો પ્રશ્ન મધ્યસ્થ સમક્ષ ઉઠાવવાની ફરજ છે. જો તે તેના અધિકારના વ્યાપથી બહાર હોય તો અધિકારક્ષેત્રનો એવો પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય. એવો પ્રશ્ન મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી દરમિયાન

અથવા તેની શરૂઆત થયા પછી તાત્કાલિક ઉઠાવવો આવશ્યક હતો. અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત પ્રશ્નનો નિર્ધાર પ્રાથમિક આધારે કરવો આવશ્યક છે. તે અંગે મધ્યસ્થે લીધેલો નિર્ણય અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પડકારનો વિષય બને છે. જો મધ્યસ્થનો એવો અભિપ્રાય હોય કે તે બાબતમાં તેને કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી, તો તેની સામેની અપીલ અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૫૦. ૧૯૯૬નો અધિનિયમ અદાલતોની પર્યવેક્ષકીય ભૂમિકાની જોગવાઈ કરે છે, જેમાં મધ્યસ્થ નિર્ણયનું પુનર્વિલોકન માત્ર ન્યાયસંગતતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે જ કરવામાં આવે છે. અદાલતનો હસ્તક્ષેપ માત્ર થોડાંક જ સંજોગોમાં કલ્પાયેલો છે, જેમ કે મધ્યસ્થો દ્વારા છેતરપિંડી અથવા પક્ષપાત થવાનો કિસ્સો, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ, વગેરે. અદાલત મધ્યસ્થોના દોષોને સુધારી શકતી નથી. તે માત્ર નિર્ણયને રદ કરી શકે છે અને જો ઇચ્છત હોય તો પક્ષકારોને ફરીથી મધ્યસ્થતા શરૂ કરવા માટે મુક્ત રાખી શકે છે. તેથી, આ જોગવાઈની યોજના અદાલતની પર્યવેક્ષકીય ભૂમિકા ન્યૂનતમ સ્તરે જ રાખવાનો ઉદ્દેશ ધરાવે છે અને તેનું કારણ એ છે કે કારના પક્ષકારો મધ્યસ્થતા પસંદ કરીને અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને બહાર રાખવાનો સચેત નિર્ણય કરે છે, કારણ કે તેઓ તે દ્વારા પ્રદાન થતી ઝડપી કાર્યવાહી અને અંતિમતાને પ્રાધાન્ય આપે છે.

૫૧. તેમ છતાં, જે અહીં પછી નોંધાશે તે મુજબ, આ અદાલતને તેના કેટલાક ચુકાદાઓમાં આ મુદ્દાનો અત્યંત વિગતવાર વિચાર કરવાની તક મળી છે.

૫૨. પ્રાઈમટ્રેડ એ.જી. વિ. ઇથન લિ. [(૨૦૦૬) ૧ ઓલ ઇ.આર. ૩૬૭] માં,

પક્ષકારોએ અમલમાં મૂકેલા દસ્તાવેજોના અર્થઘટનના આધારે ઊભો થયેલો અધિકારક્ષેત્રનો પ્રશ્ન, કારેજ ઓફ ગુડ્સ બાય સી અધિનિયમ, ૧૯૯૨ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખી વિચારણા માટે આવ્યો હતો. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ત્યાંના અપીલકર્તા બિલ્સ ઓફ લેડિંગના ધારક બન્યા નહોતાં અને વૈકલ્પિક રીતે કલમ ૨(૨) માં નિર્ધારિત શરતો પૂર્ણ થયેલી નહોતી, તેથી પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદો અને મતભેદોમાં લવાદને લવાદી કાર્યવાહી ચલાવવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નહોતો.

કારણો દર્શાવવાની ફરજના સંદર્ભમાં

૫૩. ૧૯૯૬ના અધિનિયમની જોગવાઈઓના કારણે કરવામાં આવેલો બીજો એક મહત્વપૂર્ણ ફેરફાર એ છે કે ૧૯૪૦ના અધિનિયમથી ભિન્ન રીતે, મધ્યસ્થને નિર્ણયના સમર્થનમાં કારણો દર્શાવવાના આવશ્યક છે. કારણસભર નિર્ણયનો અર્થ શું થાય તે અંગેનો પ્રશ્ન નિશ્ચિતપણે ઉદ્ભવી શકે છે.

૫૪. બચાવટ્સ લૉ ઓફ આબિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિએશન, ચોથી આવૃત્તિ, પૃષ્ઠ ૮૫૫-૮૫૬ માં, આ મુજબ જણાવવામાં આવ્યું છે:

"...કારણ એ કોઈ માન્યતા અથવા વર્તનની દિશા માટેનો આધાર અથવા પ્રેરક હેતુ છે, તેમજ માન્યતા અથવા વર્તનના ન્યાયીકરણ અથવા સ્પષ્ટીકરણરૂપ નિવેદન છે. આ જ અર્થમાં ચૂકાદામાં ફાળવવામાં આવેલી રકમ માટે કારણો દર્શાવવાં આવશ્યક છે.

કારણો આપવાની આવશ્યકતાનો તર્ક એ છે કે કારણો એ બાબતનું આશ્વાસન આપે

છે કે લવાદીએ મનસ્વી રીતે કાર્ય કર્યું નથી. કારણો તે આધાર દર્શાવે છે જેના આધારે લવાદી એવા નિષ્કર્ષે પહોંચ્યો હતો કે જે કોઈ પક્ષના હિતોને પ્રતિકૂળ અસર કરે છે. કારણો અંગેનો કરારાત્મક ઉપબંધ, પોચસર એન્ડ મિલ્સ આનિટ્રેશન ઇન રે માં નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે તેમ, “યોગ્ય, પર્યાપ્ત કારણો” એવો અર્થ ધરાવે છે. આવા કારણો માત્ર સુબોધ જ હોવા જોઈએ એટલું નહીં, પરંતુ તે મામલા સાથે સંબંધિત એવા કારણો હોવા જોઈએ જેને અદાલત યોગ્ય હોવાનું જોઈ શકે. પરસ્પર વિરોધાભાસી કારણો, કારણોના અભાવ સમાન છે.

“કારણ” શબ્દનો અર્થ કેરળ વડી અદાલતે કારણસભર એવોર્ડના સંદર્ભમાં સમજાવ્યો હતો...

“કારણો તે સામગ્રી, જેના આધારે અમુક નિષ્કર્ષો આધારિત હોય છે, અને વાસ્તવિક નિષ્કર્ષો વચ્ચેની કડીઓ છે.”....

માત્ર કારણોનું નિવેદન આપવાથી ધારા ૩૧(૩) ની આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ થતી નથી. કારણો લવાદી અધિકરણ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા સામગ્રીના આધારે હોવા જોઈએ. અધિકરણે સંબંધિત સામગ્રીની વિચારણા કરીને પોતાના કારણો આપવાના હોય છે, જ્યારે અસંબંધિત સામગ્રી અવગણી શકાય છે—

કારણોની નોંધ ફરજિયાત આવશ્યકતા છે, જો પક્ષકારો દ્વારા અથવા કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈ દ્વારા તેમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી ન હોય.

પપ. કોકણ રેલવે કોર્પોરેશન લિ. વિ. મહુલ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની [(૨૦૦૦) ૭ એસ.સી.સી. ૨૦૧] માં, આ અદાલતે એ વાત પર ભાર મૂક્યો હતો કે, જો લવાદી

કરાર અન્યથા જોગવાઈ કરતો ન હોય તો કારણો આપવાની ફરજિયાતતા છે.

જાહેર નીતિ

૫૬. રેનુસાગર પાવર કો. લિ. વિ. જનરલ ઇલેક્ટ્રિક કો. [(૧૯૯૪) સપ્લિમેન્ટ ૧ એસ.સી.સી. ૬૪૪] માં, આ અદાલતે નિર્ધારિત કર્યું હતું કે લવાઈ પુરસ્કાર રદ કરી શકાય છે જો તે (એ) ભારતીય કાયદાની મૂળભૂત નીતિ, (બી) ભારતના હિતો; અથવા (સી) ન્યાય અથવા નૈતિકતા ના વિરુદ્ધ હોય. તેમાં ‘જાહેર નીતિ’ અભિવ્યક્તિને વધુ સંકુચિત અર્થ આપીને લવાઈ પુરસ્કારના ન્યાયિક પુનર્વિલોકનને માત્ર ઉપરોક્ત ત્રણ આધારો પૂરતું મર્યાદિત રાખવામાં આવ્યું હતું. તેમ છતાં, આ અદાલતના ઓઈલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કોર્પોરેશન લિ. વિ. સો પાઈપ્સ લિ. (સંક્ષેપમાં ‘ઓએનજીસી’) [(૨૦૦૩) ૫ એસ.સી.સી. ૭૦૫] ના નિર્ણયમાંથી એક સ્પષ્ટ ફેરફાર જોવામાં આવે છે. તેમાં આ અદાલતે આ અદાલતના અગાઉના નિર્ણય સેન્ટ્રલ ઇનલેન્ડ વોટર ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન લિ. વિ. બ્રોજો નાથ ગાંગુલી [(૧૯૮૬) ૩ એસ.સી.સી. ૧૫૬] નો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જેમાં ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૨૩ અને ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૪ ની કસોટી પર ‘જાહેર નીતિ’ અભિવ્યક્તિની લાગુ પડતાને વિચારણા હેઠળ લેવામાં આવી હતી. તેમાં આ અદાલત કામદારો અને નિયોજક વચ્ચેની અસમાન સોદાકીય શક્તિના પ્રશ્ન સાથે સંબંધિત હતી અને એ નિષ્કર્ષે આવી હતી કે કરારની કોઈપણ એવી શરત, જે સ્પષ્ટપણે મનસ્વી હોય અને/અથવા અન્યથા અસમાન સોદાકીય શક્તિના કારણે સ્વીકારવામાં આવી હોય, તે માત્ર ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ

૧૪ની સીમા બહાર જ નહીં ગણાય પરંતુ ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૨૩ થી પણ આઘાત પામે. ઓએનજીસી (ઉપરોક્ત) માં, આ અદાલતે રેનુસાગર (ઉપરોક્ત) માં જણાવાયેલા ત્રણ આધારો ઉપરાંત, જો પુરસ્કાર સ્પષ્ટપણે મનસ્વી હોય તો તેને રદ કરવા માટે અદાલતના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ માટે વધુ એક આધાર ઉમેર્યો હતો.

૫૭. તેમ છતાં, આવી સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતા મામલાના મૂળ સુધી જતી હોવી જોઈએ. જાહેર નીતિના ભંગનું સ્વરૂપ, નિર્વિવાદપણે, એવું અન્યાયી અને અયોગ્ય હોવું જોઈએ કે તે અદાલતના અંતરાત્માને ઝંઝોળી નાખે. તેમ છતાં, જ્યાં મધ્યસ્થ કરારના સ્પષ્ટ કાયદા/શરતોના વિરુદ્ધ ગયો હોય અથવા તેનાથી આગળ ગયો હોય, અથવા વિવાદમાં ન હોય તેવી બાબતમાં રાહત મંજૂર કરી હોય, તે અધિનિયમની કલમ ૩૪ના વ્યાપમા આવશે. જોકે, અમે ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોની લાગુપાડતા બાબતના ગુણદોષ પર વિચાર કરતી વખતે ધ્યાનમાં લઈશું.

૫૮. જાહેર નીતિમાં શું આવરી લેવાય તે વ્યવહારના સ્વરૂપ અને કાનૂનના સ્વરૂપ પર આધારિત બાબત છે. ઉક્ત હેતુ માટે, પક્ષકારોના દાવાપત્રો અને નોંધ પર લાવવામાં આવેલ સામગ્રી સંબંધિત રહેશે જેથી અદાલત આંકી શકે કે સંબંધિત સમયે શું જાહેર હિત અથવા જાહેર કલ્યાણમાં છે, અને શું, કોઈ વિશિષ્ટ સરકારની નીતિથી ભિન્ન રીતે, અન્યથા જાહેર કલ્યાણને હાનિકારક બનશે. [જુઓ સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. બસંત નહાતા, (૨૦૦૫) ૧૨ એસ.સી.સી. ૭૭].

ઓએનજીસી (ઉપરોક્ત) માં, આ અદાલતે નિરીક્ષણ કર્યું હતું:

"૩૧. તેથી, અમારા મતાનુસાર, કલમ ૩૪ માં પ્રસંગોપાત વપરાયેલ "ભારતની જાહેર નીતિ" શબ્દસમૂહને વિશાળ અર્થ આપવો આવશ્યક છે. એમ કહી શકાય કે જાહેર નીતિની સંકલ્પના એવો કોઈ મુદ્દો દર્શાવે છે જે જાહેર હિત અને લોકકલ્યાણ સાથે સંબંધિત હોય. શું લોકકલ્યાણ માટે છે અથવા જાહેર હિતમાં છે, અથવા શું લોકકલ્યાણ કે જાહેર હિતને હાનિકારક કે નુકસાનકારક બનશે, તે સમયાંતરે બદલાતું રહ્યું છે. જોકે, જે મધ્યસ્થ પુરસ્કાર દેખીતી રીતે જ કાયદાકીય જોગવાઈઓના સ્પષ્ટ ઉદ્દેશનમાં હોય, તેને જાહેર હિતમાં હોવાનું કહી શકાય નહીં. આવો પુરસ્કાર/ચુકાદો/નિર્ણય ન્યાયના વહીવટ પર પ્રતિકૂળ અસર પહોંચાડે તેવી શક્યતા છે. તેથી, અમારા મતાનુસાર, રેનુસાગર કેસ ૧૦ માં "જાહેર નીતિ" શબ્દને આપવામાં આવેલા સંકુચિત અર્થ ઉપરાંત, એવું માનવું આવશ્યક છે કે જો મધ્યસ્થ પુરસ્કાર સ્પષ્ટપણે ગેરકાયદેસર હોય તો તેને રદ કરી શકાય. પરિણામે, જો મધ્યસ્થ પુરસ્કાર નીચે મુજબના વિરુદ્ધ હોય તો તેને રદ કરી શકાય:

(એ) ભારતીય કાનૂનની મૂળભૂત નીતિ; અથવા

(બી) ભારતના હિત; અથવા

(સી) ન્યાય અથવા નૈતિકતા, અથવા

(ડી) વધુમાં, જો તે સ્પષ્ટપણે ગેરકાયદેસર હોય.

ગેરકાયદેસરતા મુદ્દાના મૂળ સુધી જતી હોવી આવશ્યક છે અને જો ગેરકાયદેસરતા તુરંત સ્વરૂપની હોય, તો તેવું માનવામાં આવી શકશે નહીં કે પંચનિર્ણય જાહેર નીતિના વિરોધમાં છે. જો પંચનિર્ણય એટલો અયોગ્ય અને અવિવેકપૂર્ણ હોય કે તે

અદાલતના અંતરાત્માને આઘાત પહોંચાડે, તો તે પણ રદ કરી શકાય છે. આવો પંચનિર્ણય જાહેર નીતિના વિરોધમાં છે અને તેને રદબાતલ ગણાવવો આવશ્યક છે." ૫૯. અમે આ બાબતથી અજાણ નથી કે આ અદાલતનો ઓ.એન.જી.સી. (ઉપરોક્ત) મામલાનો નિર્ણય વિરુદ્ધ ઘણી પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ થઈ હતી, પરંતુ ઉક્ત નિર્ણયની યોગ્યતા કે અન્યથા અમારી સમક્ષ વિચારણા માટેનો પ્રશ્ન નથી. ઉક્ત નિર્ણયની યોગ્યતા કે અન્યથા પર વિચાર કરવા માટે માત્ર વિશાળ ખંડપીઠ જ સક્ષમ છે. ઉક્ત નિર્ણય અમારે માટે બંધનકારક છે. ઉક્ત નિર્ણયનું અનુસરણ મોટી સંખ્યામાં કેસોમાં કરવામાં આવ્યું છે. [જુઓ ઓ.પી. મલ્હોત્રા દ્વારા લખાયેલ 'લો એન્ડ પ્રેક્ટિસ ઓફ આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિએશન', દ્વિતીય આવૃત્તિ, પાનું ૧૧૭૪.]

૬૦. અમારી સમક્ષ, ઉપરોક્ત આ અદાલતના નિર્ણયની યોગ્યતા કે અન્યથા વિચારાધીન નથી. બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોએ ઉક્ત નિર્ણયનો વિગતવાર ઉદ્દેખ કર્યો.

૬૧. તેથી, અમે આ આધાર પર આગળ વધીએ કે ઓ.એન.જી.સી. (ઉપરોક્ત) કાનૂનના યોગ્ય સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કરે છે.

પર્યવેક્ષણાત્મક અધિકારક્ષેત્ર

૬૨. હાલના મામલામાં લાગુ પડી શકે એવા વ્યાપક સિદ્ધાંતોના આધારે પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોએ રજૂ કરેલી દલીલોનું અમે વિચારણા કરી શકીએ, અર્થાત્, (૧) શું એવોર્ડ કરારની શરતોના વિરુદ્ધ છે અને તેથી પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ લવાદયોગ્ય

વિવાદ ઊભો થયો નહોતો; (૨) શું એવોર્ડ કોઈ પણ રીતે જાહેર નીતિના ભંગરૂપ છે; (૩) શું એવોર્ડ ભારતમાં પ્રચલિત મૂલભૂત કાયદાના વિરુદ્ધ છે, ખાસ કરીને ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમો ૫૫ અને ૭૩ના; (૪) શું કારણો કરારમાં પુરાવા સંબંધિત તર્કવિરુદ્ધતાથી દૂષિત છે; (૫) શું એવા દાવા અંગે નિર્ધારણ કરવામાં આવ્યું છે જેના વિષે કોઈ વિવાદ અથવા મતભેદ નહોતો; અથવા (૬) શું એવોર્ડ આંતરિક વિરોધાભાસોથી દૂષિત છે.

૬૩. ઉપરોક્ત હેતુ માટે, પંચને કયો કાયદો લાગુ કરવાનો આવશ્યક હતો તે જોવું જરૂરી બનશે.

૬૪. તેથી, અમે વિષયના ગુણદોષ તરફ વળતાં પહેલાં કાનૂની રજૂઆતોનો વિચાર કરી શકીએ છીએ.

'આંશિક પુરસ્કાર' ની માન્યતા

૬૫. ૧૯૯૬ ના અધિનિયમમાં "આંશિક નિર્ણય" એવો પ્રયોગ કરવામાં આવેલો નથી. તેમાં અંતરિમ નિર્ણય અથવા અંતિમ નિર્ણય એવો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો છે. કલમ ૨(સી) હેઠળ "નિર્ણય" ની વ્યાખ્યામાં અંતરિમ નિર્ણયનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. કલમ ૩૧ ની ઉપકલમ (૬) અંતરિમ નિર્ણયની કલ્પના કરે છે. ઉક્ત જોગવાઈના અર્થમાં આવતો અંતરિમ નિર્ણય એવો નથી કે જેના સંદર્ભમાં અંતિમ નિર્ણય આપી શકાય; પરંતુ તે તેમાં આવરી લેવાયેલા મુદ્દાઓ અંગેનો અંતિમ નિર્ણય હોઈ શકે છે, જો કે તે અંતરિમ તબક્કે આપવામાં આવેલ હોય.

૬૬. વિદ્વાન મધ્યસ્થે ઉપરોક્ત પ્રક્રિયા એવી રીતે ઘડી હતી કે પક્ષકારોને પ્રથમ

તબક્કે કેટલીક વિવાદિત બાબતો અંગે પોતપોતાની રજૂઆત કરવાની સગવડ મળે. વિદ્વાન મધ્યસ્થના આંશિક નિર્ણયમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તેમણે કેટલીક દાવાઓ મુલતવી રાખી હતી. તેમણે વધુમાં એવી આશા અને વિશ્વાસ વ્યક્ત કર્યો હતો કે કેટલીક દાવાઓના સંદર્ભમાં, તેમાં ઓ.એન.જી.સી. સીધી કે પરોક્ષ રીતે સંકળાયેલ હોવાના તથ્યને ધ્યાનમાં રાખીને, પક્ષકારો કોઈ ને કોઈ પ્રકારના સમાધાન પર પહોંચશે. જ્યારે કેટલીક દાવાઓના સંદર્ભમાં નિર્ણયને અંતિમતા અપાઈ હતી, ત્યારે કેટલીક દાવાઓ મુલતવી રાખવામાં આવી હતી જેથી વિદ્વાન મધ્યસ્થ પછીના તબક્કે તે તરફ ધ્યાન આપી શકે. જો આંશિક નિર્ણય ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨(સી) હેઠળ કલ્પાયેલ નિર્ણયની વ્યાખ્યાને પૂર્ણ કરતો હોય, તો તમામ હેતુઓ અને આશય માટે તે અંતિમ નિર્ણય ગણાશે. હકીકતમાં, તે નિર્ણયની માન્યતા અંગે પણ બી.એસ.સી.એલ. દ્વારા તે સંબંધે આક્ષેપ અરજી દાખલ કરીને પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો.

૬૭. અમે આ હકીકતને પણ નજરઅંદાજ કરી શકીએ નહીં કે બી.એસ.સી.એલ. એ મધ્યસ્થ સમક્ષ મધ્યસ્થના અધિકારક્ષેત્ર સંબંધે કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો ન હતો. તે અસરનો આધાર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ કરેલી તેની અરજીમાં પણ લેવામાં આવ્યો નથી. જોકે, અન્યથા પણ, શ્રી મિત્રાની આ દલીલ સાથે અમે સંમત નથી કે આંશિક પંચાટ પ્રારંભિક હુકમનામા સમાન છે. બીજી તરફ, અમારો મત એવો છે કે આવા પંચાટનો વિષય બનેલા અને મધ્યસ્થને સંદર્ભિત કરવામાં આવેલા વિવાદોની બાબતમાં તે દરેક રીતે અંતિમ છે. અમે એટલું ઉમેરવા ઇચ્છીએ છીએ કે કેટલાક

મધ્યસ્થો “અંતરિમ પંચાટ” શબ્દપ્રયોગ વાપરવા બદલે “આંશિક પંચાટ” શબ્દપ્રયોગ વાપરે છે. તે કારણે પંચાટના સ્વરૂપ અને લક્ષણમાં કોઈ ફેરફાર થતો નથી. ઉદાહરણ તરીકે, અમે નોંધ લઈ શકીએ છીએ કે ઇન્ટરનેશનલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના મધ્યસ્થતા નિયમો હેઠળ ચલાવવામાં આવતી મધ્યસ્થતા કાર્યવાહીમાં, અંતરિમ પંચાટના સ્થાને “આંશિક પંચાટ” શબ્દપ્રયોગ સામાન્ય રીતે મધ્યસ્થો દ્વારા વપરાય છે. વિષયને કોઈપણ દૃષ્ટિકોણથી જોવામાં આવે, બી.એસ.સી.એલ. ને કોઈ રીતે હાનિ થતી નથી. અમે એવું જણાવીએ છીએ કે આંશિક પંચાટ અને અંતિમ પંચાટ બન્ને અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પડકારના વિષય બને છે.

૬૮. અધિનિયમની કલમ ૩૩ મધ્યસ્થતા અધિકરણને મધ્યસ્થતા એવોર્ડમાં રહેલી ભૂલોનું સુધારણું કરવા, મધ્યસ્થતા એવોર્ડના કોઈ નિર્દિષ્ટ મુદ્દા અથવા તેના કોઈ ભાગ અંગે અર્થઘટન આપવા, અને જે દાવાઓ મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી દરમિયાન રજૂ થયેલા હોવા છતાં મધ્યસ્થતા એવોર્ડમાંથી છૂટી ગયા હોય તે બાબતે વધારાનો એવોર્ડ આપવા સત્તા આપે છે. ઉપકલમ (૪) મધ્યસ્થતા અધિકરણને મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી દરમિયાન અધિકરણ સમક્ષ અગાઉથી રજૂ કરાયેલા દાવાઓ અંગે, પરંતુ મધ્યસ્થતા અધિકરણ દ્વારા મધ્યસ્થતા એવોર્ડમાં છોડાઈ ગયેલા હોય, તો વધારાનો મધ્યસ્થતા એવોર્ડ આપવા સત્તા આપે છે, શરતે કે

૧. સંદર્ભ માટે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ વિરુદ્ધ કરાર નથી;
૨. સંદર્ભની એક પક્ષકાર, સંદર્ભની બીજી પક્ષકારને નોટિસ આપીને, પંચને વધારાનો પુરસ્કાર કરવા વિનંતી કરે છે;

૩. આવો વિનંતીપત્ર મધ્યસ્થતામૂલક એવોર્ડ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ત્રીસ દિવસની અંદર કરવામાં આવે છે;

જ.આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ કરેલી આવી વિનંતીને ન્યાયસંગત માને છે; અને

૫. આવો વિનંતીપત્ર મધ્યસ્થ પંચ દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલી તારીખથી સાઠ દિવસની અંદર વધારાનો મધ્યસ્થ ચુકાદો આપવામાં આવે છે

વધારાનો પુરસ્કાર, અમારા અભિપ્રાય મુજબ, કાનૂની રીતે દૂષિત નથી.

વિલંબ અને વિક્ષેપ

કાર્યકારી તથ્યો

૬૯. અરજદારોના જણાવ્યા મુજબ, એમ.આઈ.આઈ. અને બી.એસ.સી.એલ. વચ્ચે કરવામાં આવેલ કરારમાં પૂર્ણતા માટે કોઈ અવધિ નક્કી કરવામાં આવી નહોતી. બીજી તરફ, એમ.આઈ.આઈ. જણાવે છે કે જે સમયે કરાર કરવામાં આવ્યો હતો તે સમયે તે ૩૦મી ડિસેમ્બર, ૧૯૮૫ સુધીમાં પૂર્ણ થવાનો હતો, જે આગળ દર્શાવેલ મુજબ સ્પષ્ટ થશે:

જેકેટ્સ અને કામચલાઉ ડેક્સ માટે (પ્લેટફોર્મ્સ ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન-૩ માટે), પૂર્ણતાનો સમયગાળો ૩૦ એપ્રિલ ૧૯૮૫ છે અને ડેક્સ અને હેલીડેક્સ માટે (પ્લેટફોર્મ્સ ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન-૩ માટે) પૂર્ણતાની તારીખ ૩૦ ડિસેમ્બર ૧૯૮૫ છે.

'વેલ પ્લેટફોર્મ્સની પૂર્ણતાની અનુસૂચિ' માં કલમ (૨) માં જણાવવામાં આવે છે:

"-પૂર્ણતાની તારીખો- એલ/ડીના હેતુ માટે ગણવામાં આવશે.

૭૦. કરારની જોગવાઈઓ અનુસાર ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન-૩ સંબંધિત કામો ઉક્ત અવધિની અંદર પૂર્ણ કરવાના હતા.

૭૧. ઈ.ડી. અને ઈ.ઈ. પ્લેટફોર્મોના કાર્યાન્વયન માટે નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં જોગવાઈનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, અર્થાત્ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૬, જેમ કે નીચે મુજબથી પ્રગટ થાય છે:

૧. આ કરારની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, ઈ.ડી. અને ઈ.ઈ. પ્લેટફોર્મોને કાર્યાન્વિત કરવાની સંમત થયેલી સમયમર્યાદા ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૬ના અંત સુધીની છે.

૭૨. એમ.આઈ.આઈ. એ ૧૦મી એપ્રિલ, ૧૯૮૮ના રોજ મધ્યસ્થતા કરારનો આશ્રય લેતી નોટિસ પાઠવી હતી. માત્ર તે કારણે એવો અર્થ થતો નથી કે કરારમાં નિર્ધારિત ૨૦ મહિનાની સમયસીમા પૂર્ણ થતાં જ તેને તરત કરારનો ઇનકાર કરી દેવું જોઈતું હતું. વિલંબ અને વિક્ષેપો વિવિધ કારણોસર થયા હોઈ શકે. તેથી, વર્તમાન કેસમાં આ મુદ્દો ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ના બીજા ભાગ હેઠળ આવરી લેવાશે, જેમાં જોગવાઈ છે કે જ્યાં પક્ષકારોએ કરારમાં સમયને કરારનું મૂળ તત્ત્વ બનાવવાનો આશય રાખ્યો ન હોય, ત્યાં કરાર રદ કરી શકાય એવો બનતો નથી, પરંતુ વચનગ્રાહી થતા નુકસાન માટે વળતર મેળવવાનો હકદાર બને છે. ઉપરોક્ત હેતુ માટે કોઈ નોટિસ પાઠવવાની આવશ્યકતા નહોતી. જે હોય તે, કરારમાં સમયવધારાની જોગવાઈ હતી, જે કલમ ૨૭(૨) અને કલમ ૨૮ના સંબંધિત અંશો પરથી નીચે મુજબ સ્પષ્ટ થાય છે:

"૨૭ (૨) જો કોઈ હોય તો વધારાના કામની એવી માત્રા, જે ઠેકેદારને કલમ ૨૪ થી ૨૬ હેઠળ કરવાનો અવશ્યક બને, તે ઠેકેદારને સમગ્ર કામ અથવા કામના કોઈ ભાગની પૂર્ણતા માટે નિર્ધારિત તારીખથી આગળ સમયવધારો મેળવવા, અથવા જે રીતે પ્રસંગ હોય તે મુજબ આવા વધારાના કામ માટે, ન્યાયસંગત રીતે હકદાર બનાવતી હોય, તો કંપની અને ઠેકેદાર પરસ્પર ચર્ચા કરીને ઠેકેદારને આપવાનો સમયવધારો અને કામોની પૂર્ણતા માટેનો સુધારેલ કાર્યક્રમ નક્કી કરશે.

૨૮ (૧) સમગ્ર કાર્યની પૂર્ણતા પહેલાં કાર્યના કોઈપણ ભાગની પૂર્ણતા અંગે કરારની વિશિષ્ટતાઓમાં નિર્ધારિત કરાયેલ કોઈપણ આવશ્યકતાઓને આધીન રહીને અને કરારમાં સમાયેલ અન્ય જોગવાઈઓને આધીન રહીને, પરિશિષ્ટ-૨ માં દર્શાવાયેલ સહમત કાર્યક્રમ મુજબ કાર્યો પૂર્ણ કરવામાં આવશે. જો કાર્યો અથવા અન્ય યોજનાઓની તાત્કાલિક આવશ્યકતાઓ એવી માંગ કરતી હોય, તો કંપની પૂર્ણતાનો કાર્યક્રમ અને/અથવા તબક્કાવાર પૂર્ણતા અંગે સુધારો કરી શકશે.

૨૮(૩)—કાર્યપૂર્ણતામાં કોઈ મુદતવધારો મંજૂર કરવામાં આવશે નહીં, જો સુધી કંપની દ્વારા "કાર્યપૂર્ણતાના સમયપત્રકમાં ફેરફાર" તરીકે લેખિતમાં અધિકૃત કરવામાં ન આવ્યો હોય અથવા કરારમાં અન્યથા વિનિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યું ન હોય. કોઈપણ સ્થિતિમાં, કાર્યોનો કોઈપણ ભાગ ૧૯૮૬ ના મોન્સૂનના પ્રારંભથી આગળ લંબાવાનો નહીં."

૭૩. વધુમાં, પક્ષકારોએ પૂર્વનિર્ધારિત નુકસાનભરપાઈના ચુકવણી માટે સંમતિ આપી હતી, જે કલમ ૨૮(૫)(એ) માંથી નીચે મુજબ સ્પષ્ટ થાય છે:

ક) કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા કામ પૂર્ણ કરવામાં થયેલા વિલંબ માટે, નિર્ધારિત અને સંમત પૂર્વનિર્ધારિત નુકસાનભરપાઈ તરીકે વસૂલી જ તેનો એકમાત્ર અને વિશિષ્ટ ઉપાય રહેશે, દંડ સ્વરૂપે નહીં; અને તેવી વસૂલી, જે વસ્તુમાં વિલંબ થયો હોય તે માટેના કરાર મૂલ્યના ૨.૫ જેટલી, વિલંબના દરેક મહિના માટે (અથવા મહિનાના ભાગ માટે અનુપાતે), નિર્ધારિત પૂર્ણતાની તારીખથી આગળ, કરાશે; પરંતુ તે ઉક્ત કરાર મૂલ્યના મહત્તમ ૭.૫ સુધી મર્યાદિત રહેશે. આવી પૂર્વનિર્ધારિત નુકસાનભરપાઈ ૧૫ દિવસની રાહત અવધિ આપ્યા બાદ વસૂલપાત્ર બનશે. ચોમાસાના તે અવધિઓ, જેના દરમિયાન કોઈ કામ હાથ ધરવામાં આવી શકતું નથી, કામ પૂર્ણ કરવામાં થયેલા વિલંબની માત્રા નક્કી કરવા માટે બહાર રાખવામાં આવશે.

૭૪. વધુમાં, કરારમાં જ તેની મુદતના વિસ્તરણ માટે તેમજ કરારના અમલમાં વિલંબ થાય તે સ્થિતિમાં નુકસાનભરપાઈની ચૂકવણી માટેની જોગવાઈઓ સમાયેલ છે.

૭૫. વધારેલા ઓવરહેડ, ઘટેલા નફા અને વધારાના પ્રોજેક્ટ વ્યવસ્થાપન ખર્ચ બાબતનો દાવો, ચેન્જ ઓર્ડર નં. ૨, ૩ અને ૭ સંદર્ભે થયેલા વિલંબ અને અવરોધરૂપ ફેરફાર સાથે સંબંધિત તે જ કાર્યકારી તથ્યોમાંથી ઉદ્ભવે છે.

૭૬. પ્રારંભમાં જ અમે આ દર્શાવી શકીએ છીએ કે પ્રથમ ચરણની મધ્યસ્થ કાર્યવાહી દરમિયાન જે દાવાઓ પર વિચારણા કરવામાં આવી ન હતી, તે જણાવેલ દાવાઓના પ્રભાવ અંગેનો પ્રશ્ન થોડું પાછળથી લેવામાં આવશે.

૭૭. ફેરફાર આદેશ નં. ૨ અંગે, માનનીય મધ્યસ્થ એમ.આઈ.આઈ.ની આ દલીલ

સ્વીકારી છે કે પુરવઠો કરવામાં આવેલ સાધનો અને સામગ્રી પ્રાપ્ત થવામાં થયેલ વિલંબના કારણે તેને વધારાનો ખર્ચ કરવો પડ્યો હતો. પોતાના અંતિમ નિર્ણયમાં, માનનીય મધ્યસ્થે નોંધ્યું હતું:

...એવું જણાય છે કે બીએસસીએલે સ્વીકાર્યું અને માન્ય રાખ્યું હતું કે બીએઆઈઆઈએ બીએસસીએલના કારણે થયેલા આ વિલંબને પગલે વધારાનો ખર્ચ કર્યો હતો...

૭૮. જ્યાં સુધી, ફેરફાર આદેશ ક્રમાંક ૩ નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી, વિદ્વાન મધ્યસ્થએ અંતિમ નિર્ણયના પરિચ્છેદ ૬૭.૨ માં નીચે મુજબ નોંધ્યું હતું:

...ત્યારબાદ ૭-૮ ઓક્ટોબર ૧૯૮૬ના રોજ ઓએનજીસી, ઈઆઈએલ, બીએસસીએલ અને એમઆઈઆઈના પ્રતિનિધિઓની ઉપસ્થિતિમાં એક બેઠક યોજાઈ, જેમાં ઓએનજીસીએ બીએસસીએલને સલાહ આપી હતી કે એમઆઈઆઈના મરીન ઉપકરણોના ગોઠવણી અને પરત ખસેડવાની ખર્ચની અડધી રકમ બીએસસીએલએ વહન કરવી જોઈએ, કારણ કે હેલીડેક્સ પૂર્ણ કરવામાં થયેલો વિલંબ બીએસસીએલના કારણે થયો હતો...

૭૯. ચેન્જ ઓર્ડર ક્રમાંક ૭ જેટલો સંબંધિત છે, તે બાબતે વિદ્વાન લવાઈકે અંતિમ એવોર્ડના પરિચ્છેદ ૬૮.૧ માં નીચે મુજબ નોંધ્યું છે:

...આ ફેરફાર આદેશ બીએસસીએલ અને ઓએનજીસીએ સ્વીકાર્યો હતો, પરંતુ એમઆઈઆઈને કોઈ ચુકવણી પ્રાપ્ત થઈ નથી...

અંતિમ એવોર્ડના પરિચ્છેદ ૬૮.૪ માં આગળ વધુ નોંધવામાં આવ્યું હતું:

...કામ પૂર્ણ થયા પછી પણ, ૧૬-૧૭ જૂન, ૧૯૮૭ના રોજ એક બેઠક મળી હતી, જેમાં ઓ.એન.જી.સી.એ જાણ કરી હતી કે ફેરફાર આદેશ સિદ્ધાંતતઃ સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો...

૮૦. ઉપરોક્ત બદલાવ આદેશ ક્રમાંક ૨, ૩ અને ૭ ઉપરાંત વળતરના દાવા સુધી જે બાબત સંબંધિત છે, તે અંગે એમ.આઈ.આઈ.નું દાવાનું નિવેદન નીચે મુજબ છે:

"જ.૬૫: બીએસસીએલ તરફથી થયેલા વિલંબ અને વિક્ષેપોના કારણે મેકડર્મોટને સાધનોની ડિલિવરીને અનુરૂપ ફેબ્રિકેશન અને સ્થાપનનો ક્રમ બદલવો જરૂરી બન્યો. તેના પરિણામે, મેકડર્મોટ ઉપકરણમાં આયોજન મુજબ કેટલીક પ્રવૃત્તિઓ અમલમાં મૂકી શક્યો નહોતો. ફેરફાર આદેશ ક્રમાંક ૨ મેકડર્મોટને બીએસસીએલ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા સાધનો અને સામગ્રીની પ્રાપ્તિમાં થયેલા વિલંબને કારણે થયેલા વધારાના ખર્ચ સાથે સંબંધિત છે. બીએસસીએલ દ્વારા સાધનોની ડિલિવરી સત્તર મહિના સુધી મોડેથી કરવામાં આવી હતી. આ અવધિ દરમિયાન, મેકડર્મોટે ઉપલબ્ધ થતી સામગ્રી મુજબ ડેક્સનું ફેબ્રિકેશન અને સ્થાપન કાર્ય ચાલુ રાખ્યું હતું. આ વિલંબના પરિણામે, ફેરફાર આદેશને કારણે મેકડર્મોટને યુએસ\$૫૭૪,૦૦૦.૦૦ જેટલી ખર્ચ-અસર સાથે વધારાનો ખર્ચ થયો. બીએસસીએલ આ ફેરફાર આદેશ માટેના ચલણની ચુકવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે અને બેદરકારી દાખવી છે.

જ.૬૬: ફેરફાર આદેશ ક્રમાંક ૩, ૧૯૮૬/૧૯૮૭ના બાંધકામ મોસમમાં બીએસસીએલનું કામ પૂર્ણ કરવા માટે ડેરિક બાર્જ રકની સ્થળાંતરણ અને પરત

હટાવણી સાથે સંબંધિત છે. ઉપકરણની કિંમત માત્ર ૧૯૮૪/૧૯૮૫ અને ૧૯૮૫/૧૯૮૬ના બાંધકામ મોસમોમાં એક જ બાર્જની સ્થળાંતરણ અને પરત હટાવણી તથા સમુદ્રકાંઠાથી દૂરના કાર્યક્ષેત્રના કામનું સતત ક્રમમાં નિર્વહન થવાના આધારે નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી. બીએસસીએલ તરફથી થયેલા વિલંબોને કારણે, ૧૯૮૫/૧૯૮૬ના કાર્ય મોસમ દરમિયાન સ્થાપન માટે ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન૩ ડેક્સ તથા હેલિડેક્સ પૂર્ણ કરવામાં આવ્યા ન હતા. વધુમાં, સામગ્રીની અનુપલબ્ધતા અને ઈબી તથા ઈસી જેકેટ્સ સુધી પહોંચના અભાવે, જે હજી બાંધકામ હેઠળ હતાં, ડબલ્યુઆઈ-૭થી ડબલ્યુઆઈ-૮ પાઈપલાઈન અને પાંચ રાઈઝર્સ સ્થાપિત કરી શકાયા ન હતા. ૧૯૮૬/૧૯૮૭ના બાંધકામ મોસમમાં, મેકડમોટે ડેરિક બાર્જ ૨૭, જે પહેલેથી જ ક્ષેત્રમાં હાજર હતી, તેનો ઉપયોગ ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન૩ ડેક્સ સ્થાપિત કરવા માટે કર્યો. મેકડમોટને તે જ બાંધકામ મોસમમાં ડબલ્યુઆઈ-૭થી ડબલ્યુઆઈ-૮ પાઈપલાઈન અને સંબંધિત રાઈઝર્સની સ્થાપના માટે ડેરિક બાર્જ ૨૬ની સ્થળાંતરણ પણ કરવી પડી. બીએસસીએલના સૂચનો અનુસાર, મેકડમોટે ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૭માં ડેરિક બાર્જ ૨૬ની સ્થળાંતરણ કરી. ડેરિક બાર્જ ૨૬એ પાઈપલાઈનો અને રાઈઝર્સ સ્થાપિત કર્યા અને ૧૦ માર્ચ ૧૯૮૭ના રોજ ક્ષેત્રમાંથી તેની પરત હટાવણી કરવામાં આવી. ૧૯૮૬/૧૯૮૭ના બાંધકામ મોસમના કામ માટે ડેરિક બાર્જ ૨૬ની સ્થળાંતરણ/પરત હટાવણી બાબતે, મેકડમોટે યુ.એસ. \$ ૧,૨૭૧,૮૨૦.૦૦ના

ખર્ચ પ્રભાવ સાથે બીએસસીએલને ફેરફાર આદેશ રજૂ કર્યો. બીએસસીએલે આ ફેરફાર આદેશ સંબંધિત હિસાબોની ચુકવણી કરવામાં નિષ્ફળતા દર્શાવી છે અને બેદરકારીપૂર્વક ચુકવણી કરી નથી.

૪.૬૭ ફેરફાર આદેશ ક્રમાંક ૭ નો સંબંધ ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન૩ ડેક્સ પર સમુદ્રસ્થાપન અથવા મોડેથી પૂરા પાડવામાં આવેલા ઉપકરણો સાથે છે. ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૬ જેટલા વહેલા તબક્કે ૪, પક્ષકારોએ વિચારણા કરી હતી કે મેકડમોટ દ્વારા ભૂમિ પર સ્થાપિત કરવાની યોજના બનાવાયેલ કેટલાક બીએસસીએલ દ્વારા પૂરાં પાડવામાં આવેલા ઉપકરણો, અનુમાનિત મોડા વિતરણને કારણે, સમુદ્રમાં સ્થાપિત કરવા પડશે. સમુદ્રમાં ઉપકરણો સ્થાપિત કરવાનો ખર્ચ યુએસ \$ ૧,૧૪૦,૭૦૫.૦૦ જેટલો વધુ છે. ૬ નવેમ્બર ૧૯૮૬ના રોજ, મેકડમોટે બાકી રહેલા ઉપકરણોની યાદીની સમીક્ષા કરી અને તેનો ફેરફાર આદેશ યુએસ \$ ૩૫૫,૦૦૦.૦૦ સુધી સુધાર્યો. બીએસસીએલની સૂચનાઓ મુજબ, મેકડમોટે ફેરફાર આદેશનું કાર્ય કર્યું અને બાકી રહેલા ઉપકરણો સમુદ્રમાં સ્થાપિત કર્યા. બીએસસીએલ આ ફેરફાર આદેશ માટેના ચલણની ચુકવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે અને બેદરકાર રહ્યું છે."

અંતિમ નિર્ણયમાં પણ વિદ્વાન મધ્યસ્થકર્તાએ નોંધ્યું:

પૂર્વવર્તી મુદ્દાઓ આવરી લેતી ચર્ચાથી એ સ્થાપિત થાય છે કે બીએસસીએલ વિલંબ અને વિક્ષેપો માટે દોષિત હતું. ત્યાંથી આગળ વધતાં, પ્રશ્ન એ છે કે શું એમઆઈઆઈ વધારાના ઓવરહેડ, નફાના નુકસાન અને વધારાના પ્રોજેક્ટ વ્યવસ્થાપન ખર્ચના

હિસાબે કોઈ રકમ મેળવવા હકદાર છે? એમઆઈઆઈનું કહેવું છે કે બાંધકામ કાયદો એ માન્ય રાખે છે કે બાંધકામ ઠેકેદાર તેની કામગીરી દરમિયાન ખર્ચના બે સામાન્ય પ્રકારો વહન કરે છે; કોઈ ચોક્કસ પ્રોજેક્ટને આભારી સંચાલન ખર્ચ, અને ઓવરહેડ જેવા તે ખર્ચો જે સમગ્ર વ્યવસાયના પાલન માટે કરવામાં આવે છે, જેમાં તે ચોક્કસ પ્રોજેક્ટનો પણ સમાવેશ થાય છે. પરિણામે, બાંધકામ કાયદો એ પણ સ્વીકારે છે કે માલિક દ્વારા કરાયેલ વિલંબના કારણે ઠેકેદારને હાનિપૂર્તિના ભાગરૂપે વધારાના ઓવરહેડ અને નફાના ગુકસાનની વસૂલી માલિક પાસેથી કરવાનો અધિકાર મળે છે. હડસન્સ બિલ્ડિંગ એન્ડ એન્જિનિયરિંગ કોન્ટ્રાક્ટ્સનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે. લેખ ૮.૧૭૬-૯૧, પૃષ્ઠ ૧૦૭૪-૮૧ (૧૧મી આવૃત્તિ), મોલી જે.બી., "અ ફોર્મ્યુલા ફોર સક્સેસ". કામની મુદત લંબાવવાના કારણે વધારાના ઓવરહેડ અને નફાના ગુકસાન અંગેના દાવાની ગણતરી માટે ત્રણ સૂત્રો વિકસાવવામાં આવ્યા છે: હડસન સૂત્ર; એમ્ડન સૂત્ર; અને આઈકિયે સૂત્ર. આ ત્રણમાંથી, એમ્ડન સૂત્ર એ છે જે વ્યાપક રીતે લાગુ પાડવામાં આવ્યું છે અને જેને અનેક કેસોમાં ન્યાયિક સમર્થન પ્રાપ્ત થયું છે.

ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫

૮૧. ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ નીચે મુજબ છે:

"૫૫. જ્યારે કરારનો કોઈ પક્ષકાર નિર્દિષ્ટ સમયે અથવા તે પહેલાં કોઈ નિશ્ચિત કાર્ય કરવા, અથવા નિર્દિષ્ટ સમયે અથવા તે પહેલાં કેટલીક બાબતો કરવા, વચન આપે છે અને તેવા કોઈપણ કાર્યને નિર્દિષ્ટ સમયે અથવા તે પહેલાં કરવામાં નિષ્ફળ જાય

છે, ત્યારે કરાર, અથવા તેનો જેટલો ભાગ બજાવવામાં આવ્યો નથી એટલો ભાગ, વચનગ્રાહકના વિકલ્પે રદયોગ્ય બની જાય છે, જો પક્ષકારોની એવી મનોવૃત્તિ હોય કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હોવો જોઈએ.

જો પક્ષકારોનો એવો આશય ન હતો કે સમય કરારનો આવશ્યક તત્વ હોવો જોઈએ, તો નિર્ધારિત સમયે અથવા તે પહેલાં આવી બાબત કરવામાં નિષ્ફળતા થવાને કારણે કરાર રદયોગ્ય બનતો નથી; પરંતુ તેવી નિષ્ફળતાથી વચનગ્રાહકને થયેલ કોઈપણ નુકસાન માટે તે વચનદાતાથી વળતર મેળવવા હકદાર છે.

જો, વચનદાતાએ નિર્ધારિત સમયમાં પોતાનું વચન પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જવાના કારણે રદયોગ્ય થયેલા કરારના કિસ્સામાં, વચનગ્રાહક એવો વચન નિર્ધારિત સમય સિવાયના અન્ય કોઈ સમયે પાલનરૂપે સ્વીકારી લે, તો નિર્ધારિત સમયમાં વચનનું પાલન ન થવાને કારણે થયેલા કોઈપણ નુકસાન માટે વચનગ્રાહક વળતરનો દાવો કરી શકશે નહીં, જો સુધી કે, આવી સ્વીકૃતિના સમયે, તે એવો કરવાનો પોતાનો ઈરાદો વચનદાતાને સૂચના દ્વારા જણાવે નહીં."

૬૨. એરોસાન એન્ટરપ્રાઇઝિસ લિ. (ઉપરોક્ત) માં, કાયદો નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવ્યો હતો:

૧૩. નીચે વિગતે દર્શાવેલ કારણોસર અમારા દૃષ્ટિકોણે વડી અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલ આ અનુમાનોએ પ્રસંગોચિત તથ્યોની પૃષ્ઠભૂમિમાં સર્વથા કોઈ વાજબી આધાર ધરાવતા નથી; પરંતુ તે કરતાં પહેલાં નોંધવાનું છે કે જો સમય કરારનું મૂળ તત્વ હોય, તો કોઈ અનુમાન થવાનું કે અનુમાનિત મુદતવધારો થયો હોવાનું કે નવી

કરાયેલ તારીખનો અનુમાનિત સ્વીકાર થયો હોવાનું પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી. જો કોઈ મુદતવધારો થયો હોય, તો તે અનિશ્ચિત સ્વરૂપનો કે અનુમાનોના આધાર પરનો ન હોઈ, સ્પષ્ટ અને નિશ્ચિત સ્વરૂપનો હોવો જોઈએ અને હોવો જ જોઈએ. જો પક્ષકારો જાણપૂર્વક સમય સંબંધિત શરતને અવગણે, તો તેના બે અલગ પરિણામો થઈ શકે: (એ) પક્ષકારો માલસામાનની ડિલિવરી માટે ભવિષ્યની નિશ્ચિત તારીખ નક્કી કરે, અને (બી) પક્ષકારો કરારનો પરિત્યાગ કરવા માટે પણ સંમત થાય; ઉપરોક્ત (એ) અંગે, એવી નિશ્ચિત તારીખ હોવી આવશ્યક છે જેના અંદર ડિલિવરી કરવામાં આવવી જોઈએ, અને જો પક્ષકારોના વર્તનક્રમમાં એવી કોઈ નિશ્ચિત તારીખ ઉપલબ્ધ ન હોય, તો ત્યારબાદ અને તેવી સ્થિતિમાં અદાલતો પાસે એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા સિવાય કોઈ અન્ય વિકલ્પ રહેતો નથી કે પક્ષકારોએ પોતાનાં વર્તન દ્વારા સમય કરારનું મૂળ તત્ત્વ છે એવી કરારની મૂળ શરતને અવગણેલી છે. નોંધવામાં આવે કે જો કરાર કરાર અધિર્નિયમની કલમ ૫૫ ના કાયદા ક્ષેત્રમાં આવે, તો તેનો ઉપાય પણ તેમાં જ આપવામાં આવેલ છે...

આગળ વધુમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું:

૧૯. હવે બોલવાની ફરજના મુદ્દા તરફ વળીએ તો, ખરીદદારે તા. ૧૫-૧૧-૧૯૮૯, ૨૦-૧૧-૧૯૮૯, ૨૪-૧૧-૧૯૮૯, ૪-૧૨-૧૯૮૯ અને ૨૦-૧૨-૧૯૮૯ના પત્રોનો જવાબ ન આપ્યો હોવાના આધારે માત્ર એટલું કહી શકાય કે ૧૫-૧૧-૧૯૮૯ પછી વિતરણની મુદત લંબાવવા ખરીદદાર તૈયાર ન હતો, એવો નિષ્કર્ષ કાઢી શકાય નહીં; તેનો જવાબ નકારાત્મક જ રહે છે, વિશેષ કરીને તે

હકીકતને કારણે કે ઉપર નોંધ્યા મુજબ વડી અદાલતની અપીલીય ખંડપીઠ દ્વારા બીજી વિતરણ તારીખ નક્કી કરવી કાયદા અનુસાર હોવાનું કહી શકાય તેમ નથી. હકીકતમાં, બોલવાની ફરજ હતી અને ન બોલવામાં આવેલ નિષ્ફળતા કરારની શરતો અનુસાર ખરીદદારે ધરાવતા તમામ હકો જમ કરાવનાર બની રહેતી. ન બોલવામાં આવેલી નિષ્ફળતા, હકીકતમાં, વેચનારના હિતને જોખમમાં મૂકે એવી નહોતી, તથા તે ખરીદદારને કરાર રદ કરવાની સત્તા પણ આપતી નહોતી, જ્યારે વેચનાર દ્વારા પક્ષકારો વચ્ચેના કરાર મુજબ કાર્યવાહી કરવા માટે આ બાબતે વારંવાર વિનંતીઓ કરવામાં આવી હતી; વિશેષ કરીને ખરીદદાર દ્વારા તા. ૮-૧૧-૧૯૮૯ની જાણમાં વ્યક્ત કરાયેલી નિશ્ચિત ચિંતા, અને જેવું લવાદકર્તાએ તેમજ વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે નિષ્કર્ષિત કર્યું છે, તેના પ્રકાશમાં.

૮૩. તેથી, અમારો એવો મત છે કે હાલના કેસમાં ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫નો દ્વિતીય ભાગ લાગુ પડશે અને પ્રથમ ભાગ નહીં.

કરારમાં સમય મૂળભૂત શરત હતો કે નહીં

૮૪. વધુમાં, વિચારણા માટે ઊભો થતો પ્રશ્ન એ છે કે શું પ્રતિવાદીઓએ કરારના મૂળભૂત તત્વ તરીકે સમયને માન્ય રાખીને કાર્યવાહી આગળ ધપાવી હોય, તો તેઓએ નુકસાનભથ્થાના પોતાના દાવા અંગેનો અધિકાર અનામત રાખીને કરારનો અસ્વીકાર કર્યાની નોટિસ આપવી બાંધધરીરૂપે આવશ્યક હતી કે કેમ. જોકે, એમ.આઈ.આઈ. કહે છે કે તેણે ક્યારેય એવો વાદ ઉઠાવ્યો ન હતો કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હતો, પરંતુ દાવો તો ૩૪ મહિનાના ગાળામાં કરારની પૂર્ણાવધિમાં

થયેલા વિલંબ અને તેના પરિણામે ખર્ચમાં થયેલા વધારાના કારણે ઊભો થાય છે. પેટા-કરારની શરતો અનુસાર ચૂકવવાપાત્ર કિંમત એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા થયેલા વધારેલા ખર્ચને પૂરતી રીતે આવરી લેતી ન હતી. ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ ની જોગવાઈઓનું સાદું વાચન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે પક્ષકારોનો એવો ઈરાદો ન હતો કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ રહે અને તેની અવધિ પૂર્ણ થતાં કરાર પક્ષકારોમાંના એકના વિકલ્પે રદ કરી શકાય એવો બની જાય, પરંતુ તે કારણે પક્ષકારોને નુકસાનભર્યા મેળવવાના અધિકારથી ક્યારેય વંચિત કરવામાં આવશે નહીં.

૮૫. અમે નોંધ લઈ શકીએ છીએ કે બીએસસીએલએ મધ્યસ્થ સમક્ષ ક્યારેય એવો દાવો કર્યો નહોતો કે સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હતો. બાંધકામ સંબંધિત કરારોમાં સામાન્ય રીતે, જો તે માટે કોઈ વિશેષ લક્ષણો અસ્તિત્વમાં ન હોય, તો સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ ગણાતો નથી. વર્તમાન કેસમાં આવા કોઈ વિશેષ લક્ષણો અમારી નોંધ પર લાવવામાં આવ્યા નથી.

૮૬. વિદ્વાન મધ્યસ્થએ આ આધાર પર કાર્યવાહી આગળ ધપાવી હતી કે બી.એસ.સી.એલ.એ હેલિડેક્સ પૂર્ણ કરવામાં થયેલા વિલંબને કારણે કોઈ વધારાનો ખર્ચ થયો નથી તે સ્વીકાર્યું અને માન્ય કર્યું હતું. એમ.આઈ.આઈ.એ ઓફ્ફશોર સ્થાપન માટે વધારાનો ખર્ચ કર્યો હોવાનું જાણવા મળે છે. વિદ્વાન મધ્યસ્થએ એ પણ નોંધ્યું છે કે એમ.આઈ.આઈ.ને આવા વધેલા ખર્ચના હિસાબે કોઈ ચુકવણી પ્રાપ્ત થઈ નહોતી. દાવાના જણાવાયેલા આ મથાળામાં આપવામાં આવેલ વળતર

માત્ર ફેરફાર આદેશ ક્રમાંક ૨, ૩ અને ૭ ઉપરાંત હતું, જે અંગે અમે થોડી વાર પછી ઉલ્લેખ કરીશું.

૮૭. આ અદાલતે હિન્દ કન્સ્ટ્રક્શન વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્રા [(૧૯૭૯) ૨ એસીસી ૭૦] માં આ મુજબ જણાવ્યું હતું:

૭. સમય કરારનો મૂળભૂત તત્વ હતો કે નહોતો, તે પ્રશ્ન મૂળતઃ કરારની શરતોમાંથી પક્ષકારોની મનશા પરથી નિર્ધારિત કરવાનો પ્રશ્ન રહેશે. [જુઓ હેલ્સબરીઝ લોઝ ઓફ ઇંગ્લેન્ડ, જમી આવૃત્તિ, ખંડ ૪, પરિચ્છેદ ૧૧૭૯].

૮. જ્યાં પક્ષકારોએ સ્પષ્ટ રીતે એવી જોગવાઈ કરી હોય કે કરાર માટે સમય મૂળભૂત તત્વ છે, ત્યાં પણ એવી શરતને કરારની અન્ય જોગવાઈઓ સાથે વાંચવી પડશે અને એવી અન્ય જોગવાઈઓ, કરારના અર્થઘટન પરથી, એવો અનુમાન બહાર કરી શકે છે કે નિશ્ચિત તારીખ સુધી કામ પૂર્ણ કરવું મૂળભૂત હોવું અભિપ્રેત હતું નહીં. [જુઓ લેમ્પરેલ વિ. બિલેરિકે યુનિયન (૧૮૪૯) ૩ એક્સચ ૨૮૩, ૩૦૮; વેબ વિ. લ્યૂઝ (૧૮૭૦) એલ.આર. ૧૦ ઇક્વીટી ૨૮૧; ચાર્લ્સ રિકાર્ડ્સ લિ. વિ. ઓપેનહાઈમ (૧૯૫૦) ૧ કે.બી. ૬૧૬].

બિલ વિના દાવાઓ :

૮૮. વિચારણા માટે ઉદ્ભવતો મુખ્ય પ્રશ્ન એ છે કે શું બિલ વગરના દાવાઓ વિવાદનો વિષય બની શકે. આંશિક એવોર્ડના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતા દાવાઓનો વ્યવહાર કરતી વખતે, મધ્યસ્થએ નોંધ્યું:

"૨૩. ડબલ્યુઆઈ-૯ થી ડબલ્યુઆઈ-એસ પાઈપલાઈન પાથરવાના કાર્યમાં

અવરોધ (યુએસ\$ ૧૧૫,૦૮૭.૫૦)

એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરાયેલ દાવાના નિવેદનમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે વિલંબ તથા વિશ્લેષજન્ય ખર્ચ અને ખર્ચાઓના ખાતામાં યુ.એસ. \$ ૧૦,૬૭૧,૩૪૦.૦૦ ની રકમનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે. નિર્વિવાદ રીતે, મધ્યસ્થતા માટે સંદર્ભ કરવામાં આવ્યો ત્યારે હજી સુધી તેના બીલ જારી કરવામાં આવ્યા નહોતા. તે રકમમાં કયા ચોક્કસ દાવાઓનો સમાવેશ થાય છે તે સ્પષ્ટ નથી. જો તેના બીલ જારી કરવામાં આવ્યા ન હોય, તો એમ કહી શકાય નહીં કે તે બાકી રહ્યા હતા, અને તેથી, મધ્યસ્થતા માટે સંદર્ભ કરવામાં આવ્યો ત્યારે પક્ષકારો વચ્ચે મતભેદ અથવા વિવાદ ઊભો થયો હતો."

વધુમાં આ નોંધાયું હતું:

એમ.આઈ.આઈ. પરિવહન સ્પ્રેડના સ્ટેન્ડબાય અંગેના દાવા, કામચલાઉ તાત્કાલિક હેલિડેકોના નિર્માણને કારણે વધારાના વળતર અંગેના દાવા, એમ.આઈ.આઈ. કર્મચારીઓના વિસ્તૃત રોકાણ અંગેના દાવા તથા તે બાર્જ રફ સંબંધિત દાવા અંગે સંદર્ભ કરવામાં આવ્યો છે. આ તમામ દાવાઓનો વિચાર ત્યારે કરવામાં આવશે જ્યારે સંતોષકારક રીતે સાબિત થઈ જશે કે આ પ્રત્યેક દાવા સંબંધિત ચલણો જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને લવાદને સંદર્ભ કરવામાં આવે તે પહેલાં તેમની ચુકવણી બાકી અને ચુકવાપાત્ર બની ગઈ હતી, તેમજ તે દરમિયાન લવાદના અભિલેખ પર ચેન્જ ઓર્ડર પ્રસ્તાવો ક્રમાંક ૨, ૩, ૭ અને ૮ અંગે ઓ.એન.જી.સી./બી.એસ.સી.એલ.નું નિવેદન પ્રાપ્ત થઈ ગયેલું હશે. તેથી, આ

દાવાઓ પર વિચારણા મુલતવી રાખવામાં આવે છે.

૮૯. એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા નીચેના દાવાઓ માટે કોઈ ચલણ ઊભું કરવામાં આવ્યું નહોતું:

(૧) બીએસસીએલ વતી માળખાકીય સામગ્રીની ખરીદી માટે યુએસ\$ ૨,૩૦૦,૨૦૦ નો દાવો.

(૨) વધારાની બાર્જ મુસાફરી માટે યુ.એસ. \$૨૮,૪૦૦.

(૩) વધારાના પાઈપલાઈન સર્વે માટે યુ.એસ. \$૫૪,૦૦૦.

૯૦. ઉક્ત દાવાઓ આંશિક નિર્ણયનો વિષયવસ્તુ છે. તેનો વિચાર વિદ્વાન મધ્યસ્થ દ્વારા નીચે મુજબ કરવામાં આવ્યો હતો:

બીએસસીએલ દ્વારા આ મુદ્દો દર્શાવવામાં આવ્યો હતો કે પાઈપલાઈનનો બાબતે એમઆઈઆઈ દ્વારા પ્રયત્ન કરાયેલ સમાધાન-હિસાબને ઓએનજીસી દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યો નહોતો. મેં આ પ્રશ્નને સંબંધિત દસ્તાવેજોની તપાસ કરી છે, અને હું નિષ્કર્ષે પહોંચું છું કે તેમાં રહેલો ફેરફાર એટલો અલ્પ છે કે તેને વાજબી રીતે અવગણવામાં આવી શકે. મને એવું લાગે છે કે તેવા ફેરફારોને ગણતરીમાં લેવા જવું એટલે અતિ સૂક્ષ્મ મુદ્દો ઉભો કરવાનો પ્રયત્ન કરવો થાય. હું સમાધાન-હિસાબનું નિવેદન સ્વીકારું છું અને તે આધારે આગળ વધું છું. બીએસસીએલનો દાવો છે કે ડબ્લ્યુઆઈ-૮, ડબ્લ્યુઆઈ-૯ પાઈપલાઈનોના વધારાના સર્વેના કારણે એમઆઈઆઈ દ્વારા કરવામાં આવેલ દાવો સ્વીકાર્ય નથી, કારણ કે તે ઉપઠેકામાં ઉદ્દેખિત એકમુષ્ટ કિંમતે આવરી લેવાયેલ છે. હું આ રજૂઆતથી પ્રભાવિત થતો

નથી, કારણ કે જો તે આવરી લેવાયેલ હોત, તો ઓએનજીસીએ વધારાનો સર્વે પોતે કરાવવાની જવાબદારી સ્વીકારી ન હોત. તેને એકમુષ્ટ કિંમતે આવરી લેવાયેલ વિષયવસ્તુની બહારની બાબત તરીકે ગણવામાં આવ્યું હતું અને જ્યારે ઓએનજીસીએ બીએસસીએલને વધારાનો સર્વે કરાવવા વિનંતી કરી, અને બીએસસીએલના કહેવા પર એમઆઈઆઈ દ્વારા વધારાનો સર્વે હાથ ધરવામાં આવ્યો, ત્યારે તે સર્વે માટે યુએસ\$૫૪,૦૦૦ ની ચુકવણીનો દાવો કરવા માટે એમઆઈઆઈ પાસે પૂરતું યોગ્ય કારણ હતું.

૯૧. ડીબી રફના સ્ટેન્ડબાય માટેના દાવાઓ અને ડબલ્યુઆઈ-૯થી ડબલ્યુઆઈ એસ પાઈપલાઈન બિછાવવાના કાર્યમાં થયેલા વિક્ષેપ અંગે વિચારણા કરતાં, મધ્યસ્થએ તેના આંશિક ચુકાદામાં એવું ઠરાવ્યું હતું:

"૨૨. સ્ટેન્ડબાય ડેરિક બાર્જ રફ (યુએસ\$૧,૩૯૬,૮૦૦.૦૦)

ડેરિક બાર્જ રફ અંગે સ્ટેન્ડબાય ચાર્જિસની ચુકવણી માટેનો દાવો તે વહાણના ૨૪ દિવસના સ્ટેન્ડબાય સાથે સંબંધિત છે. એમ.આઈ.આઈ.ના દાવા-વિવરણમાં ઉલ્લેખ છે કે એમ.આઈ.આઈ.એ બી.એસ.સી.એલ.ને કોઈ ઇન્વોઈસ મોકલ્યો નથી. તેથી એમ કહી શકાય નહીં કે આ મામલામાં હજી સુધી એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કોઈ દાવો કરવામાં આવ્યો છે. પરિણામે, સ્થિતિ એવી છે કે જ્યારે મધ્યસ્થતા માટે સંદર્ભ કરવામાં આવ્યો ત્યારે આ બાબત અંગે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ મતભેદ કે વિવાદ ઊભો થયો નહોતો. તેથી, જ્યાં સુધી આ મધ્યસ્થતાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી આ દાવો સ્વીકાર્ય ગણાવી શકાય નહીં. તે આ મધ્યસ્થતાની બહાર પડે છે અને તેનો

વિચારણા હેઠળ સમાવેશ થઈ શકતો નથી."

૨૩. ડબલ્યુઆઈ-૯ થી ડબલ્યુઆઈ-એસ પાઈપલાઈન બિંધાવવાના કાર્યમાં અવરોધ (યુએસ\$૧૧૫,૦૮૭.૫૦)

એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવા-વિવરણમાં એવો ઉલ્લેખ છે કે વિલંબ અને કામકાજમાં વિશ્લેષથી થયેલા ખર્ચ અને ખર્ચાઓના હિસાબે યુ.એસ. \$૧૦,૬૭૧,૩૪૦.૦૦ ની રકમનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે. સ્વીકાર્ય રીતે, જ્યારે વિવાદને લવાદ માટે મોકલવામાં આવ્યો ત્યારે તે અંગે હજી સુધી બિલ બનાવવામાં આવ્યા નહોતા. તે રકમમાં કયા વિશિષ્ટ દાવાઓ સમાવિષ્ટ હતા તે સ્પષ્ટ નથી. જો તેના બિલ બનાવવામાં આવ્યા નહોતા, તો એવું કહી શકાય નહીં કે તે બાકી રહ્યા હતા, અને તેથી જ્યારે વિવાદને લવાદ માટે મોકલવામાં આવ્યો ત્યારે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ મતભેદ અથવા વિવાદ ઊભો થયો હતો."

૯૨. તેથી, ઉક્ત દાવાઓ માત્ર આ આધાર પર નામંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા કે કોઈ ચલણકાગળ જારી કરવામાં આવ્યું નહોતું અને પરિણામે, જે સમયે મધ્યસ્થતા માટે સંદર્ભ કરવામાં આવ્યો હતો તે સમયે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ મતભેદ અથવા વિવાદ ઊભો થયો નહોતો.

૯૩. શ્રી મિત્રાએ દલીલ કરી કે, એ જ તર્કશૂંખલા લાગુ કરતાં, વિધાવાન લવાદીએ ઉપરોક્ત દાવાઓ નામંજૂર કરવા જોઈએ હતા. જોકે, અમે ધ્યાન દોરી શકીએ છીએ કે, માળખાકીય સામગ્રીની ખરીદી સંબંધિત ઉક્ત દાવો નુકસાનભરપાઈ સાથે સંકળાયેલો હતો. એમ.આઈ.આઈ.ના મુજબ, ઉક્ત દાવો કરાર હેઠળની

નુકસાનભરપાઈ સાથે કડક અર્થમાં સંબંધિત ન હતો. બી.એસ.સી.એલ. ઉપર સ્ટીલની ખરીદી કરવાની ફરજ હતી અને તે એવું કરવાની સ્થિતિમાં ન હોવાથી, એમ.આઈ.આઈ.એ તેની તરફથી સ્ટીલ ખરીદવા સંમતિ આપી હતી, શરત એવી કે તે ઝડપી ખરીદી માટે એમ.આઈ.આઈ.નો ખર્ચ, સામગ્રીના ભાવવધારાના પ્રીમિયમ, ઓર્ડર નક્કી કરવાની કિંમત અને અન્ય અનુષંગિક ખર્ચાઓ ચૂકવવા સંમત થાય. એવો દાવો પક્ષકારો વચ્ચે થયેલ પત્રવ્યવહારનો વિષય હતો, તે વિવાદાસ્પદ નથી. એમ.આઈ.આઈ. તરફથી આવા પત્રોની પ્રાપ્તિ બી.એસ.સી.એલ. દ્વારા ન તો નકારી કાઢવામાં આવી છે અને ન તો વિવાદિત કરવામાં આવી છે. આ બાબત પણ વિવાદિત કરવામાં આવી નથી કે, બી.એસ.સી.એલ.ની તરફથી સામગ્રીની ખરીદી બદલ એવા વધારાના ખર્ચાનો દાવો કરવાનો અધિકાર એમ.આઈ.આઈ.એ અનામત રાખ્યો હતો, તેને નકારવામાં આવ્યો ન હતો કે વિવાદિત કરવામાં આવ્યો ન હતો. માત્ર ઉક્ત પત્રવ્યવહારના અનુસંધાનમાં અથવા તેના અમલીકરણરૂપે, ઉક્ત આધાર પર ખરીદી એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી હતી અને આ સંદર્ભે બી.એસ.સી.એલ.ની સ્વીકૃતિ અનુમાનિત માનવામાં આવી હતી. વિધાવાન લવાદી આવા અનુમાનના આધારે આગળ વધ્યા હતા. વિધાવાન લવાદીના મુજબ, આવી જાણ હોવા છતાં, બી.એસ.સી.એલ. ચુકવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગયું. વિધાવાન લવાદીએ પોતાના ચુકાદા અને આદેશમાં ઉક્ત પ્રશ્નની વિગતવાર ચર્ચા કરી છે. એમ.આઈ.આઈ.ની તરફથી પરીક્ષિત કરાયેલા શ્રી એ.આર. ટેલરના પુરાવાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. ઉક્ત સાક્ષીની બી.એસ.સી.એલ. દ્વારા જિરહ કરવામાં આવી

હતી. બન્ને પક્ષકારોએ વિધાવાન લવાદી સમક્ષ વિગતવાર લેખિત રજૂઆતો દાખલ કરી હતી. નોંધ પર લાવવામાં આવેલા આવા પુરાવા અને તેમની સમક્ષ કરવામાં આવેલી રજૂઆતોના આધારે, વિધાવાન લવાદીએ નીચે મુજબ ઠરાવ્યું:

...મારા મતે, બીએસસીએલએ એમઆઈઆઈના પ્રસ્તાવને સ્વીકાર્યો હોવાનું માનવું જરૂરી છે અને તે પ્રસ્તાવમાંથી ઉદ્ભવેલી એમઆઈઆઈની કાર્યવાહી સાથે સહમતી દર્શાવીને આગળ વધ્યું હોવાનું તથા તેથી લાભ પ્રાપ્ત કર્યો હોવાનું ગણવું જોઈએ.

૯૪. શ્રી મિત્રાની આ દલીલ પર વિચાર કરવા માટે કે પક્ષકારો વચ્ચે થયેલ કરારની શરતો અનુસાર એમ.આઈ.આઈ. ઉપરોક્ત દાવા માટે હકદાર ન હતું, કરારની સંબંધિત કલમનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ છે:

"૫. બદલી માટેનું સ્ટીલ :

બીએસસીએલ એમઆઈઆઈ દ્વારા ખરીદવામાં આવેલ સ્ટીલના બદલીના આધારે જાકેટ્સ માટે યોગ્ય સ્ટીલ (એમટીઓ, જે એમઆઈઆઈ દ્વારા પુરું પાડવામાં આવ્યું હોય, તેના આધારે) મેળવશે. બીએસસીએલ ૨૪ ઇન ઓ.ડી. અને તેથી વધુ ડ્યુબ્યુલર્સને રોલિંગ કરવા માટે યોગ્ય પ્લેટ સ્વરૂપે સ્ટીલ ખરીદશે. બદલીરૂપ સામગ્રી બીએસસીએલ દ્વારા એમઆઈઆઈના દુબઈ અમીરાત, યુનાઈટેડ અરબ અમીરાત સ્થિત ચાર્ડમાં અથવા ઇન્ડોનેશિયાના બાટમ આઈલેન્ડ ખાતે એમઆઈઆઈ દ્વારા ટ્રાન્સશિપમેન્ટ માટે સિંગાપુર પોર્ટ ઓથોરિટીને (તેનો ખર્ચ બીએસસીએલનો રહેશે) પહોંચાડવામાં આવશે. એમઆઈઆઈ બદલીના સ્ટીલ માટેની માંગણી રજૂ કરતી વખતે ગંતવ્ય દર્શાવશે."

૯૫. કરારની ઉપરોક્ત જોગવાઈ મુજબ, એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ખરીદવામાં આવેલ સ્ટીલના જથ્થાને અનુરૂપ, જેકેટ્સ માટે યોગ્ય સ્ટીલ પ્રતિસ્થાપનના ધોરણે મેળવવાનું બી.એસ.સી.એલ. માટે આવશ્યક હતું. જો બી.એસ.સી.એલ. એ એમ.આઈ.આઈ. એ બી.એસ.સી.એલ.ને સુવિધા રૂપે પોતાના જથ્થામાંથી પૂરું પાડેલ માળખાકીય સામગ્રીના બદલા માટે આવશ્યક જણાવેલ માત્રાનું સ્ટીલ મેળવવામાં નિષ્ફળ ગયું હોત, તો નિર્વિવાદ રીતે પક્ષકારો વચ્ચેની સમજ એવી હતી કે એવી સામગ્રીનું પ્રતિસ્થાપન કરવું જોઈએ અથવા તે બદલ ખર્ચની રકમ ચુકવવી આવશ્યક હતી. મધ્યસ્થ સમક્ષ એ બાબત વિવાદિત કરવામાં આવી નથી કે બી.એસ.સી.એલ. એ સામગ્રીનું તાત્કાલિક પ્રતિસ્થાપન કર્યું હતું. પરિસ્થિતિના આ દૃષ્ટિકોણથી, વિદ્વાન મધ્યસ્થએ તેમના આંશિક એવોર્ડમાં આ પ્રમાણે નિર્ધારિત કર્યું હતું:

૧૫.૧૯ એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ખરીદી તેની જથ્થાસામગ્રીમાંથી આ આધાર પર કરવામાં આવી હતી કે બી.એસ.સી.એલ. દ્વારા તેનો તાત્કાલિક બદલો પૂરો પાડવામાં આવશે. તેમ કરવામાં આવ્યું નહોતું. તે બદલાની વ્યવસ્થા કરવા માટે એમ.આઈ.આઈ.ને બહારના સ્ત્રોતોમાંથી માળખાકીય સામગ્રી સીધી ખરીદવાની સમગ્ર કંટાળાજનક પ્રક્રિયામાંથી પસાર થવું ફરજિયાત બન્યું હોત. એમ.આઈ.આઈ.ને નુકસાન અને હાનિ સહન કરવી પડી હતી, જેને તેણે અગાઉ તેના દ્વારા ઉલ્લેખિત વિચારણાઓના પ્રકાશમાં યુ.એસ. ડોલર ૨.૩ મિલિયન તરીકે પરિમાણિત કર્યું છે.

૯૬. મધ્યસ્થએ નોંધ્યું છે કે એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો ત્યારે જ ઊભો થયો જ્યારે તે સંતોષકારક રીતે સાબિત થઈ ગયું કે આ દરેક દાવાઓ સંબંધિત બિલો મધ્યસ્થને સંદર્ભિત કરવાની પૂર્વે જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને તેમની ચુકવણી બાકી થઈ ગઈ હતી. વધુમાં એવું પણ પ્રગટ થાય છે કે આંશિક પુરસ્કારના પરિચ્છેદ ૨૩ અને ઉપરોક્ત મથાળાં હેઠળની વળતર માટેની માંગ એકસરખી નથી. આંશિક પુરસ્કારનો પરિચ્છેદ ૨૩ ડબલ્યુ.આઈ.-૯ થી ડબલ્યુ.આઈ.-એસ પાઈપલાઈન પાથરવાના સંબંધિત દાવા સાથે સંકળાયેલો હતો. જ્યાં સુધી ઉક્ત પુરસ્કારના પરિચ્છેદ ૨૪નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી માનનીય મધ્યસ્થએ વિલંબ અને અવરોધોને સંબંધિત ફેરફાર આદેશ નં. ૨, ૩ અને ૭ સામે જારી કરાયેલા નિર્દિષ્ટ બિલોની નોંધ લીધી હતી. તેથી, અમારી વિચારપૂર્ણ દૃષ્ટિએ, એવું દલીલ કરવું યોગ્ય નથી કે બિલ જ એકમાત્ર આધાર છે જેના દ્વારા અને જેના અધિન દાવો કરી શકાય. ઉક્ત પ્રસ્તાવ માટે કાયદેસર આધાર નથી. દાવો પત્રવ્યવહાર દ્વારા અથવા બેઠકોમાં પણ કરવામાં આવી શકે છે.

૯૭. નફામાં ઘટાડો થવાને કારણે અથવા વધારાના વ્યવસ્થાપન ખર્ચને કારણે થતો ઓવરહેડ ખર્ચનો દાવો, ગુકસાનભરપાઈ માટેનો દાવો છે.

૯૮. બીલ માત્ર કરારની શરતો અનુસાર કરવામાં આવેલા દાવા અંગે જ તૈયાર કરવામાં આવે છે. કરારભંગના આધારે દાવો ઉઠાવવા માટે કોઈ બીલ તૈયાર કરવું આવશ્યક નથી.

૯૯. વધુમાં, આ બાબત વિવાદિત નથી કે ગુકસાનભરપાઈ માટેનો દાવો મધ્યસ્થતા

આહ્વાન કરવામાં આવે તે પહેલાં કરવામાં આવ્યો હતો. એકવાર આવો દાવો આહ્વાન પહેલાં કરવામાં આવ્યો પછી, તે ૧૯૯૬ના અધિનિયમની જોગવાઈઓના અર્થમાં વિવાદ બની ગયો. આ બાબત પણ વિવાદિત નથી કે તે જ દાવો એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા તેની તારીખ ૧૦મી એપ્રિલ, ૧૯૮૯ની નોટિસ અનુસાર વિશેષરૂપે મધ્યસ્થતા સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યો હતો.

૧૦૦. નુકસાનભરપાઈનો દાવો કરતાં, તે માટેની રકમનું પરિમાણીકરણ કરવું આવશ્યક નહોતું. દાવાનું પરિમાણીકરણ માત્ર પુરાવાનો વિષય છે.

૧૦૧. હકીકતમાં બીએસસીએલે કદી પણ મધ્યસ્થ સમક્ષ એવો કોઈ દાવો રજૂ કર્યો નહોતો કે ઉક્ત દાવો મનસ્વી હતો અથવા તેની સત્તાની હદથી પર હતો. આવો આક્ષેપ ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૧૬ મુજબ બીએસસીએલ દ્વારા મધ્યસ્થ સમક્ષ ઉઠાવવો આવશ્યક હતો. આ નોંધવાનું પણ થોડું રસપ્રદ છે કે આ અદાલતે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૧૬ જેવી જોગવાઈ અમલમાં આવે તે પહેલાં પણ વેવરલી જૂટ મિલ્સ કો. લિ. વિ. રેમન એન્ડ કો. [(૧૯૬૩) ૩ એસસીઆર ૨૦૯; ધર્મ પ્રતિષ્ઠાનમ વિ. મધોક કન્સ્ટ્રક્શન (૨૦૦૫) ૯ એસસીસી ૬૮૬] માં સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું હતું કે નવા વિવાદના સમાવેશ દ્વારા સંદર્ભના વ્યાપને વિસ્તૃત કરવો પક્ષકારો માટે ખુલ્લો છે અને જ્યારે તેમણે મૂળ સંદર્ભમાં આવરી ન લેવાયેલા દાવાઓ આગળ ધરી તેમના નિવેદનો દાખલ કર્યા હોય ત્યારે એમ માનવું જ જોઈએ કે તેમણે તેમ કર્યું હતું.

હાનિભરપાઈની ગણતરી કરવાની પદ્ધતિ

૧૦૨. તેમછતાં, હાનિભરપાઈની ગણતરી કરવાની પદ્ધતિ શું હોવી જોઈએ તે એવો પ્રશ્ન છે, જે હવે વિચારણા માટે ઊભો થાય છે. આ સંદર્ભમાં પક્ષકારોની પરસ્પર વિરોધી દલીલો તરફ ધ્યાન દોરીએ તે પહેલાં, અમે નોંધ લઈ શકીએ છીએ કે એમ.એન. ગંગપ્પા વિ. આત્માકુર નાગભૂષણમ સેટ્ટી એન્ડ કો. અને અન્ય [(૧૯૭૩) ૩ એસ.સી.સી. ૪૦૬], માં આ અદાલતે એવું ઠરાવ્યું હતું કે હાનિભરપાઈની ગણતરી માટે અપનાવવામાં આવતી પદ્ધતિ દરેક કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ પર આધારિત રહેશે.

હાનિ-પૂર્તિના મૂલ્યાંકનમાં, અદાલતે માત્ર કડક કાનૂની બાધ્યતાઓનો જ વિચાર કરવો જોઈએ, અને 'એક ઠેકેદારની, ભલે તે કેટલીય વાજબી હોય, તેવી અપેક્ષાઓનો નહીં કે બીજો ઠેકેદાર એવું કંઈક કરશે, જે કરવા માટે તેણે કોઈ કાનૂની બાધ્યતા સ્વીકારી નથી.'

[કોલચેસ્ટર લિમિટેડના લાવારેક વિ. વુડ્સ (૧૯૬૭) ૧ ક્યૂબી ૨૭૮ પાણી જુઓ]

૧૦૩. મધ્યસ્થએ એમ્ડેન સૂત્રનો આશ્રય લઈને દાવાની રકમ નિર્ધારિત કરી. વિદ્વાન મધ્યસ્થે અન્ય સૂત્રોનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો, પરંતુ, અગાઉ અહીં નોંધ્યા મુજબ, એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે એમ્ડેન સૂત્ર વ્યાપક રીતે સ્વીકારાયેલું છે.

૧૦૪. એ બાબત વિવાદિત નથી કે એમ.આઈ.આઈ.એ ઉક્ત દાવાને સાબિત કરવા માટે શ્રી ડી.જે. પાર્સન નામના એક સાક્ષીની પૂછપરછ કરી હતી. ઉક્ત સાક્ષીએ “ચેન્જ ઓર્ડર્સ, ઓવરટાઈમ, પ્રોડક્ટિવિટી” શીર્ષક ધરાવતા અને અમેરિકાની

મિકેનિકલ કોન્ટ્રેક્ટર્સ એસોસિએશન દ્વારા પ્રકાશિત એક માર્ગદર્શિકામાં નિર્ધારિત સૂત્રના આધારે વધારાના ઓવરહેડ અને નફાના નુકસાનની ગણતરી કરી હતી, જેને સામાન્ય રીતે એમ્ડન સૂત્ર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. ઉક્ત સૂત્ર વધારાના ઓવરહેડ અને નફાના નુકસાનની ગણતરી કરવા માટે બાંધકામ કરારોમાં વ્યાપકપણે સ્વીકારાયેલ હોવાનું જણાવવામાં આવે છે. શ્રી ડી.જે. પાર્સનએ વધારાનો પ્રોજેક્ટ વ્યવસ્થાપન ખર્ચ યુ.એસ.\$૧,૧૦૯,૫૦૦ જેટલો દર્શાવ્યો હોવાનું કહેવામાં આવે છે. આ તબક્કે, આ સંદર્ભે લાગુ પડતા વિવિધ સૂત્રોની અમે નોંધ લઈ શકીએ.

(એ) હડસન સૂત્ર : હડસન્સ બિલ્ડિંગ એન્ડ એન્જિનિયરિંગ કોન્ટ્રાક્ટ્સમાં, હડસન સૂત્ર નીચે મુજબ જણાવાયું છે :

"કરાર મથાળું કરાર રકમ કાર્યાલય ઉપરખર્ચ & x
----- x વિલંબનો સમયગાળો

"નફાની ટકાવારી કરાર અવધિ

૧૦૫. હડસન સૂત્રમાં, મુખ્ય કચેરીના ઓવરહેડનું ટકા પ્રમાણ કરારમાંથી લેવામાં આવે છે. જોકે હડસન સૂત્રને અનેક કેસોમાં ન્યાયિક સમર્થન મળ્યું છે, તથાપિ તેની મુખ્યત્વે આ કારણે ટીકા કરવામાં આવી છે કે ખર્ચની ગણતરી માટે તે કરારમાંથી મુખ્ય કચેરીના ઓવરહેડનું ટકા પ્રમાણ આધારરૂપ તરીકે સ્વીકારે છે, અને તેનો ઠેકેદારના મુખ્ય કચેરીના વાસ્તવિક ખર્ચ સાથે બહુ ઓછો અથવા કદી કદી કોઈ સંબંધ ન હોઈ શકે.

(બી) એમડન સૂત્ર : એમડનના બિલ્ડિંગ કોન્ટ્રાક્ટ્સ એન્ડ પ્રેક્ટિસમાં, એમડન સૂત્ર નીચેના શબ્દોમાં જણાવવામાં આવ્યું છે :

"મુખ્ય કચેરીના પરોક્ષ ખર્ચ અને નફો કરાર રકમનો સમયગાળો

----- એક્સ

----- એક્સ વિલંબ" ૧૦૦ કરાર અવધિ

૧૦૬. એમડન સૂત્રનો ઉપયોગ કરતાં, મુખ્ય કચેરીના ઉપરખર્ચની ટકાવારી કુલ વળતરને આધારે, કોન્ટ્રાક્ટરની સમગ્ર સંસ્થાના કુલ ઉપરખર્ચ અને નફાને કુલ વળતરથી ભાગીને નક્કી કરવામાં આવે છે. આ સૂત્રનો લાભ એ છે કે તેમાં કરારપત્રમાં સમાવિષ્ટ ટકાવારીને બદલે કોન્ટ્રાક્ટરની વાસ્તવિક મુખ્ય કચેરીના ઉપરખર્ચ અને નફાની ટકાવારીનો ઉપયોગ થાય છે. આ સૂત્રનો વ્યાપકપણે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે અને તેને અનેક કેસોમાં ન્યાયિક સમર્થન પણ મળ્યું છે, જેમાં નોરવેસ્ટ હોલ્સ્ટ કન્સ્ટ્રક્શન લિ. વિ. કો-ઓપરેટિવ હોલસેલ સોસાયટી લિ., જેનો નિર્ણય ૧૭ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૮ના રોજ થયો હતો, બીચવુડ ડેવલપમેન્ટ કંપની (સ્કોટલેન્ડ) લિ. વિ. મિચેલ, જેનો નિર્ણય ૨૧ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૧ના રોજ થયો હતો અને હાર્વી શોપલિફ્ટર્સ લિ. વિ. એડી લિ., જેનો નિર્ણય ૬ માર્ચ, ૨૦૦૩ના રોજ થયો હતો,નો સમાવેશ થાય છે.

(સી) આઈકલે ફોર્મ્યુલા : આઈકલે ફોર્મ્યુલા અમેરિકામાં વિકસિત કરવામાં આવ્યો હતો અને તેનું નામ આર્મ્ડ સર્વિસિસ બોર્ડ ઓફ કોન્ટ્રાક્ટ અપીલ્સ સમક્ષ સાંભળવામાં આવેલા એક કેસ, આઈકલે કોર્પ. પરથી આવેલું છે. તેનો નીચે મુજબ

અમલ કરવામાં આવે છે:

પગલું ૧

કરાર બિલિંગ્સ

----- ક્ષ માટે કુલ બિલિંગ = ફાળવી

શકાય તેવો ઉપરખર્ચ

કુલ ઓવરહેડ કરાર અવધિથી કરાર માટે કરાર અવધિ માટે

પગલું ૨

ફાળવણીયોગ્ય આડખર્ચો

----- = દૈનિક

વધારાનો ખર્ચ દર

કરારના કુલ દિવસો =

પગલું ૩

દૈનિક કરાર x સંખ્યાની = દૈનિક અનશોષિત ખર્ચદર દિવસોની વધુખર્ચની રકમ"

૧૦૭. આ સૂત્ર ત્યાં વપરાય છે જ્યાં તકના નુકસાનને સાબિત કરવું શક્ય ન હોય

અને દાવો વાસ્તવિક ખર્ચના આધારે કરવામાં આવ્યો હોય. સૂત્ર પરથી જોવા મળે છે

કે કરારગાળામાં મુખ્ય કાર્યાલયના કુલ ઉપરિખર્ચનું પ્રથમ નિર્ધારણ એ રીતે કરવામાં

આવે છે કે પ્રોજેક્ટ માટે કરારગાળામાં કરવામાં આવેલા કામના મૂલ્યની તુલના

કરારગાળામાં સમગ્ર રૂપે કોન્ટ્રાક્ટરે કરેલા કામના મૂલ્ય સાથે કરવામાં આવે છે.

કોન્ટ્રાક્ટરના મુખ્ય કાર્યાલયના ઉપરિખર્ચમાંથી એક હિસ્સો એ જ પ્રમાણમાં

ફાળવવામાં આવે છે અને તે વિશિષ્ટ કરાર માટે એકમુષ્ટ રકમ તરીકે દર્શાવવામાં આવે છે. ત્યારબાદ તે વિશિષ્ટ કરારને ફાળવવામાં આવેલા મુખ્ય કાર્યાલયના ઉપરિખર્ચની રકમને કરારગાળા દ્વારા ભાગીને સાપ્તાહિક રકમ તરીકે દર્શાવવામાં આવે છે. ત્યારપછી વિલંબના સમયગાળાને આ સાપ્તાહિક રકમથી ગુણવામાં આવે છે જેથી દાવા કરાયેલ કુલ રકમ પ્રાપ્ત થાય. આઈકલેય સૂત્રને અમેરિકા ની ફેડરલ સર્કિટ અદાલતો દ્વારા કોન્ટ્રાક્ટરને ઉપરિખર્ચના ખર્ચ માટે વળતર આપવા માટેનું એકમાત્ર સાધન માનવામાં આવે છે.

૧૦૮. અમારી સમક્ષ શ્રી દીપંકર ગુપ્તાએ પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં ઘણા અમેરિકન ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કર્યો છે કે એમ્ડન સૂત્રને ત્યારથી અમેરિકન અદાલતો દ્વારા વ્યાપક સ્વીકાર આપવામાં આવ્યો છે, જેમ કે નિકોન ઇન્ક. વિ. યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ, જેનો નિર્ણય ૧૦ જૂન, ૨૦૦૩ના રોજ થયો હતો (યુએસસીએ ફેડ. સર્કિટ), ગ્લેડવિન કન્સ્ટ્રક્શન કંપની વિ. બાલ્ટિમોર, જેનો નિર્ણય ૨૫ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૨ના રોજ થયો હતો, અને ચાર્લ્સ જી. વિલિયમ કન્સ્ટ્રક્શન ઇન્ક. વિ. વ્હાઈટ, ૨૭૧ એફ.૩ડી. ૧૦૫૫.

૧૦૯. અમે આ બાબતમાં ઊંડાણપૂર્વક પ્રવેશ કરવાનો ઇરાદો રાખતા નથી, કારણ કે તે સ્વીકારેલી સ્થિતિ છે કે વિવિધ પરિસ્થિતિઓમાં વિવિધ સૂત્રો લાગુ કરી શકાય છે અને કોઈ વિશિષ્ટ મામલાની હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં રાખીને નુકસાનભરપાઈની ગણતરી એક અથવા બીજા સૂત્રનો આશ્રય લઈને કરવી જોઈએ કે કેમ તે પ્રશ્ન સ્પષ્ટપણે લવાદના અધિકારક્ષેત્રમાં આવે છે.

૧૧૦. તેથી, જો વિદ્વાન લવાદીએ હાનિપૂર્તિની રકમનું મૂલવણ કરતી વખતે એમ્ડન સૂત્રનો ઉપયોગ કર્યો હોય, તો એમ કહી શકાય નહીં કે તેમણે એવી ભૂલ કરી છે કે જેના કારણે આ અદાલત દ્વારા હસ્તક્ષેપ કરવો યોગ્ય બને.

વાસ્તવિક ગુકસાન : નિર્ધારણ

૧૧૧. એવી દલીલ માનનીય મધ્યસ્થ સમક્ષ તેમજ અમારી સમક્ષ પણ ઉઠાવવામાં આવી છે કે એમ.આઈ.આઈ. પોતાના દ્વારા ભોગવાયેલ વાસ્તવિક ગુકસાન સાબિત કરી શક્યું નહોતું, જેમ કે ભારતીય કાયદા, અર્થાત્ ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમો ૫૫ અને ૭૩ હેઠળ આવશ્યક છે, કારણ કે શ્રી ડી.જે. પાર્સનને એમ.આઈ.આઈ.ને થયેલા વાસ્તવિક ગુકસાનની માત્રા અંગે વ્યક્તિગત જાણકારી નહોતી. ડી.જે. પાર્સન નિર્વિવાદ રીતે કોઈ ને કોઈ સમયે એમ.આઈ.આઈ. સાથે સંકળાયેલા હતા. તેમણે એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા જાળવવામાં આવેલી હિસાબની પુસ્તકો અને અન્ય દસ્તાવેજોને ધ્યાનમાં રાખીને વળતરની રકમ ગણતી વખતે એમ્ડન સૂત્ર લાગુ પાડ્યું હતું. માનનીય મધ્યસ્થએ આ બાબત પર આગ્રહ રાખ્યો હતો કે વાસ્તવિક ગુકસાન ભોગવાયું હોવું હિસાબની પુસ્તકો તથા અન્ય સંબંધિત દસ્તાવેજો રેકૉર્ડ પર મૂકી સાબિત કરવું આવશ્યક છે.

૧૧૨. ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ અને ૭૩માં હાનિપૂર્તિ અથવા વળતરની ગણતરી કેવી રીતે અને કયા રીતે કરવી તેની પદ્ધતિ અને રીત નિર્ધારિત કરવામાં આવી નથી. ભારતીય કાયદામાં એવું દર્શાવતું કશું નથી કે અન્ય દેશોમાં સ્વીકારવામાં આવેલા કોઈપણ સૂત્રો કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે અથવા તે ભારત

ખાતે પ્રવર્તમાન કાયદા સાથે અસંગત ગણાય.

૧૧૩. નુકસાનની ગણતરી પરિસ્થિતિઓ અને નુકસાનની ગણતરી કરવાની પદ્ધતિઓ પર નિર્ભર હોવાને કારણે, તેની રકમ કેટલી નક્કી કરવી તે એવો વિષય છે, જેના વિષેનો નિર્ણય લવાદકર્તા દ્વારા લેવાયો યોગ્ય ગણાય. છતાં, વર્ષોના પ્રવાહમાં વિકસિત થયેલ અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સ્વીકારાયેલ ઉપરોક્ત સૂત્રને ધ્યાનમાં લેતાં, તેમજ તે ભારતીય કાનૂનની જોગવાઈઓને સંપૂર્ણપણે વિરુદ્ધ હોવાનું કહી શકાય તેમ ન હોવાથી, એવોર્ડના તે ભાગમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો અમને કોઈ કારણ દેખાતો નથી.

૧૧૪. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. એલાઈડ કન્સ્ટ્રક્શન્સ [(૨૦૦૩) ૭ એસસીસી ૩૯૬] માં, આ અદાલતે આપું ઠરાવ્યું હતું:

૪. મધ્યસ્થ દ્વારા આપવામાં આવેલ કોઈપણ એવોર્ડ માત્ર ત્યારે જ રદ કરી શકાય જ્યારે અરબિટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૪૦ ની કલમો ૩૦ અને ૩૩ માં નિર્દિષ્ટ શરતોમાંથી કોઈ એક અથવા બીજી શરત લાગુ પડતી હોય. આ એવો મામલો નથી જેમાં એવું કહી શકાય કે મધ્યસ્થે કાર્યવાહી દરમિયાન ગેરવર્તન કર્યું છે. ત્યાં વિદ્યમાન હકીકત-પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને કરારની કલમ ૪૭ નું અર્થઘટન કરવું તેના અધિકારક્ષેત્રની અંદર હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મધ્યસ્થ દ્વારા આપવામાં આવેલ એવોર્ડ કાયદા કે હકીકત બંનેમાંથી કોઈ એક બાબતમાં ખોટો હોઈ શકે, અને તેના મુખપૃષ્ઠ પર દેખાતી કાયદાકીય ભૂલથી એવોર્ડ રદબાતલ થતો નથી. એવોર્ડ કારણસભર છે. મધ્યસ્થે તેના સમર્થનમાં પૂરતા અને વજનદાર

કારણો દર્શાવ્યા છે. કરારનું અર્થઘટન કરવું, આ તો સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે, મધ્યસ્થ દ્વારા નક્કી કરવાની બાબત છે (જુઓ સુદર્શન ટ્રેડિંગ કો. વિ. ગવર્નમેન્ટ ઓફ કેરળા). અરબિટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૩૦, જે એવોર્ડને રદ કરવાની જોગવાઈ કરે છે, તેની અમલવારી મર્યાદિત છે. કલમ ૩૦ માં સમાવાયેલ કોઈ એક અથવા બીજી શરત પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી એવોર્ડ રદ કરી શકાય નહીં. મધ્યસ્થ પક્ષકારો દ્વારા પસંદ કરાયેલ ન્યાયાધીશ છે અને તેનો નિર્ણય અંતિમ છે. અદાલતને પુરાવાનું પુનઃમૂલવણી કરવાથી અવરોધિત કરવામાં આવી છે. કારણો દર્શાવતો એવોર્ડ હોય તેવા મામલામાં પણ, અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં તેમાં હસ્તક્ષેપ ઉપલબ્ધ થતો નથી, જો સુધી, નિશ્ચિતપણે, તે કારણો સર્વથા તર્કવિરુદ્ધ ન હોય અથવા ચુકાદો કાયદાના ખોટા પ્રસ્તાવ પર આધારિત ન હોય. નોંધપોથીના મુખપૃષ્ઠ પર સ્પષ્ટ દેખાતી ભૂલનો અર્થ એવો નથી કે નોંધ પર રહેલા દસ્તાવેજો અને સામગ્રીના ગુણદોષની વધુ નજીકથી તપાસ કરવામાં આવે. એકવાર એવું જણાય કે મધ્યસ્થનો દષ્ટિકોણ સંભવિત છે, ત્યારે અદાલત હસ્તક્ષેપ કરવાથી પોતાને દૂર રાખશે (જુઓ યુ.પી. એસ.ઈ.બી. વિ. સિયરસોલ કેમિકલ્સ લિ. અને ઇસ્પાત એન્જિ. એન્ડ ફાઉન્ડ્રી વર્ક્સ વિ. સ્ટીલ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા લિ.).

૧૧૫. એ સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે કરારની શરતો સ્પષ્ટ અથવા ગૃહિત હોઈ શકે છે. કરારના અર્થઘટનના પ્રશ્નમાં પક્ષકારોનું વર્તન પણ સંબંધિત પરિબળ ગણાય છે. મધ્યસ્થતા કરારના વ્યાપક સ્વરૂપ, કાર્યક્ષેત્ર અને પરિધિને ધ્યાનમાં લેતાં, કરારના કરારપત્રનું અર્થઘટન મધ્યસ્થોના અધિકારક્ષેત્રમાં આવે છે, અને પક્ષકારોના વર્તનને

ધ્યાનમાં લઈને ચુકાદો આપતાં તેમણે પોતાને ખોટી દિશામાં દોરી દીધા હોવાનું કહી શકાય નહીં. એ પણ સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે કરારના અર્થઘટનના હેતુસર પક્ષકારો વચ્ચે આપલે થયેલ પત્રવ્યવહારને પણ ધ્યાનમાં લેવો આવશ્યક છે. કરારનું અર્થઘટન નક્કી કરવાનું કાર્ય મધ્યસ્થનું છે, ભલે તેમાંથી કાનૂની પ્રશ્નના નિર્ધારણનો ઉદ્ભવ થતો હોય. [જુઓ પ્યોર હીલિયમ ઇન્ડિયા (પી) લિ. વિ. ઓઈલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કમિશન, (૨૦૦૩) ૮ એસ.સી.સી. ૫૯૩ અને ડી.ડી. શર્મા વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા (૨૦૦૪) ૫ એસ.સી.સી. ૩૨૫].

૧૧૬. એકવાર, આ રીતે, એમ ઠરે કે લવાદીને અધિકારક્ષેત્ર હતું, તો પછી કોઈ વધુ પ્રશ્ન ઊભો કરવામાં આવશે નહીં અને પુરસ્કારના મુખપૃષ્ઠ પર કોઈ અવરોધ અસ્તિત્વમાં હોવાનું જણાય નહીં ત્યાં સુધી અદાલત પોતાનું અધિકારક્ષેત્ર વાપરશે નહીં.

૧૧૭. ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોનું પુનરોચ્ચાર ચેરમેન એન્ડ એમ.ડી., એન.ટી.પી.સી. લિ. વિ. રેશમી કન્સ્ટ્રક્શન્સ, બિલ્ડરેસ એન્ડ કોન્ટ્રેક્ટર્સ (૨૦૦૪) ૨ એસ.સી.સી. ૬૬૩; યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. બનવારી લાલ એન્ડ સન્સ (પી) લિ. (૨૦૦૪) ૫ એસ.સી.સી. ૩૦૪; કોન્ટિનેન્ટલ કન્સ્ટ્રક્શન લિ. વિ. સ્ટેટ ઓફ ચુ.પી. (૨૦૦૩) ૮ એસ.સી.સી. ૪; સ્ટેટ ઓફ ચુ.પી. વિ. એલાઈડ કન્સ્ટ્રક્શન્સ (૨૦૦૩) ૭ એસ.સી.સી. ૩૯૬ માં કરવામાં આવ્યો છે.

૧૧૮. કાયદાની અદાલત અથવા મધ્યસ્થ વાસ્તવિક નુકસાનના કેટલાક પુરાવા પર આગ્રહ રાખી શકે છે, અને પક્ષકારોને એક કે બીજી સૂત્રપદ્ધતિનો આશ્રય લેવા દે

નહીં. કોઈ નિશ્ચિત મામલે, કાયદાની અદાલત અથવા મધ્યસ્થ એક સૂત્રપદ્ધતિને બીજીની સરખામણીએ પ્રાથમિકતા પણ આપી શકે છે. પરંતુ, માત્ર એટલા માટે કે વિદ્વાન મધ્યસ્થએ મામલાની હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓમાં એમ.આઈ.આઈ.ને એમ્ડન સૂત્રપદ્ધતિ પર આધાર રાખીને અથવા તેના આધારે પોતાના દાવાનો પુરાવો આપવા મંજૂરી આપી હતી, તે માત્ર તેના આધારે, અમારા મત મુજબ, એવો નિષ્કર્ષ નીકળતો નથી કે ભારતીય કરાર અધિનિયમની કલમ ૫૫ અથવા કલમ ૭૩નો ભંગ થયો હતો.

ખંડ ૩૭ નો પ્રભાવ

૧૧૯. હવે આપણે ઓએનજીસી અને બીએસસીએલ વચ્ચે કરવામાં આવેલ મુખ્ય કરારની કલમ ૩૭ તરફ નજર કરી શકીએ છીએ, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"૩૭. પરોક્ષ અને પરિણામસ્વરૂપ ગુકસાન:

કંપની કે કોન્ટ્રાક્ટર પૈકી કોઈપણ પક્ષ બીજાં પક્ષ સામે કોઈપણ અનુપરિણામી હાનિ માટે જવાબદાર રહેશે નહીં, જેમાં આવક/નફાની ખોટ, ઉત્પાદનની ખોટ અથવા તેનો નિકાસી જવો, વગેરેનો સમાવેશ થશે, પરંતુ તે માત્ર એટલા પૂરતું મર્યાદિત ગણાશે નહીં.

૧૨૦. મેજર (રિટા.) ઇન્દર સિંહ રેખી વિ. દિલ્લી ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી [(૧૯૮૮) ૨ એસ.સી.સી. ૩૩૮] માં, જેના પર શ્રી મિત્રાએ દબ નિર્ભરતા મૂકી હતી, જૂના અધિનિયમ હેઠળ આપવામાં આવેલ એક ચુકાદો વિવાદનો વિષય હતો. દાવો હતો કે નહીં અને તેનું ઇનકાર અથવા પ્રત્યાખ્યાન થયું હતું કે નહીં તે અંગે

વિવાદ ઊભો થયો હતો. તે સંદર્ભમાં, આ રીતે ઠરાવવામાં આવ્યું હતું:

વિવાદ હોવો જોઈએ અને વિવાદ ત્યારે જ હોઈ શકે જ્યારે કોઈ દાવો એક પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યો હોય અને બીજો પક્ષ તે દાવાને જે તે કોઈપણ આધાર ઉપર નકારી કાઢે. માત્ર ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળતા કે નિષ્ક્રિયતા પરથી વિવાદ અસ્તિત્વમાં છે એવો અનુમાન કરી શકાય નહીં. વિવાદમાં હકારાત્મક તત્વ અને નકારનો દૃઢ અભિપ્રાય સમાયેલો હોય છે; માત્ર દાવો કે વિનંતી સ્વીકારવામાં નિષ્ક્રિયતા પૂરતી નથી. કોઈ નિશ્ચિત કેસમાં વિવાદ ઊભો થયો છે કે નહીં, તે કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ પરથી નક્કી કરવાનું રહે છે.

૧૨૧. ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત અંગે કોઈ વિવાદ નથી, પરંતુ તેનો અર્થ એવો થતો નથી કે દરેક કેસમાં દાવા પછી અનિવાર્ય રીતે ઇનકાર થવો જ જોઈએ. જો કોઈ મુદ્દો વાજબી સમયમર્યાદામાં કોઈ પંચ સમક્ષ મોકલવામાં આવે, તો મધ્યસ્થતા કલમનો આશ્રય લેનાર પક્ષ એ આધારે આગળ વધી શકે છે કે કરારનો બીજો પક્ષ તેના દાવાનો ઇનકાર કરે છે અથવા તેને વિવાદ પંચ સમક્ષ મોકલવામાં વાંધો દર્શાવે છે, અથવા અન્યથા વિવાદને પંચ સમક્ષ મોકલવામાં તેની કોઈ રસદારી નથી.

૧૨૨. ભારત કોર્કિંગ કોલ લિ. વિ. એલ.કે. આદુજા [(૨૦૦૪) ૫ એસ.સી.સી. ૧૦૯], માં આ અદાલતે આ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો:

૨૪. અહીં, જ્યારે વેતન બિલોમાં વધારા અને સામગ્રીના ભાવ માટે વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું છે અને કરાર હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર રકમના ચુકવણામાં વિલંબ માટે અથવા અન્ય વધારાના કામો માટે તેના પર વ્યાજ સહિત વળતર ચૂકવવાનું છે,

ત્યારે તેના ઉપરાંત કુલ નફાના ૧૫ ટકા રકમની ગણતરી "નુકસાન અથવા નફો" શીર્ષક હેઠળ થવી જોઈએ, એવો પ્રસ્તાવ સ્વીકારવો અમારા માટે કઠિન છે. કામની પૂર્ણતા બાબતે થયેલા વિલંબના કારણે વ્યવહારના જથ્થામાં ઘટાડો થવાથી નફાની ખોટનો દાવો કોન્ટ્રાક્ટરો દ્વારા કરવામાં આવે, તે અસામાન્ય નથી. આવી પરિસ્થિતિમાં, તેને એ સ્થાપિત કરવું જોઈએ કે જો તેને કરાર હેઠળ બાકી રહેલી રકમ મળી હોત, તો તે જ રકમનો ઉપયોગ તે અન્ય કોઈ વ્યવસાયમાં કરી શક્યો હોત જેમાંથી તેને નફો મળ્યો હોત. જ્યાં સુધી આવી દલીલ ઉઠાવવામાં આવી અને સ્થાપિત કરવામાં આવી ન હોય, ત્યાં સુધી નફાની ખોટનો દાવો મંજૂર થઈ શક્યો હોત નહીં. આ કેસમાં, નોંધપોથી પર એવું કોઈ સામગ્રી ઉપલબ્ધ નથી. કોઈ પુરાવાના અભાવે, મધ્યસ્થ એ જ બાબતે રકમ ફાળવી શક્યા હોત નહીં. આ પાસું ઇંગ્લેન્ડની અપીલ અદાલતે સનલિ (બી) એન્ડ કો. લિ. વિ. કુનાર્ડ વ્હાઈટ સ્ટાર લિ. મામલામાં ખૂબ જ સ્પષ્ટ રીતે નિશ્ચિત કર્યું હતું. તેથી, દાવેદારને ફાળવવામાં આવેલ રૂ. ૬,૦૦,૦૦૦ ની રકમ કાઢી નાખવામાં અમને કોઈ સંકોચ નથી.

૧૨૩. અહીં અમે આવા કેસ સાથે સંબંધિત નથી.

૧૨૪. મુખ્ય કરારની કલમ ૩૭ મુજબ, જેનો અહીં અગાઉ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, કોઈપણ પક્ષ અન્ય પક્ષ પ્રત્યે કોઈપણ અનુસંગિક નુકસાન માટે જવાબદાર નથી. એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલ નુકસાનના દાવાને અનુસંગિક નુકસાન કહી શકાય તેમ નથી. આ દાવો બી.એસ.સી.એલ.ના પક્ષે કરારગત ફરજનું પાલન કરવામાં થયેલ નિષ્ફળતા તથા સમયમર્યાદિત પ્રતિબદ્ધતાઓનું સન્માન ન

કરવા કારણે થયેલા હોવાનું કહેવાતા પ્રત્યક્ષ નુકસાન સાથે સંબંધિત છે. એમ.આઈ.આઈ. મુજબ, બી.એસ.સી.એલ. તરફથી થયેલા વિલંબ અને વિક્ષેપોના કારણે વધેલા ઉપરી ખર્ચ, ઘટેલો નફો અને વધારાના વહીવટી ખર્ચને કારણે એવો નુકસાન થયો હતો. માત્ર આ દૃષ્ટિકોણથી જ એમ્ડન સૂત્રનો આશ્રય લેવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં, મુખ્ય કરારની કલમ ૩૭ ઓ.એન.જી.સી. અને બી.એસ.સી.એલ. વચ્ચે થયેલા કરારનો વિષય હતો. કાયદાની દૃષ્ટિએ, તે બાબતને ઉપરોક્ત પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા કરાર મુજબ બી.એસ.સી.એલ.એ એમ.આઈ.આઈ. પ્રત્યે સ્વીકારેલ જવાબદારીઓ સુધી વિસ્તારી શકાય તેમ નહોતું. જ્યાં સુધી ઓ.એન.જી.સી.નો પ્રશ્ન છે, બી.એસ.સી.એલ.એ તેના ઉપ-હેકેટર પ્રત્યેની ફરજના ભંગની સ્થિતિમાં તેની કોઈ ભૂમિકા હતી એવું કહી શકાય નહીં.

૧૨૫. ઉપ-કરારનો અનુચ્છેદ ૩.૧ નીચે મુજબ છે:

એમ.આઈ.આઈ. આ ઉપ-કરાર કરારની શરતો દ્વારા બી.એસ.સી.એલ. પ્રત્યે બંધાયેલ રહેશે અને જ્યાં સુધી ખરીદદાર અને બી.એસ.સી.એલ. વચ્ચેના સંબંધિત મુખ્ય કરારની જોગવાઈઓ, આ ઉપ-કરાર કરારમાં વ્યાખ્યાયિત એમ.આઈ.આઈ.ના સંબંધિત ઉપ-કરાર કાર્ય પર લાગુ પડે છે, ત્યાં સુધી એમ.આઈ.આઈ. બી.એસ.સી.એલ. પ્રત્યે તે તમામ ફરજો અને જવાબદારીઓ સ્વીકારશે, જે બી.એસ.સી.એલ. એવો મુખ્ય કરાર હેઠળ ખરીદદાર પ્રત્યે સ્વીકારે છે, અને એમ.આઈ.આઈ.ને બી.એસ.સી.એલ. વિરુદ્ધ તે તમામ હકો, ઉપાયો અને નિવારણોનો લાભ મળશે, જે બી.એસ.સી.એલ.ને એવો મુખ્ય કરાર હેઠળ ખરીદદાર

વિરુદ્ધ પ્રાપ્ત છે, જેટલા પ્રમાણમાં તે આ ઉપ-કરાર કરાર માટે લાગુ પડે છે, પરંતુ શરતે કે જ્યારે ખરીદદાર અને બી.એસ.સી.એલ. વચ્ચેના સંબંધિત મુખ્ય કરારની કોઈપણ જોગવાઈ આ ઉપ-કરાર કરાર સાથે અસંગત હોય, ત્યારે આ ઉપ-કરાર કરાર મુખ્ય કરાર ઉપર શાસક રહેશે અને તેને અગ્રતા પ્રાપ્ત રહેશે.

૧૨૬. તેથી, ઉક્ત જોગવાઈના કારણે, ઓએનજીસી અને બીએસસીએલ વચ્ચેનો મુખ્ય કરાર સંબંધિત ઉપ-કરારના કાર્ય પર લાગુ પડશે અને એમઆઈઆઈ પર બીએસસીએલ પ્રત્યે તેની બાધ્યતાઓ અને જવાબદારીઓનું પાલન કરવાની ફરજ નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી. પરંતુ, તેનાથી ઉપ-કરારની શરતો અને નિયમોના ભંગ સંબંધે બીએસસીએલ પોતાને તેની જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરી શકતું નથી. અન્ય શબ્દોમાં, અનુચ્છેદ ૩.૧ ના કારણે, ઓએનજીસી અને બીએસસીએલ વચ્ચેનો કરાર ઉપ-કરારમાં એવી રીતે સમાવવામાં આવ્યો નથી કે જેના કારણે કરારભંગ અથવા અન્યથા માટેની બીએસસીએલની પોતાની કરારજન્ય જવાબદારીમાંથી તેને મુક્તિ મળે.

માપનની પદ્ધતિ

૧૨૭. આ સંદર્ભમાં બી.એસ.સી.એલ.નો મુખ્ય વાદ એ છે કે વિદ્વાન મધ્યસ્થે એ.આઈ.એસ.સી. સંહિતા અપનાવવામાં ગેરકાયદેસર રીતે અને અધિકારક્ષેત્ર વિના કાર્ય કર્યું. પ્રશ્ન કરારની તે જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં ઊભો થયો હતો કે જેમાં એમ.આઈ.આઈ.ને પુરવઠો કરવાના આવશ્યક પદાર્થોનું નિર્માણકાર્ય હાથ ધરવાનું હતું અને તેથી તે બી.એસ.સી.એલ. પાસેથી નિર્માણ શુલ્ક મેળવવા હકદાર હતું.

અમારી સમક્ષ એ ન તો નકારવામાં આવ્યું છે અને ન તો વિવાદિત બનાવવામાં આવ્યું છે કે પક્ષકારોએ માપણીની કોઈ નિશ્ચિત પદ્ધતિ અંગે સહમતિ કરી ન હતી. કરારમાં તેમણે એ.આઈ.આઈ.એસ.સી. સંહિતાનો ઉલ્લેખ કર્યો ન હતો, પરંતુ માત્ર એટલા કારણે કે કરારમાં એ.આઈ.એસ.સી. સંહિતાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ન હતો, તે જ કારણ માત્રથી અમે એવું ઠરાવી શકીએ નહીં કે મધ્યસ્થ કરારની શરતોની બહાર ગયો હતો. મુખ્ય કરારની કલમ ૨૩.૧.૧(એ) અને (સી) નીચે મુજબ વાંચાય છે:

અ) રચનાત્મક સામગ્રી, એટલે કે સ્ટીલ અને સ્ટીલ ટ્યુબ્યુલર્સ, એનોડ્સ, ફ્લડિંગ અને ગ્રાઉટિંગ સ્ટેમ્સ, બાર્જ હેમ્પર માટે રબરાઈઝ્ડ રિંગ્સ અને રબરાઈઝ્ડ વસ્તુઓ, રબ-સ્ટ્રિપ્સ તથા બોટ લેન્ડિંગ માટેની ચુકવણી કોન્ટ્રાક્ટરના ચાર્જ ખાતેની વાસ્તવિક ઉત્તરેલી કિંમતના આધારે કરવામાં આવશે. ઉત્તરેલી કિંમતમાં સી.આઈ.એફ. કિંમત, જો હોય તો પરીક્ષણ ખર્ચ, ઉપરાંત પોર્ટ ચાર્જિસ, પોર્ટ ખાતે કિલચરિંગ અને હેન્ડલિંગ ચાર્જિસ, કોન્ટ્રાક્ટરના ફેબ્રિકેશન ચાર્જ સુધીનું પરિવહન, ઉપરાંત સ્થાનિક કર (જેમ કે ઓક્ટ્રોઈ), જો હોય તો,નો સમાવેશ થશે, અને કંપની ઉપરોક્ત ઉત્તરેલી કિંમતના વધારાના ૭ ½ ટકા કોન્ટ્રાક્ટરને ખરીદીના ખર્ચને આવરી લેવા માટે ચૂકવશે.

(સી) ઉપરોક્ત ઉપકલમ (એ) ના હેતુસર દરેક પ્લેટફોર્મ પર વપરાયેલ સ્ટીલ સામગ્રીની જથ્થાની ગણતરી કરતી વખતે, બગાડ માટે જ નું ભથ્થું મંજૂર કરવામાં આવશે. કોન્ટ્રાક્ટરને ચુકવણી બગાડના ઘટક સહિતના વજન માટે કરવામાં આવશે;

સ્ટીલના કબાડ બદલ કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા કંપનીને રૂપિયા ૫૦૦.૦૦ પ્રતિ શોર્ટ ટનના દરે ઉદ્દેખિત જ ના બગાડ બાબતે જમા આપવામાં આવશે."

કલમ ૧૧ અને કલમ ૫ નીચે મુજબ વાંચવા જેવાં છે:

"૧૧. બનાવટી ટનેજ:

કામોમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલ સામગ્રીની માત્રાઓનું સંયુક્ત રીતે (અર્થાત્ ઓએનજિસી/ઈજનેર, બીએસસીએલ અને એમઆઈઆઈ દ્વારા) નિર્ધારણ, ખરીદદાર અને બીએસસીએલ વચ્ચેના મુખ્ય કરાર મુજબ, તૈયાર કરાયેલ ટનેજના આધારે કરવામાં આવશે અને તેનો ઉપયોગ ઉપકરણની કિંમતમાં સમાયોજન કરવા માટે કરવામાં આવશે.

૫. અગાઉ દર્શાવેલ ફેબ્રિકેશનના દરો નિર્ધારિત વિશિષ્ટતાઓ અનુસાર તમામ ઉપકરણોના સ્થાપન, પ્રક્રિયા પાઈપિંગના ફેબ્રિકેશન અને સ્થાપન, વિદ્યુત તથા સાધનસામગ્રી સંબંધિત કામ, પૂર્વ-કમિશનિંગ અને બધા ચાર્ડ પરીક્ષણો ઉપરાંત સંરચનાત્મક ફેબ્રિકેશનના કામને ધ્યાનમાં લઈને કાઢવામાં આવ્યા છે. એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ચાર્ડ ખાતે કરવામાં આવતા ફેબ્રિકેશન, સ્થાપન, પૂર્વ-કમિશનિંગ અને પરીક્ષણના કામ માટે પરતફેરપાત્ર ફેબ્રિકેશનના ટનેજની ગણતરી કરતી વખતે ટોપ સાઈડ સુવિધાઓ માટેના ઉપકરણો અને વસ્તુઓના ટનેજનો સમાવેશ કરવામાં આવશે નહીં અને ફેબ્રિકેશનનું ટનેજ ખરીદદાર દ્વારા મંજૂર કરાયેલ જેમ-બન્યું તે ટનેજના આધાર પર જ રહેશે.

૧૨૮. શ્રી મિત્રાની રજૂઆત એવી છે કે ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનું સંયુક્ત વાચન

દર્શાવે છે કે માપણીની પદ્ધતિ કરારનો વિષયવિસ્તાર હતી. અમે તે સાથે સંમત નથી. કલમ ૨૩.૧.૧ નો વર્તમાન કેસમાં કોઈ ઉપયોગ નથી, કારણ કે તે સંરચનાત્મક સામગ્રી માટેની ચુકવણીને આવરી લે છે, જેનો દાવો ક્રમાંક ૪ સાથે કોઈ સંબંધ નથી. એમ.આઈ.આઈ. નો દાવો ઉપકરણ હેઠળ સંરચનાઓના નિર્માણ માટે બાકી રહેલા મજૂરી ખર્ચ બાબતનો હતો.

૧૨૯. માનનીય લવાદકર્તાએ, તેમના આંશિક એવોર્ડમાં, ઉક્ત દાવા પર વિચાર કરતાં એવું ઠરાવ્યું:

૧૫.૭: બદલાના સ્ટીલ અંગે, એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ એમ.ટી.ઓ.ના આધારે, બીએસસીએલ એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ખરીદાયેલા સ્ટીલના બદલામાં જેકેટ્સ માટે યોગ્ય સ્ટીલની ખરીદી કરશે. બીએસસીએલ ૨૪ ઇંચ ઓ.ડી. તથા ડ્યુબ્યુલર્સ રોલિંગ માટે યોગ્ય પ્લેટ સ્વરૂપે સ્ટીલ ખરીદશે. બદલાનો સામાન બીએસસીએલના ખર્ચે બીએસસીએલ દ્વારા એમ.આઈ.આઈ.ના દુબઈ, યુ.એ.ઈ. ખાતેના ચાર્ડમાં અથવા એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ઇન્ડોનેશિયાના બટામ આઈલેન્ડ સુધી ટ્રાન્સશિપમેન્ટ માટે સિંગાપુર પોર્ટ ઓથોરિટીને પહોંચાડવામાં આવશે. પાઈલ્સ, જેકેટ્સ અને ડેક્કના ઢાંચાકીય નિર્માણ માટે ચૂકવવાપાત્ર કિંમતોની ગણતરીના મુદ્દે મુખ્ય ફેબ્રિકેશન કરારોની કલમ ૨૩.૧.૧માં જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે કિંમતોની ગણતરી નીચે મુજબ કરવામાં આવશે: ઢાંચાકીય સામગ્રી, અર્થાત્ સ્ટીલ અને સ્ટીલ ડ્યુબ્યુલર્સ તથા એનોડ્સ, ફ્લડિંગ અને ગ્રાઉટિંગ સિસ્ટમ, રબરાઈઝડ રિંગ્સ અને બાર્જ બમ્પર્સ, રબ સ્પ્રિંગ્સ તથા બોટ લેન્ડિંગ માટેની

રબરાઈઝડ વસ્તુઓ માટેની ચુકવણી બીએસસીએલ અથવા એમ.આઈ.આઈ.ના ચાર્જ ખાતેની વાસ્તવિક ઉતારેલી કિંમતના આધારે કરવામાં આવશે. ઉતારેલી કિંમતમાં સીઆઈએફ કિંમત, પરીક્ષણના શુલ્ક, જો હોય તો, ઉપરાંત બંદર શુલ્ક, બંદરે કિલયરિંગ અને હેન્ડલિંગ શુલ્ક, બીએસસીએલ અથવા એમ.આઈ.આઈ.ના ફેબ્રિકેશન ચાર્જ સુધીનો પરિવહન ખર્ચ, ઉપરાંત સ્થાનિક કરનો સમાવેશ થશે, અને પ્રાપ્તિ ખર્ચ આવરી લેવા માટે ઓએનજીસીએ બીએસસીએલને ઉતારેલી કિંમત ઉપરાંત વધારાના ૭ ૧/૨ ટકા ચૂકવવાના રહેશે.

૧૩૦. બગાડ ભથ્થું ફક્ત ભંગાર સામગ્રી બાબતે એમ.આઈ.આઈ. પાસેથી બી.એસ.સી.એલ.ને મળવાપાત્ર ભથ્થા માટે જ સંબંધિત હતું. વિદ્યાવાન મધ્યસ્થએ પોતાના નિર્ણયમાં આ બાબતે શ્રી એ. આર. ટેલર દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાનો ઉદ્દેખ કર્યો હતો. કરારની જોગવાઈઓનો, મળવાપાત્ર ફેબ્રિકેશન ચાર્જિસ નક્કી કરવા માટે રચનાઓના કુલ ફેબ્રિકેટેડ વજનની ગણતરી પર કોઈ પ્રભાવ પડતો નથી.

૧૩૧. એ.આઈ.એસ.સી. કોડનો ઉપયોગ બનાવટ ખર્ચ અંગેના દાવા સાથે સંબંધિત છે, જે દાવો ક્રમાંક ૧ છે. ઉક્ત દાવો મજૂરી ખર્ચ માટે હતો, જે સામગ્રીના ખર્ચ માટેનો દાવો નહોતો અને તેથી તેનો તે સાથે કોઈ સંબંધ નહોતો. કરારની યોજનામાં એમ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ૧૮,૧૭૮ એસ.ટી.ના કુલ અંદાજિત ટનેજના નીચે મુજબ વિભાગો રહેશે:

ઈડી/ઈઈ મંચો	૬૦૭૮ એસટી
-------------	-----------

વાઈ-૮, વાઈ-૯, વાઈ-૧૦	-૧૨૧૦૦
અને એન૩ પ્લેટફોર્મ્સ	એસટી
	૧૮૧૭૮ એસટી

૧૩૨. કારણ કે ૧૮,૧૭૮ એસટીનું કુલ ટનેજ માત્ર અંદાજિત ટનેજ હતું, ઉપ-કરારમાં કરારકીમતમાં ફેરફાર માટે ‘જેમ નિર્મિત’ ટનેજના આધારે જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. વધુમાં, ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલી સામગ્રીની માત્રા ઓએનજીસી/ઈઆઈએલ, બીએસસીએલ અને એમઆઈઆઈ દ્વારા સંયુક્ત રીતે, નિર્મિત ટનેજના આધારે નક્કી કરવાની હતી અને તે જ ઉપ-કરારકીમતના સમાયોજન માટે ઉપયોગમાં લેવાની હતી. જો “જેમ નિર્મિત ટનેજ” અંદાજિત ટનેજ કરતાં ઓછી હોવાનું જણાય, તો માસિક બિલો દ્વારા એમઆઈઆઈએ મેળવેલ વધારાની ચુકવણી પરત કરવાની હતી. જો “જેમ નિર્મિત ટનેજ” અંદાજિત ટનેજ કરતાં વધુ હોવાનું જણાય, તો વધારાના ટનેજ માટે યુએસ \$ ૧૦૬૭ પ્રતિ એસટીના દરે એમઆઈઆઈને ચુકવણી કરવાની હતી. “જેમ નિર્મિત ટનેજ” નક્કી કરવા માટે કઈ પદ્ધતિ અથવા કયો સંહિતા લાગુ કરવો તે અંગે કરાર મૌન હતો.

૧૩૩. કલમ ૧.૧.૧૩ માં “વિનિર્દેશો”નો અર્થ ઉદ્યોગ ધોરણ સંહિતાઓ (આઈ.એસ.સી.) એવો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો હતો. ગણતરી કરવાની કરારગત રીતે નિર્દિષ્ટ પદ્ધતિના અભાવે, એમ.આઈ.આઈ.એ તૈયાર કરાયેલ ટનેજની ગણતરી કરવા માટે સ્ટીલ કન્સ્ટ્રક્શન માટેની એ.આઈ.એસ.સી. માર્ગદર્શિકાનો અમલ કર્યો હતો. એ.આઈ.એસ.સી. એક ઉદ્યોગ ધોરણ છે. અન્ય કરારોમાં તેનો અમલ

ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા કરવામાં આવ્યો છે. મધ્યસ્થે પણ નોંધ્યું છે કે બી.એસ.સી.એલ.એ એ.આઈ.એસ.સી. સંહિતાની માન્યતા પણ સ્વીકારી છે. હવે બી.એસ.સી.એલ. આ અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની કાર્યવાહીમાં આ અદાલત સમક્ષ ફરી વળી વિરુદ્ધ વલણ લઈ શકતું નથી. તેથી, એ.આઈ.એસ.સી. સંહિતા અપનાવીને મધ્યસ્થે કરારની શરતોના વિરુદ્ધ કાર્ય કર્યું નથી.

૧૩૪. મધ્યસ્થએ પોતાના એવોર્ડમાં નોંધ્યું હતું કે પક્ષકારોએ નીચે મુજબના શબ્દોમાં અંતિમ નિર્મિત વજનની ગણતરી કરવા માટે એ.આઈ.એસ.સી. ગણતરી પદ્ધતિની માન્યતાને અવ્યક્ત રીતે સ્વીકારી હતી:

એવા કરારોના ઉદાહરણો એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી દરમિયાન રજૂ કરવામાં આવ્યા છે, જે દર્શાવે છે કે માળખાઓના અંતિમ "જેમ બનેલું ટનેજ" નક્કી કરવા માટે એ.આઈ.નસ.સી. કોડનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે—મને એવું લાગે છે કે, કારણ કે બી.નસ.સી.એલ.એ લાંબા થી લાંબા બિંદુ અંતરના માપના કેસમાં એ.આઈ.નસ.સી. કોડ લાગુ કર્યો છે, તેથી એ નકારી શકાય નહિ કે એ.આઈ.નસ.સી. કોડને માપન માટેના માન્ય આધાર તરીકે માનવામાં આવે છે; એ નકારી શકાય નહિ કે એ.આઈ.નસ.સી. કોડને માપન માટેના માન્ય આધાર તરીકે માનવામાં આવે છે. એવું કેમ હોવું જોઈએ તેના માટે કોઈ કારણ નથી કે તે ફેબ્રિકેશનની એક શ્રેણીના કેસમાં લાગુ પડે અને બીજાના કેસમાં લાગુ ન પડે.

૧૩૫. જો લવાઈ સમક્ષ, ગણતરી કરવાની ઉક્ત પદ્ધતિ સ્વીકારવામાં આવી હતી, તો અમને એવો કોઈ કારણ દેખાતો નથી કે જેના આધારે બીએસસીએલને અમારી

સમક્ષ ઉક્ત પ્રશ્ન ઉઠાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવે.

ઈ.ડી. અને ઈ.ઈ. જેકેટો માટેના ઉત્થાન ટાંકીઓ

૧૩૬. તેમાં હકીકતનો પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે. તે ફેબ્રિકેશન માટેના દાવો ક્રમાંક ૧ નો એક ભાગ હતો. બીએસસીએલનો વાંધો એવો છે કે ડબલ્યુઆઈ-૮ અને એન૩ જેકેટ્સમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલા બોયન્સી ટેન્ક્સ, તેમની સ્થાપના કર્યા પછી એમઆઈઆઈ દ્વારા દૂર કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ એ જ ટેન્ક્સનું નવીનીકરણ કર્યા બાદ ઈડી/ઈઈ જેકેટ્સમાં ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો અને એ બાબતને ધ્યાનમાં લેતા, કોઈ ફેબ્રિકેશન કરવાનું આવશ્યક ન હતું. એમઆઈઆઈનો દાવો એવો હતો કે સામગ્રીના ખર્ચ અથવા સંકળાયેલા ફેબ્રિકેશન કાર્યના સ્વરૂપ સાથે તેનું કોઈ લેવાદેવા નહોતું. તેનો દાવો સંપૂર્ણપણે પ્રતિ એસટી યુ.એસ. \$૧૦૬૭ ના દરે મજૂરી ખર્ચ પર આધારિત હતો, જે બોયન્સી ટેન્ક્સના નવીનીકરણમાં ફેબ્રિકેશન કાર્ય માટે તેના દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. તેના મુજબ, બોયન્સી ટેન્ક્સનો ટનેજ ઓએનજીસી દ્વારા આ આધારે ગણતરીમાં લેવામાં આવ્યો નહોતો કે એન૩ અને ડબલ્યુઆઈ-૮ જેકેટ્સમાંથી બોયન્સી ટેન્ક્સ દૂર કર્યા પછી કોઈ ફેબ્રિકેશન કાર્ય કરવામાં આવ્યું નહોતું. જોકે, વિદ્વાન લવાદીએ પોતાના આંશિક ચુકાદામાં હકીકતરૂપે એવું નિષ્કર્ષ આપ્યું કે ઉક્ત બોયન્સી ટેન્ક્સના નવીનીકરણમાં એમઆઈઆઈ દ્વારા નોંધપાત્ર ફેબ્રિકેશન કાર્ય કરવામાં આવ્યું હતું, જે નીચેના શબ્દોમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે:

૧૨.૨૨-તે સૂચનાઓ સ્વીકારીને, એમ.આઈ.આઈ. એ ઈ.ડી. અને ઈ.ઈ. જેકેટ્સ

પર બ્યુઓન્સી ટાંકોના પુનઃનવીનીકરણ, સંભાળ, રિગિંગ અને વેલિંગમાં નોંધપાત્ર નિર્માણકાર્ય કર્યું. આર.ડબલ્યુ. એસ.કે. મુખર્જીની મૌખિક સાક્ષી દર્શાવે છે કે બ્યુઓન્સી ટાંકોને જોડવાની પ્રક્રિયામાં નોંધપાત્ર નિર્માણકાર્ય સામેલ હોય છે. તેમાં કોઈ શંકા રહી શકતી નથી કે નિર્માણકાર્ય કરવું આવશ્યક હતું અને તેમાં કંઈક અંશે શ્રમપ્રવૃત્તિ સામેલ હતી. એમ.આઈ.આઈ. એ દર્શાવ્યું છે કે એન-૩ અને ડબલ્યુ-૮ જેકેટ્સ પર મૂળ ઉપયોગમાં લેવાયેલા બ્યુઓન્સી ટાંકોના વજન અને ઈ.ડી. તથા ઈ.ઈ. જેકેટ્સ પર ઉપયોગમાં લેવાયાના સમયે તે ટાંકોના વજન વચ્ચે તફાવત હતો. તેનું કહેવું છે કે આ બાબત તે બે ટાંકોના પુનઃનવીનીકરણ માટે થયેલ નોંધપાત્ર નિર્માણકાર્ય તરફ સ્પષ્ટ રીતે સંકેત કરે છે.

૧૩૭. વિદ્વાન લવાઈ દ્વારા વધુમાં એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે એમ.આઈ.આઈ. એ પણ એ સ્થાપિત કરવામાં સફળતા મેળવી હતી કે એન-૩ અને ડબલ્યુ.આઈ.-૮ જેકેટ્સ પર મૂળરૂપે વપરાયેલા બોયન્સી ટાંક્સના વજન અને તે જ ટાંક્સ જ્યારે ઈ.ડી. અને ઈ.ઈ. જેકેટ્સમાં વપરાયા ત્યારે તેમના વજન વચ્ચે ફરક હતો. હકીકતમાં, ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષે પહોંચતાં વિદ્વાન લવાઈએ બી.એસ.સી.એલ. તરફથી જાતે જ પરીક્ષિત કરાયેલા શ્રી એસ.કે. મુખર્જીની તે કબૂલાત ધ્યાનમાં લીધી હતી કે બોયન્સી ટાંક્સની જોડણીમાં નોંધપાત્ર નિર્માણ પ્રવૃત્તિ સંકળાયેલી હતી. ઉઠાવવામાં આવેલ વિવાદ પુરાવાની મૂલવણીનો મુદ્દો છે. તેથી, વિદ્વાન લવાઈ દ્વારા નોંધાયેલા નિષ્કર્ષોને તર્કવિરુદ્ધ કહી શકાય નહીં.

બાંધકામ પટ્ટા અને સમુદ્રી મજબૂત બાંધણી

૧૩૮. આ દાવો તે પ્રશ્ન સાથે સંબંધિત છે કે શું એમ.આઈ.આઈ. ફેબ્રિકેશન માટે ચૂકવણી મેળવવા હકદાર હતી, કારણ કે ટાઈ-ડાઉન્સ અને સમુદ્રી-સ્થિરકરણ માટે નોંધપાત્ર ફેબ્રિકેશન કાર્ય આવશ્યક હતું, જે બાબતે કરારમાં કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં નહોતી. વિદ્વાન મધ્યસ્થએ એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો સ્વીકારીને એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો છે કે ઓફશોર બાંધકામના કરારોમાં જેકેટ્સ અને ડેક્સનું ફેબ્રિકેશન કિનારે કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ તેમને સ્થાપન માટે બાર્જ પર ઓફશોર સ્થળે લઈ જવામાં આવે છે, જેના માટે લગ્સ, બ્રેસિસ અને અન્ય સમુદ્રી-સ્થિરકરણ તથા ટાઈ-ડાઉન વસ્તુઓ તૈયાર કરવી જરૂરી બને છે, જેનો ઉપયોગ સ્થાપન હેકેદાર જેકેટ્સ અને ડેક્સને પરિવહન બાર્જ સાથે વેલ્ડ કરવા માટે કરે છે, અને તે રીતે ઓફશોર સ્થળ સુધીની મુસાફરી માટે જેકેટ્સને સુરક્ષિત કરવામાં આવે છે. એમ.આઈ.આઈ.એ ફક્ત ટાઈ-ડાઉન્સ અને સમુદ્રી-સ્થિરકરણના ફેબ્રિકેશન માટે, ફેબ્રિકેશન કાર્યક્ષેત્રના ભાગરૂપે, ચૂકવણીનો દાવો કર્યો હતો. કરારની કલમ ૨નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, જે નીચે મુજબ છે:

"૨.૧ (૧)(એ) લોડ-આઉટ, સમુદ્ર-સ્થિરીકરણ, જેકેટ, પાઈલ્સ અને અનુસંગી સામગ્રીના પરિવહન અને સ્થાપન માટેની એકમુષ્ટ કિંમતના ૬૦

(બી) લોડ-આઉટ, સમુદ્રી સુરક્ષા બાંધણી, ડેક્સ, હૂક-અપ અને રેસ્ટિંગના પરિવહન અને સ્થાપન માટેની એકમુષ્ટ કિંમતેમાંથી ૪૦

૧૩૯. ઉક્ત જોગવાઈનો વર્તમાન કેસમાં કોઈ લાગુ પડતો પ્રયોગ નથી, કારણ કે તે માત્ર માઈલસ્ટોનના આધારે તબક્કાવાર ચૂકવણીની જોગવાઈ કરે છે. હકીકતમાં,

વર્તમાન કેસમાં જે કલમ લાગુ પડે તેવી છે, તે કલમ ૨.૧(એ)(૧) માં નીચે મુજબ સમાવિષ્ટ છે:

આ કરાર હેઠળ હેકેદાર દ્વારા અમલમાં મૂકવાનું કાર્યક્ષેત્ર નીચે મુજબ રહેશે—

(૧) જેકેટ્સ

આમાં બર્સ નંબરો, શ્રેષ્ઠ ઉતારણી, ગ્રાઉટિંગ અને ફ્લડિંગ સિસ્ટમો, લોન્ચ ટ્રસીઝ, રાઈઝર કલેમ્પ્સ, કેથોડિક સંરક્ષણ એનોડ્સ, તેમજ ચિત્રોમાં અને વિશિષ્ટતાઓમાં દર્શાવેલ મેટ્સ અને અન્ય સહાયક વસ્તુઓ અને ઘટકો, જેમાં જેકેટને બહાર કાઢવા, પુનઃસ્થિર બાંધણી કરવા અને ઊભું કરવા માટે લિફ્ટિંગ લગ્સ, પુલિંગ લગ્સ, રિટેઈનિંગ લગ્સ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

૧૪૦. તેમાં નિર્માણ કરારના કાર્યક્ષેત્રના ભાગરૂપે સમુદ્ધી-બાંધણીનો વિશેષતઃ સમાવેશ થાય છે. ડબલ્યુઆઈ-૮, ડબલ્યુઆઈ-૯, ડબલ્યુઆઈ-૧૦ અને એન-૩ ના નિર્માણ કરારમાં પણ કલમ ૨.૧ માં સમાન જોગવાઈ સમાવિષ્ટ છે.

૧૪૧. વિદ્વાન લવાદીએ તેમના એવોર્ડના પરિચ્છેદ ૧૨.૨૪ માં નોંધ્યું હતું કે બીએસસીએલે પોતે જ ઓએનજીસીને સ્વીકાર્યું છે કે ટાઈ-ડાઉન સામગ્રી ફેબ્રિકેશનના કાર્યક્ષેત્રના ભાગરૂપે તૈયાર કરવામાં આવી હતી અને 'એઝ ફેબ્રિકેટેડ ટનેજ' ની ગણતરી કરતી વખતે તેનું વજન નામંજૂર કરી શકાય તેમ નહોતું. તેથી, સ્પષ્ટપણે તે તેના વિરુદ્ધ અને તેની સાથે અસંગત એવો અભિગમ અપનાવી શકે તેમ નથી. આમ, એવોર્ડના આધારે વિદ્વાન લવાદીનો મત એવો હતો કે સી-ફાસ્ટનિંગ અને ટાઈ-ડાઉન પરિવહન અને સ્થાપનના કાર્યક્ષેત્રનો ભાગ હતા અને

બીએસસીએલ એ સાબિત કરવામાં સફળ થયું નહોતું કે ઉક્ત મુદ્દાને પરિવહનના કાર્યક્ષેત્રમાં સામેલ કરવો જોઈએ અને તે ફેબ્રિકેશનના મથાળાં હેઠળની અલગ વસ્તુ નથી. ફરીથી, વિદ્વાન લવાદીના નિષ્કર્ષો તેમના અધિકારક્ષેત્રની અંદરના હતા, કારણ કે તે તથ્યના નિષ્કર્ષો હતા.

વિદેશી વિનિમય

૧૪૨. ઉક્ત દાવા સંબંધિત વિવાદનો નિર્ણય કન્સોલિડેટેડ સબ-કોન્ટ્રાક્ટ પ્રાઈસ શેડ્યૂલની કલમ ૨ ની કલમ ૩ ના અર્થઘટન પર નિર્ભર રહેશે, જેમાં આ મુજબ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે:

"ઈરાદાપત્રમાં વર્ણવાયેલા કામ માટેની ઉપ-કરાર કિંમત બીએસસીએલ દ્વારા એમઆઈઆઈને યુ.એસ. ડૉલરમાં ચૂકવવાની છે, જ્યારે મુખ્ય કરાર કિંમત ઓએનજીસીએ દ્વારા બીએસસીએલને ભારતીય રૂપિયામાં ચૂકવવાની છે. એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે રૂપિયા-યુ.એસ. ડૉલર વિનિમય દર રૂપિયા ૧૦૦.૦૦=યુ.એસ.\$૮.૫૭૫ તરીકે સ્થિર રહેશે અને બિલોની વાસ્તવિક રકમ મોકલવાના સમયે રૂપિયા-યુ.એસ. ડૉલર વિનિમય દરમાં થતી કોઈપણ ફેરફારને કારણે થતો નુકસાન કે લાભ એમઆઈઆઈના ખાતે ગણાશે.

ઉપરોક્ત દર ૯ ઓગસ્ટ ૧૯૮૪ની સ્થિતિએ અમલમાં રહેલો દર હતો, જેમ કે ૧૧ સપ્ટેમ્બર ૧૯૮૪ના આશયપત્રમાં ઉલ્લેખિત છે. ઉપ-કરાર હેઠળ એમ.આઈ.આઈ.ના કાર્યક્ષેત્રનું કામ પૂર્ણ થયાના ૩૦ દિવસની અંદર, સમયાંતરે કરવામાં આવેલી તમામ ચૂકવણીઓનો મેળાપ કરવામાં આવશે.

જો લેટર ઓફ ઇન્ટેન્ટમાં વર્ણવાયેલા સબ-કોન્ટ્રેક્ટ કામ માટે યુ.એસ. ડોલર રેમિટન્સ ખરીદવા માટે ખર્ચવામાં આવેલી તમામ રૂપિયાની સંચિત કિંમત ૯ ઓગસ્ટ ૧૯૮૪ના રોજ પ્રચલિત ઉપરોક્ત દરના આધારે નિર્ધારિત સબ-કોન્ટ્રેક્ટ કિંમતના રૂપિયા સમકક્ષ કરતાં ઓછી હોય, તો બીએસસીએલ એવો શેષ જથ્થો, જો કોઈ હોય, તેવા યુ.એસ. ડોલર રેમિટન્સની તારીખે પ્રચલિત વિનિમય દરે યુ.એસ. ડોલરમાં એમ.આઈ.આઈ.ને ભારતીય રૂપિયા રૂપે મોકલશે; અને જો આવા સમાધાન પછી એવું જણાય કે લેટર ઓફ ઇન્ટેન્ટમાં વર્ણવાયેલા કામ માટે બીએસસીએલે સબ-કોન્ટ્રેક્ટ કિંમતના રૂપિયા સમકક્ષ કરતાં વધુ રૂપિયા ખર્ચ્યા છે, તો એમ.આઈ.આઈ. એવો વધારાનો જથ્થો, જો કોઈ હોય, તે રૂપિયા રૂપે બીએસસીએલને પરત કરવાની વ્યવસ્થા કરશે."

૧૪૩. કરારની કલમ ૪.૦ મુજબ, ઓએનજીસી તરફથી બીએસસીએલને ચુકવણી પ્રાપ્ત થયા બાદ બીએસસીએલ દ્વારા એમઆઈઆઈને ચુકવણી કરવામાં આવશે.

૧૪૪. પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા કરારના કારણે દર રૂપિયા ૧૦૦ = યુ.એસ. \$ ૮.૫૭૫ પર સ્થિર કરવામાં આવ્યો હતો, તે બાબત વિવાદિત નથી. વિચારણા માટે ઊભા થતા પ્રશ્નોમાંનો એક એવો છે કે ઉક્ત જોગવાઈ તમામ દાવાઓ પર લાગુ પડતી હતી કે નહીં. એમ.આઈ.આઈ.ના જણાવ્યા મુજબ, પરિવહન અને સ્થાપન માટેના માઈલસ્ટોન ચુકવણીઓ સંબંધિત જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં, કલમ ૪.૦ માત્ર તે સંબંધે જ લાગુ પડશે.

૧૪૫. એવો તર્ક રજૂ કરવામાં આવે છે કે બી.એસ.સી.એલ.એ ઉક્ત જોગવાઈનો

આશય અને વ્યાપ યોગ્ય રીતે સમજ્યો નહોતો, જે સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. એમ.આઈ.આઈ.ના જણાવ્યા મુજબ, ઉક્ત જોગવાઈ નીચે મુજબ રહેશે: જો કરારનું પાલન કરવામાં આવે, તો એમ.આઈ.આઈ.ને યુ.એસ. \$૧૦૦ મળે છે અને તે યુ.એસ. \$૭.૪૩ પરત ચૂકવે છે, તેથી એમ.આઈ.આઈ.ની ચોખ્ખી પ્રાપ્તિ યુ.એસ. \$ ૮૨.૫૭ થાય છે. તેમ છતાં, બી.એસ.સી.એલે વિનિમય દરમાં સમાયોજન માત્ર ચુકવણીના સમયે જ કર્યું હતું. કરાર મુજબનો દર ૧ યુ.એસ. \$ = ૧૧.૬૬૨ હતો. તેથી, ચુકવણીની તારીખે દર ૩. ૧૩ હતો. પરિણામે, એમ.આઈ.આઈ.ની ચોખ્ખી પ્રાપ્તિ માત્ર યુ.એસ. \$ ૮૮.૭૦ રહે છે. હકીકતમાં, એમ.આઈ.આઈ.ને થયેલ નુકસાન ઘણું વધારે હતું, કારણ કે પ્રોજેક્ટના ચોપન મહિનાના ગાળામાં ભારતીય રૂપિયાનું મૂલ્ય યુ.એસ. ડૉલર સામે ભારે પ્રમાણમાં ઘટી ગયું હતું.

૧૪૬. આ બાબત વિવાદમાં નથી કે કરારની શરતો મુજબ, બીએસસીએલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ચુકવણીઓ, જે યુ.એસ. ડોલરમાં થવાની હતી, તેનું કરારના અંતે સમાધાન કરવાનું આવશ્યક હતું. એમ.આઈ.આઈ.ના જણાવ્યા મુજબ, જો બીએસસીએલએ ડોલર ચુકવણીઓમાં ઉપ-કરારમાં નિર્ધારિત રૂપિયા રકમ કરતાં ઓછી રકમ ખર્ચી હોય, તો બીએસસીએલ બિનઉપયોગી રહેલા રૂપિયાને ડોલરમાં રૂપાંતરિત કરીને તે ડોલર એમ.આઈ.આઈ.ને મોકલત. જ્યારે, જો બીએસસીએલએ સંમત રૂપિયા રકમ કરતાં વધુ રકમ ખર્ચી હોય, તો બંને પક્ષો દ્વારા વિનિમય નુકસાનની ભાગીદારી સુનિશ્ચિત થાય તે માટે એમ.આઈ.આઈ. વધારાની રકમ

બીએસસીએલને પરત આપત. જોકે, એમ.આઈ.આઈ.ના જણાવ્યા મુજબ, બીએસસીએલએ ઉક્ત જોગવાઈના વિરુદ્ધ વર્તન કર્યું, કારણ કે યુ.એસ. ડોલરમાં ચલણપત્રકની સંપૂર્ણ રકમ ચૂકવવાના બદલે, તેણે ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનો આધાર લઈને, અથવા તેના આધારે, નિશ્ચિત વિનિમય દરે ચુકવણી કરી, જેના પરિણામે એમ.આઈ.આઈ.ને નુકસાન સહન કરવું પડ્યું.

૧૪૭. વિદ્વાન લવાઈએ આ આધાર પર આગળ વધ્યા હતા કે વિનિમય નુકસાન સંબંધિત જોગવાઈઓનું લાગુકરણ ઢાંચાકીય સામગ્રી (દાવો ૪), જથ્થાબંધ સામગ્રી (દાવો ૫), પાઈપનું પરિવહન (દાવો ૬), પરતપાત્ર ખર્ચાઓ (દાવો ૭), ફેરફાર આદેશો અને વધારાનું કામ (દાવો ૮) તેમજ વિલંબ અને અવરોધ (દાવો ૯) અંગે થતું નહોતું. બીએસસીએલએ, ઉપ-કરારના દાવાઓ, અર્થાત્ ફેબ્રિકેશન કામના વ્યાપ અંગે (દાવો ૧), પ્લેટફોર્મોના પરિવહન અને સ્થાપન અંગે (દાવો ૨) અને પાઈપલાઈનો તથા રાઈઝરોના પરિવહન અને સ્થાપન અંગે (દાવો ૩) ચુકવણીઓ કરતી વખતે, કરારનો ભંગ કર્યો હતો, જેમાં ફેરફાર સંબંધિત જોગવાઈ હતી. તેમ છતાં, એક વાત એ કહેવાની છે કે બીએસસીએલની તરફથી થયેલા ભંગના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લેતા, એમઆઈઆઈ હર્જાનાનો દાવો કરવાની હકદાર બને; પરંતુ બીજી વાત એ કહેવાની છે કે તે કારણે ભારતીય રૂપિયાને અમેરિકન ડોલરમાં બીએસસીએલ દ્વારા કરવામાં આવેલા રૂપાંતરણ સંબંધિત કષ્ટાત વિના પૂર્ણ ચુકવણી મેળવવાની તે હકદાર બને. વિવાદાસ્પદ નથી કે એમઆઈઆઈનો પ્રારંભિક દાવો યુએસ \$ ૨૮૮૧૧૯૫.૦૩ હતો, જે પછીથી સુધારીને યુએસ \$

૩૩૩૦૭૯૦.૯૪ કરવામાં આવ્યો.

૧૪૮. કરારની શરતો મુજબ, ઈ.આઈ.આઈ.એલ. દ્વારા ચૂકવણીઓ પ્રમાણિત કરવામાં આવે તો અને ઓ.એન.જી.સી. પાસેથી ચૂકવણીઓ પ્રાપ્ત થયા પછી તથા વિદેશી ચલણ મંજૂરી પ્રાપ્ત થયા પછી એમ.આઈ.આઈ.ને ચૂકવણીઓ કરવાનાં હતાં. ઉપરોક્ત વિવાદોની મૂળવણી કરવા માટે, ચૂકવણી સંબંધિત સામાન્ય શરતના ઉપબંધનો ઉલ્લેખ કરવો આવશ્યક થઈ શકે:

"૧. બનાવટ

સાંગઠનિક ફેબ્રિકેશન કામ માટેના દાવાઓનું બિલ એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા ઈ.આઈ.એલ.ની વિધિવત પ્રમાણિતતા સાથે માસિક ધોરણે રજૂ કરવાનું રહેશે અને તે જ બિલોની ચુકવણી બી.એસ.સી.એલ. દ્વારા બિલ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ૬૦ દિવસ બાદ મુક્ત કરવામાં આવશે.

૪. ઉપર નિર્ધારિત મુજબની ચુકવણીઓ નીચેની શરતોને આધીન રહેશે:

(એ) બીએસસીએલ દ્વારા વિદેશી વિનિમય મંજૂરીની પ્રાપ્તિ.

(બી) બીએસસીએલ દ્વારા એમઆઈઆઈને માઈલસ્ટોનના આધારે ચુકવણીઓ ફક્ત ત્યારે જ કરવામાં આવશે જ્યારે બીએસસીએલને ઓએનજીસીસી તરફથી ચુકવણીઓ પ્રાપ્ત થઈ હશે."

૧૪૯. વિદ્વાન મધ્યસ્થે એવું ઠરાવ્યું કે એમ.આઈ.આઈ. સમગ્ર રકમ મેળવવા હકદાર રહેશે, કારણ કે બી.એસ.સી.એલ., ઓ.એન.જી.સી. પાસેથી ચુકવણી મળ્યા છતાં, તે રકમ એમ.આઈ.આઈ.ને ચૂકવી નહોતી. વિનિમય દરોની લાગુ

પડતાની દષ્ટિએ, અમારા મત મુજબ, તે બાબત અસંગત છે. નિર્ણયપત્ર કરારની શરતો મુજબ જ આપવાનું આવશ્યક હતું, જેમાં અને જેના આધારે વિદેશી વિનિમય દર ૯મી ઑગસ્ટ, ૧૯૯૪ના રોજ જે લાગુ પડતો હતો તે મુજબ સ્થિર કરવામાં આવ્યો હતો. પક્ષકારો ઉપરોક્ત કરારની શરતોને બાધ્ય હતા. નોંધનીય છે કે ઉપ-કરાર ૧લી જાન્યુઆરી, ૧૯૮૬ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો. કરારનું અમલીકરણ તેનાથી ઘણું અગાઉ, અર્થાત્ કરારમાં પ્રવેશ કરવાની તારીખથી ઘણું પહેલાં શરૂ થઈ ગયું હતું. ૯મી ઑગસ્ટ, ૧૯૮૪ની સ્થિતિએ રૂપિયા-યુ.એસ. ડૉલર રૂપાંતરણ દરને સ્થિર રાખવાનો જે હેતુ હતો તેને એ દષ્ટિકોણથી જોવો જોઈએ કે તેનાથી પક્ષકારોએ એવું માન્યું હતું કે વિનિમય દરોને કારણે થતો નફો કે નુકસાન એમ.આઈ.આઈ.ના ખાતામાં રહેશે. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિમાં નીચે મુજબની શરતોવાળું ઇરાદાપત્ર પાઠવવામાં આવ્યું હતું:

"મે. મેકડર્મોટ ઇન્ટરનેશનલ ઇન્ક.,

પી.ઓ. બોક્સ ૩૦૯૮

દુબઈ

યુનાઈટેડ આરબ એમિરેટ્સ.

માનનીય મહાશયો,

વિષય: ઈડી, ઈઈ, ડબલ્યુઆઈ-૮, ૯, ૧૦ અને એન૩ પ્લેટફોર્મ્સ

સંદર્ભ: બેઠકની કાર્યવાહી તારીખ ૯.૮.૮૪

તમારી ઓફર પી/એમ ૫૪૭ તા. ૯.૮.૮૪

૮/૩૧૩૨ તા. જ.૯.૮૪

ઉપરોક્તના સંદર્ભમાં, અમને નીચે મુજબ બાબત માટે આપની ઓફરની સ્વીકૃતિ દર્શાવતું આ ઇરાદાપત્ર જારી કરતાં આનંદ થાય છે:

૧.૦ ખોટી બનાવટ

૧.૧ બોટ લેન્ડિંગ, કન્ડક્ટર, રાઇઝર કલેમ્પ્સ વગેરે જેવા તમામ અનુસંગો સહિત ૬ જેકેટ્સ સાથે પાઇલ્સનું નિર્માણ, લોડ-આઉટ અને સમુદ્રી સ્થિરીકરણ.

૧.૨ ૪ મુખ્ય ડેક્સ, ડબલ્યુ.આઈ.-૮, ૯, ૧૦ અને એન૩નું નિર્માણ, લોડ-આઉટ અને સમુદ્રી સુરક્ષા-સ્થિરકરણ, તમામ સાધનો, પ્રક્રિયા પાઇપિંગ, વિદ્યુત અને યંત્રાંકનના કાર્યના સ્થાપન સહિત, તેમજ ચાર્ડના તમામ પરીક્ષણો સહિત, સંપૂર્ણ.

૧.૩ ઓએનજીસી દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવનાર ૪ અસ્થાયી ડેક્સનું પુનઃસુધારણ.

૨.૦ પરિવહન

૨.૧ ઉપરોક્ત તમામ એટલે કે ૧.૧, ૧.૨ અને ૧.૩ તેમજ બીએસસીએલ દ્વારા જેલિંગહામ ખાતે બનાવવામાં આવેલા ઈડી, ઈઈ ડેક્સ અને ૬ હેલીડેક્સનું પરિવહન, સ્થાપન, હૂક-અપ અને કાર્યાન્વયન. તાત્કાલિક ડેક ઓએનજીસી પાસેથી મેળવવામાં આવશે અને એમઆઈઆઈ ચાર્ડમાં લઈ જવામાં આવશે. વધારામાં, આ ડેકની સ્થાપના પહેલાં તાત્કાલિક ડેક્સ દૂર કરવામાં આવશે અને ઓએનજીસીને પરત સોંપવામાં આવશે.

૩.૦ જળાંતર્ગામી પાઇપલાઇનો અને રાઇઝરોનું પરિવહન, સ્થાપન, જોડાણ તથા

કાર્યારંભ.

૪.૦ કિંમતો

એકમુષ્ટ કિંમત નીચે મુજબ છે:-

૪.૧ ઉપરોક્ત ૧.૧, ૧.૨ અને ૧.૩ માટે	યુ.એસ.\$૧૯,૪૦૦,૦૦૦
૪.૨ ઉપરોક્તના ૨.૦ માટે	યુ.એસ. \$૨૩,૦૨૫,૦૦૦
કુલ	યુએસ \$૪૨,૪૨૫,૦૦૦

૪.૩ પાઈપલાઈન્સ

ઉપરોક્ત ૩.૦ માટે કુલ ૨૮ યુ.એસ.\$ ૩,૮૦૦,૦૦૦ એલ.એસ. કિ.મી. લંબાઈની પાઈપલાઈનો અને ૮ રાઈઝરોની સ્થાપના, પાઈપલાઈનના પ્રતિ મીટર દીઠ યુ.એસ. \$ ૯૧ અને પ્રતિ રાઈઝર દીઠ યુ.એસ.\$ ૧૫૬,૪૮૫ ના દરે.

૪.૪ ઉપરોક્ત એકમુષ્ટ કિંમતો અંદાજિત ટનેજ તેમજ ફ્લોલાઈનની લંબાઈ અને રાઈઝર્સની સંખ્યાના આધારે નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. ઉપરોક્તમાં કોઈપણ ફેરફાર થશે તો કિંમતોમાં અનુપાતસર ફેરફાર થશે.

૪.૫ ઉપરોક્ત રકમો યુ.એસ. ડૉલર અને ભારતીય રૂપિયાઓ વચ્ચેના વિનિમય દર (૯.૮.૮૪ ના રોજ પ્રચલિત રહેલા દર મુજબ) પર આધારિત છે. ઉપરોક્ત દરમાં થતી કોઈપણ ફેરફારની જવાબદારી એમ.આઈ.આઈ.ના ખાતે રહેશે.

૫.૦ શરતો અને નિયમો

૫.૧ ઉપરોક્ત પ્લેટફોર્મ માટે બીએસસીએલ સાથેના તેમના કરારમાં ઓએનજીસી

દ્વારા નિર્ધારિત ચુકવણીની શરતો સિવાયની બધી શરતો અને નિયમો એમઆઈઆઈ પર લાગુ પડશે.

૫.૨ એકમુષ્ટ કિંમતમાં છ પ્લેટફોર્મ માટે બી.એસ.સી.એલ. અને એમ.આઈ.આઈ.ના કાર્યના સંપૂર્ણ કાર્યક્ષેત્ર માટે આવશ્યક તમામ ઈજનેરી તેમજ બી.એસ.સી.એલ.ને નિષ્ણાત કર્મચારીઓની જોગવાઈ દ્વારા આપવામાં આવતું તમામ તકનિકી સેવા સહાય સમાવવામાં આવેલ છે.

૬.૦ ચુકવણીની શરતો

ચુકવણીની શરતો પરસ્પર ચર્ચા કરીને અને સહમતિથી નક્કી કરવાની રહેશે. તેમ છતાં, એવું સમજવામાં આવે છે કે માઈલસ્ટોનના આધારે ચુકવણી બીએસસીએલ દ્વારા એમઆઈઆઈને માત્ર ત્યારે જ કરવામાં આવશે જ્યારે બીએસસીએલને ઓએનજીસી તરફથી ચુકવણીઓ પ્રાપ્ત થઈ હશે.

૭.૦ વિતરણ

એમ.આઈ.આઈ. એવી રીતે પૂર્તિ સુનિશ્ચિત કરશે કે ઉપરોક્ત પ્લેટફોર્મો માટે ઓ.એન.જી.સી. દ્વારા નિર્ધારિત વિતરણની તારીખોનું પાલન થશે.

૮.૦ નોંધનીય છે કે આ આશયપત્ર ડીજીટીઈ તરફથી આયાત ચાટી ફોમ ની મંજૂરી તથા ભારત સરકાર તરફથી જરૂરી વિદેશી વિનિમયની રકમ મુક્ત કરવા અને આયાત પરવાનાં વગેરે માટે મંજૂરી પ્રાપ્ત થવા આધીન છે. જો સરકારની મંજૂરી/અનુમોદન પ્રાપ્ત ન થાય, તો આ આશયપત્ર કોઈપણ પક્ષ પર કોઈ આર્થિક પ્રતિકૂળ પરિણામો વિના પાછું ખેંચી લેવામાં આવશે. તેમ છતાં, અમને સરકારની મંજૂરી/મંજૂરી પ્રાપ્ત

થાય તત્કાળ અમે તમને જાણ કરીશું.

આને આધીન રહી, નક્કી કરાયેલ સમયપત્રકની અંદર કાર્ય પૂર્ણ થાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે કાર્ય આગળ વધારવા અમે આપને વિનંતી કરીએ છીએ.

૧૫૦. બી.એસ.સી.એલ. તરફથી ચુકવણીઓ કરવામાં થોડો વિલંબ થયો હોઈ શકે છે. અમે ઉપરોક્ત પ્રશ્નમાં પ્રવેશ ન પાડી શકીએ, પરંતુ માત્ર બી.એસ.સી.એલ. તરફથી થયેલા ભંગોના કારણે વિનિમય દર સંબંધિત જોગવાઈનો કોઈપણ પ્રયોગ રહેતો નથી એવું માનવું સ્વીકાર્ય થઈ શકે નહીં.

૧૫૧. દાવો ક્રમાંક ૧, ૨ અને ૩ સંદર્ભે થતી ચુકવણીઓ સાથે વિનિમય દરમાં ફેરફાર બાબતની જોગવાઈનો સંબંધ નથી, એવી દલીલ સ્વીકારવાની સ્થિતિમાં અમે નથી. ઉક્ત મર્યાદા સુધી દાવેદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ આક્ષેપ સ્વીકારવામાં આવે છે.

બદલી

૧૫૨. આ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે એમ.આઈ.આઈ.એ વધુ ભારે સામગ્રીનો બદલો કર્યો હતો, કારણ કે ઓ.એન.જી.સી.ની વિશિષ્ટતાઓને અનુરૂપ સામગ્રી બજારમાં સહેલાઈથી ઉપલબ્ધ નહોતી. આ મુદ્દો ઈ.આઈ.એલ.ને મોકલવામાં આવ્યો હતો. સામગ્રીનો ઉપયોગ તકનીકી દૃષ્ટિએ સ્વીકાર્ય હોવાનું ઈ.આઈ.એલ.એ માન્યું, જેને ઓ.એન.જી.સી.એ તા. ૩ મે, ૧૯૮૫ના પત્ર દ્વારા મંજૂરી આપી. જોકે, ઓ.એન.જી.સી.એ સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે તે બદલાયેલ સામગ્રી માટે ચુકવણી કરશે નહીં. બી.એસ.સી.એલ.એ તા. ૧૩ મે, ૧૯૮૫ના ટેલેક્સ દ્વારા તરત જ તે જ બાબત

એમ.આઈ.આઈ.ને જાણ કરી. ઓ.એન.જી.સી.એ તા. ૬ ડિસેમ્બર, ૧૯૮૪ના પોતાના પત્રમાં પણ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું:

ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત તમારા પત્રમાં દર્શાવાયેલ વિષયવસ્તુનું અમારે દ્વારા પુનર્વિચાર કરવામાં આવ્યું છે અને અમને જણાયું છે કે મેસર્સ બી.એસ.સી.એલ./એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા પ્રસ્તાવિત સામગ્રીના પ્રતિસ્થાપનના કારણે વધેલા ટનેજ સામેની ચુકવણી સ્વીકાર્ય થઈ શકતી નથી. ઉપરોક્તના આધારે, અમે અમારો અભિપ્રાય પુનરાવર્તિત કરીએ છીએ કે અમે એ.એફ.સી. આંકડાચિત્રોમાં દર્શાવેલ સામગ્રીના આધારે સામગ્રી/બનાવટ ખર્ચની ચુકવણી કરીશું.

૧૫૩. એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો, જરૂરી સામગ્રીની ખરીદીમાં બી.એસ.સી.એલ. પોતાની જવાબદારીનો ભાગ પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું તેના આધાર પર છે. એ સાચું છે કે બી.એસ.સી.એલ.એ તે માટે એમ.આઈ.આઈ.ને પરત ચૂકવણી કરવા સંમતિ આપી હતી. એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો આ હકીકતો પર પણ આંશિક રીતે આધારિત છે કે ઈ.આઈ.એલ.એ તે માટેની ચૂકવણીઓ કરવાની ભલામણ ઓ.એન.જી.સી.ને લખાયેલા તા. ૧૦ ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૭ અને ૬ એપ્રિલ ૧૯૮૭ના પત્રોમાં કરી હતી.

૧૫૪. તેમ છતાં, આ બાબત પણ વિવાદાસ્પદ નથી કે ઓ.એન.જી.સી.એ ઉપરોક્ત ભલામણો સ્વીકારી નહોતી અને 'એઝ ફેબ્રિકેટેડ ટનેજ' ના ચુકવણાં માટે બદલી મૂકાયેલ ટનેજને વિચારણામાં લેવા ઈનકાર કર્યો હતો.

૧૫૫. આ બાબતમાં બીએસસીએલ અને ઓએનજીસી વચ્ચે વિવાદ હોઈ શકે છે. જોકે, સ્વીકાર્ય રીતે, ઓએનજીસીએ બીએસસીએલને ચૂકવણી કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.

૧૫૬. તેમના આંશિક નિર્ધારણમાં, વિદ્વાન મધ્યસ્થએ નોંધ્યું હતું કે ઓએનજીસીની સંડોવણી અનિવાર્ય હતી. ઓએનજીસીએ હંમેશાં પોતાનું એ વલણ જાળવી રાખ્યું હતું કે તે વધારાના ખર્ચ વહન કરવા માટે તૈયાર અને ઇચ્છુક નહોતું. પક્ષકારો વચ્ચેનો પત્રવ્યવહાર નોંધપોથી પર લાવવામાં આવ્યો હતો.

૧૫૭. કરારની કલમ ૫ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે એમ.આઈ.આઈ.એ સામગ્રીની ખરીદી કરવી હતી, જેના બદલામાં બી.એસી.એલ. દ્વારા રકમ પરત ચૂકવવાની હતી. તેથી, વધારાની જાડાઈ ધરાવતી સામગ્રીની ખરીદી માટે એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલ વધારાનો ખર્ચ ચૂકવવાપાત્ર નહોતો. ઉપરોક્ત હદ સુધી કરારમાં નવિકરણ થયું હતું. ઓ.એન.જી.સી.ની દલીલ આગળ ધપાવવામાં આવી હોવા છતાં, એમ.આઈ.આઈ.એ ક્યારેય એવો દાવો કર્યો નહોતો કે તે તેનું પાલન નહીં કરે. તેથી, તેણે મૌન સ્વીકાર દ્વારા તે સ્વીકારી લીધું. તેથી, એમ માનવું જ પડશે કે કોઈ વધારાની રકમ ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં તે તેણે સ્વીકારી લીધું હતું. એ કહેવું એક અલગ બાબત છે કે ફેબ્રિકેશન માટે કદાચ થોડી વધુ રકમ ખર્ચાઈ હોય, પરંતુ વિદ્વાન મધ્યસ્થે નીચે મુજબ એમ.આઈ.આઈ. દ્વારા દાવામાં માંગવામાં આવેલી ચોક્કસ રકમ જ મંજૂર કરી હતી:

હું સંતોષ પામ્યો છું કે એમ.આઈ.આઈ. કરાર મુજબ પ્રતિ એસ.ટી. યુ.એસ.\$

૧૦૬૭ ના દરે ૧૯.૫૮૪ એસ.ટી. ની અસ્વીકૃત ટનેજ માટે યુ.એસ.\$ ૨૦, ૮૩૨.૧૦૮ ની ચુકવણી મેળવવા હકદાર છે.

૧૫૮. ઉપરોક્ત પરિપ્રેક્ષ્યમાં ઓએનજીસીની સંડોવણી આવશ્યક હતી અને જો પક્ષકારોનો સ્વીકારાયેલો કેસ એવો હોય કે આ બાબતમાં ઓએનજીસી બીએસસીએલના કોઈ દાવા પર વિચારણા ન કરે, તો ત્રિપક્ષીય કરારને ધ્યાનમાં લેતાં તો વધુ જ સ્પષ્ટ થાય છે કે માત્ર એટલા કારણે કે એક સમયે બીએસસીએલે ઓએનજીસી સમક્ષ પોતાનો દાવો ઉઠાવ્યો હતો, વિદ્વાન મધ્યસ્થને એમઆઈઆઈના પક્ષમાં તે દાવાનો નિર્ધારણ કરવાની કોઈ અધિકારિતા ન હતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઓએનજીસી દ્વારા બીએસસીએલના દાવામાં કરવામાં આવેલ કોઈપણ ઘટાડો એમઆઈઆઈના દાવા સાથે સીધો સંબંધ ધરાવતો હતો. તેથી, આ એવો કેસ નહોતો કે જેમાં આ બાબતમાં ઓએનજીસી સંકળાયેલું ન હોય. પત્રવ્યવહાર સ્પષ્ટપણે સાબિત કરે છે કે એમઆઈઆઈએ સ્વીકાર્યું હતું કે તે આ સંદર્ભમાં કોઈ વધારાની રકમ મેળવવા હકદાર રહેશે નહીં. આવશ્યક અનુસંગથી એમઆઈઆઈએ ઉક્ત દલીલ સ્વીકારી હતી. ઉપશાંત રીતે સ્વીકારના સિદ્ધાંતનો પણ વર્તમાન કેસમાં પ્રયોગ થશે. તેથી, ડબ્લ્યુઆઈ-૮, ડબ્લ્યુઆઈ-૯, ડબ્લ્યુઆઈ-૧૦ અને એન-૩ જેકેટ્સ અને પાઈલ્સ માટે વપરાયેલ સામગ્રીના પ્રતિસ્થાપન માટે વધારેલા ખર્ચને કારણે ફેબ્રિકેશનની હદ સુધી દાવો ઉઠાવવાનો એમઆઈઆઈને હક ન હતો.

૧૫૯. ઉપરોક્ત હદ સુધી, એમ.આઈ.આઈ.નો દાવો કરારની શરતોની બહારનો

હતો.

વ્યાજ

૧૬૦. પૂર્વ-એવોર્ડ અવધિ માટે વ્યાજ, વાદપ્રતંબિત અવધિનું વ્યાજ અને એવોર્ડ પછીની અવધિનું વ્યાજ આપવાનો મધ્યસ્થનો અધિકાર વિવાદમાં નથી. કલમ ૩૧(૭)(એ)માં જોગવાઈ છે કે મધ્યસ્થ અધિકરણ, તેને ચુકિતસંગત જણાય તેવા દરે, દાવા ઊભા થવાની તારીખ અને એવોર્ડ આપવામાં આવે તેની તારીખ વચ્ચેની સમગ્ર અવધિ અથવા તેના કોઈ ભાગ માટે, રકમના સંપૂર્ણ ભાગ અથવા તેના કોઈપણ ભાગ પર વ્યાજ આપી શકે છે, એટલે કે પૂર્વ-એવોર્ડ અવધિ માટે. જોકે, પક્ષકારો વચ્ચે બાકી રહેલી રકમ પર વ્યાજના દર અંગેના કરારને આ આધીન છે. સંપૂર્ણ રકમ પર કે તેના કોઈ ભાગ પર વ્યાજ ચૂકવવું કે નહીં, અથવા પૂર્વ-એવોર્ડ અવધિ માટે તે આપવું જોઈએ કે નહીં, તે પ્રશ્ન દરેક કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ પર આધારિત રહેશે. આ બાબતમાં મધ્યસ્થ અધિકરણને પોતાની વિવેકશક્તિનો ઉપયોગ (૧) કયા દરે વ્યાજ આપવું જોઈએ; (૨) એવોર્ડની સંપૂર્ણ રકમ પર કે તેના કોઈ ભાગ પર વ્યાજ આપવું જોઈએ કે નહીં; અને (૩) પૂર્વ-એવોર્ડ અવધિની સમગ્ર અવધિ માટે કે તેના કોઈપણ ભાગ માટે વ્યાજ આપવું જોઈએ કે નહીં, તે બાબતો અંગે કરવો પડશે.

૧૬૧. ૧૯૯૬નો અધિનિયમ ૧૮ ટકા વ્યાજ આપવાની જોગવાઈ કરે છે. મધ્યસ્થએ પોતાની વિવેકબુદ્ધિથી મૂળ રકમ પર તેમજ આંતરિમ અવધિ માટે ૧૦ ટકા વ્યાજ મંજૂર કર્યું છે. પંચાટના નિર્ણયના પરિણામે મૂળ રકમ પર વ્યાજ આપવામાં આવ્યું

હતું. તેના પર પંચાટના નિર્ણયની તારીખ સુધીનું વ્યાજ તેમજ ત્યારબાદનું ભાવિ વ્યાજ વાર્ષિક ૧૮ ટકાના દરે આપવામાં આવ્યું હતું.

૧૬૨. તથાપિ, કેટલાક કેસોમાં, પક્ષકારો વચ્ચે સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે આ અદાલતે અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળ તેની અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનો આશ્રય લીધો હતો.

૧૬૩. પ્યોર હેલિયમ ઈન્ડિયા (પી) લિ. (ઉપરોક્ત) મામલે આ અદાલતે પ્રતિવાદી દ્વારા અપીલકર્તાને વાર્ષિક ૧૮ ટકાના દરે વ્યાજ સહિત રકમની ચુકવણી માટેના લવાદી પુરસ્કારને યથાવત્ રાખ્યો હતો. તેમ છતાં, લાંબા સમયના વ્યતીત થવાને ધ્યાનમાં લેતાં, જો પુરસ્કારનું સંપૂર્ણ પાલન કરવામાં આવે, તો પ્રતિવાદીને વ્યાજરૂપે ખૂબ મોટી રકમ ચૂકવવી પડે. પક્ષકારોને સંપૂર્ણ ન્યાય મળે તે હેતુસર, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળની અધિકારિતાનો ઉપયોગ કરી, એવો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે પુરસ્કારે ૧૮ ટકાની જગ્યાએ વાર્ષિક ૬ ટકાના દરે વ્યાજ વહન કરવું.

૧૬૪. તેવી જ રીતે મુકંદ લિ. વિ. હિન્દુસ્તાન પેટ્રોલિયમ કોર્પન., [૨૦૦૬ (૪) સ્કેલ ૪૫૩], માં, જ્યારે આ અદાલતે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે આપેલા સુધારેલા એવોર્ડને યથાવત્ રાખનાર વિભાગીય ખંડપીઠના નિર્ણયની પુષ્ટિ કરી હતી, ત્યારે અદાલતે ડિકી પછીના સમયગાળા માટે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ૧૧ ટકા પ્રતિ વર્ષના દરે આપેલ વ્યાજને ઘટાડીને ૭/૧/૨ ટકા પ્રતિ વર્ષ કર્યું હતું, અને નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે ડિકી પછીના સમયગાળા માટે અપીલકર્તા દ્વારા પ્રતિવાદીને

ચૂકવવાનો દિશાનિર્દેશ આપી શકાય એવો ૭ ૧/૨ ટકા પ્રતિ વર્ષનો વ્યાજદર વાજબી ગણાય.

૧૬૫. આ મામલે, દીર્ઘ સમયગાળો વીતી ગયેલો હોવાને ધ્યાનમાં લેતા, ન્યાયની પ્રગતિ માટે વ્યાજનો દર ઘટાડીને ૭ ½ કરવો યોગ્ય રહેશે.

૧૬૬. કેટલીક અન્ય દલીલો અંગે, તે માત્ર તથ્યના પ્રશ્નો અને પુરાવાની મૂલવણી સાથે સંબંધિત હોવાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, અમને એવું લાગતું નથી કે વર્તમાન મામલામાં ઉક્ત દલીલો પર વિચાર કરવો આવશ્યક છે.

નિષ્કર્ષ

૧૬૭. આઈ.એ. નં. ૨ અને ૩ આંશિક રીતે અને ઉપરોક્ત હદ સુધી મંજૂર કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન લવાદકર્તાનો ચુકાદો ઉપરોક્ત હદ સુધી સુધારવામાં આવે છે. આ કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, ખર્ચ બાબતે કોઈ આદેશ કરવામાં આવતો નથી.

*This judgment has been translated using AI Tool
– M/s. Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.*

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.